

Cinege

Vasi Madártani Tájékoztató

22. szám

Ornithological Newsletter of Vas County

The issue 22nd

Szerkesztette:

Gyurác József

Editor:

J. Gyurác

Szombathely

2017

**Bechtold István (1927-1991) és
Gyurácz József (1927-1999) emlékének
In memory of István Bechtold and József Gyurácz**

**ISSN 1416-6356
ISSN 1786-2000 on-line változat**

Kiadja a

Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület

I. Chernel Ornithological and Nature Conservation Society

(MME 8. Sz. Vas megyei Csoportja, The Vas County group of MME/BirdLife Hungary)

9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4., honlap: www.chernelmte.extra.hu, www.fw.hu/chernelmte

dr.habil. Gyurácz József

elnök/president

Lőrincz Csilla

titkár/secretary

Horváth Ildikó

gazdasági vezető/economic secretary

dr. Bánhidi Péter

Varga László

alelnök/vice-president

Illés Péter

dr. Kóta András

titkárhelyettes/vice-secretary

Tartalom

EGYESÜLETI ÉLET	Oldal
Visszatekintés 2017-re	5
TERMÉSZETVÉDELEM	
<i>Gyurácz József, Bánhidi Péter, Góczán József, Illés Péter, Kalmár Sándor, Koszorús Péter, Lukács Zoltán, Németh Csaba, Varga László: 20 éves a Tömördi Madárvárta madárgyűrűzési programja</i>	6
<i>Faragó Ádám, Harsányi Krisztián, Kutsch Péter, Szentirmai István: Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság madártani tevékenységei 2017-ben</i>	16
MONITORING, FAUNISZTIKA	
<i>Kóta András: A fehér gólya (Ciconia ciconia) állományfelmérése Vas megyében 2017-ben</i>	21
<i>Gyurácz József, Bánhidi Péter: Madárgyűrűzés a Tömördi Madárvártán 2017-ben</i>	28
<i>Somogyi Csaba: Marcal-medencei madárgyűrűzőtábor 2017-ben</i>	31
<i>Illés Péter: A vízirigó (Cinclus cinclus) színes jelölőgyűrűs jelölés első eredménye</i>	33
<i>Harsányi Krisztián: Színes gyűrűs jelölések és megkerülések Vas megyében 2017-ben</i>	35
<i>Raab, Rainer, Literák, Ivan, Spakovszky Péter, Matušík, Hynek, Steindl, Jochen, Harsányi Krisztián: Műholdas jeladós vörös kányák (Milvus milvus) Vas megyében</i>	37
<i>Kóta András: Érdekes megfigyelések Vas megyében 2017-ben</i>	44
<i>Harsányi Krisztián: A kuvik (Athene noctua) Vas megyei helyzetének megismerésére irányuló felmérések első eredményei</i>	50
<i>Illés Péter: Karmazsinpirók (Carpodacus erythrinus) fészkelése a kőszegi Abért-tónál</i>	53
<i>Somogyi Csaba: További adatok a rábapatyi kavicsbánya madárfaunájához</i>	55
<i>Mészáros Ádám, Vörös Norbert: Adatok a tömördi Nagy-tó környékének nagylepkefaunájához (Lepidoptera: Macrolepidoptera)</i>	59
<i>Illés Péter: Adatok a hód (Castor sp.) elterjedéséhez és biológiájához Kőszeg környékén</i>	70
KRÓNIKA	
<i>Lovász Lilla: Beszámoló az Európai Ornitológiai Unió 11. Konferenciájáról</i>	73
<i>Gyurácz József: A Cinege Vasi Madártani Tájékoztató iránti érdeklődés 2016-ban</i>	75
<i>Részletek a Tömördi Madárvárta vendégkönyvéből</i>	76
<i>A Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület munkájának támogatói 2017-ben</i>	77

Contents

SOCIETYLIFE	Pages
Looking back on 2017	5
CONSERVATION	
<i>József Gyurácz, Péter Bánhidi, József Góczán, Péter Illés, Sándor Kalmár, Péter Koszorús, Zoltán Lukács, Csaba Németh, László Varga:</i> Bird Ringing Project of Tömörd Bird Ringing Station is 20 years old	6
<i>Ádám Faragó, Krisztián Harsányi, Péter Kutschi, István Szentirmai:</i> Bird protection activities by Őrség National Park Directorate in 2017	16
MONITORING ON THE FAUNA	
<i>András Kóta:</i> Results of the White Stork (<i>Ciconia ciconia</i>) monitoring project of Vas County in 2017	21
<i>József Gyurácz, Péter Bánhidi:</i> Bird Ringing at the Tömörd Bird Ringing Station in 2017	28
<i>Csaba Somogyi:</i> Bird Ringing at the Marcal-valley in 2017	31
<i>Péter Illés:</i> The first result of the White-throated Dipper (<i>Cinclus cinclus</i>) color ringing project	33
<i>Krisztián Harsányi:</i> Colour ringing of birds in Vas County, 2017	35
<i>Raab, Rainer, Literák, Ivan, Péter Spakovszky, Matušík, Hynek, Steindl, Jochen, Krisztián Harsányi:</i> Movemenets of the Red Kites (<i>Mivus milvus</i>) with GPS in Vas County	37
<i>András Kóta:</i> Avifaunistical data of the rare bird species in Vas County, 2017	44
<i>Krisztián Harsányi:</i> The first results of the Little Owl (<i>Athene noctua</i>) survey were in Vas County	50
<i>Péter Illés:</i> The breeding of the Common Rosefinch (<i>Carpodacus erythrinus</i>) at the Lake Abért of Kőszeg	53
<i>Csaba Somogyi:</i> New data on avifauna of gravel pit of Rábapaty	55
<i>Ádám Mészáros, Norbert Vörös:</i> Data about the macrolepidopteran (<i>Lepidoptera: Macrolepidoptera</i>) Fauna at the Great Lake of Tömörd and its neighborhood	59
<i>Péter Illés:</i> Data on distribution and biology of beaver (<i>Castor sp.</i>) around Kőszeg	70
CHRONICLE	
<i>Lilla Lovász:</i> Report on the 11th Conference of the European Ornithologists' Union	73
<i>József Gyurácz:</i> Interest in the Cinege Ornithological Newsletter of Vas County in 2016	75
Details from the guestbook of Tömörd Bird Ringing Station	76
Sponsors of the <i>István Chernel</i> Ornithological and Nature Conservation Society in 2017	77

EGYESÜLETI ÉLET

Visszatekintés 2017-re

Looking back on 2017

The article lists the projects in 2017. Those not mentioned in the rest of this newsletter are: general assembly in February, applications for funding.

2017. február 4-én, Kőszegen, a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban rendeztük meg 24 fő részvételével az egyesület rendes évi közgyűlését. A közgyűlés elfogadta az egyesület 2016. évi szakmai és pénzügyi beszámolóját, a 2017. évi munkatervét és költségvetését.

Március 24-én rendeztük meg a Madarak és Fák Napja országos vetélkedő területi fordulóját, melyen hat csapat vett részt. A versenynek a Szombathelyi Erdészeti Zrt. Saághy István Erdészeti Információs Központja adott otthont. Az Órségi Nemzeti Park Igazgatóságával együttműködve tavasszal elkezdjük a darázsölyv-felmérési és egyéb madármonitozási programjainkat. Április 1-től 9-ig rendeztük meg a Tömördi Madárvárta tavaszi madárgyűrűző programját. Áprilisban tizennegyedszer indítottuk el az Állandó Ráfordítású Gyűrűzés (CES) madármonitoring programunkat a Tömördi Madárvártán. A Madarász Suli/Ovi programunk keretében több alkalommal rendeztünk foglalkozásokat. 2017. július 30-tól november 5-ig huszadik alkalommal folyamatosan működtettük a Tömördi Madárvárta Actio Hungarica madárgyűrűzési programját. Az ELTE Savaria Egyetemi Központ biológia és biológiatanár szakos hallgatói ökológia terepgyakorlatuk egy részét idén is a madárvártán töltötték.

A Szombathelyi Erdészeti Zrt. közreműködésével a rétek egy részét ez évben is kezelni tudtuk gépi szárazúzóval, illetve kézi kaszálással. Szeptember 30-án és október 1-én a Tömördi Madárvártára szervezett madármegfigyeléssel bekapcsolódtunk az Európai Madármegfigyelő Napok akcióba. Az MME 2017. évi küldöttközgyűlésén dr. Kóta András, Lendvai Imre, Lőrincz Csilla és Szigetvári Erika képviselte csoportunkat. Ez évi tevékenységünkről is többször hírt adtunk különböző lapokban, rádiókban, tévékben. A Tömördi Madárvárta 20 éves tevékenységéről Gyurácz József tartott előadást a Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban, Kőszegen.

Tagtársainknak köszönjük áldozatkész segítségüket és további eredményes munkát kívánunk!

A Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület vezetősége

TERMÉSZETVÉDELEM

20 éves a Tömördi Madárvárta madárgyűrűzési programja

Gyurác József¹ – Bánhidi Péter²– Góczán József² – Illés Péter²– Kalmár Sándor² –
Koszorús Péter² – Lukács Zoltán¹ – Németh Csaba² – Varga László²

1. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Savaria Biológiai Tanszék
9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4., e-mail: gyuracz.jozsef@sek.elte.hu
2. MME Vas megyei Csoport, 9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4.

J. Gyurác, P. Bánhidi: Bird Ringing Project of Tömörd Bird Ringing Station is 20 years old

The first program of the bird ringing station was organized in 1998 under the Actio Hungarica (AH) national project. Based on the analysis of the bird ringing data we enriched many new knowledge about the spread of rare bird species, changes in the population of common bird species, the annual and diurnal dynamics of their migration and the habitat selection of migratory birds. This paper summarizes some more interesting results.

1. ábra. Tömördi Madárvárta (Bognár Balázs rajza)

A madárgyűrűzés célja, hogy az ember új ismeretekkel gazdagítsa a vonuló madarak viselkedéséről alkotott tudását és ennek alapján hatékonyabb madárvédelmet tudjon folytatni. Ezt a célt szolgálva vásároltuk meg a tömördi „Nagy-tó” és környékét 1996-ban. A tizenöt hektáros terület ma is a „Pro Vértes” tulajdona. A Tömördi Madárvárta fő épületét (faház) 1997-ben építettük fel a területen. Ezt követően a szükséges pénzforrás előteremtése függvényében

alakítottuk és fejlesztettük a madárvárta infrastruktúráját (kút, kémény, kályha, esőbeállító, konyha, raktár épület, mellékhelyiségek, asztalok) és eszköztárát (alumínium stanglik, gáztűzhely, áramfejlesztő, motorfűrész, motoros kasza, gyűrűzőeszközök, határozókönyvek stb.) olyanra, hogy több hónapos folyamatos madárgyűrűzés is viszonylag komfortos körülmények között végezhető a területen.

A madárvárta első madárgyűrűzési programját 1998-ban rendeztük meg az Actio Hungarica (AH) országos projekt keretében. Azóta minden év tavaszán, március-áprilisban (2005-ig) vagy április-májusban (2006-tól) 7-10 napos madárgyűrűzést szervezünk, míg az őszi vonulási periódusokban július végétől, augusztus elejétől október végéig, november elejéig folyamatosan végezzük a madarak befogását, gyűrűzését és mérését az AH módszerei alapján. Tavasszal 23, ősszel 28 függőnyhálózattal fogjuk be a madarakat, alkalmanként kockahálót is használunk ragadozó madarak befogásához. 1999-ben csatlakoztunk a gdanszki (Lengyelország) székhelyű „South-East Bird Migration Research Network” nemzetközi madárvonulás-kutatási hálózathoz. 2004-től az Állandó Ráfordítású Madárgyűrűzés (CES) program hazai indulásakor a Tömördi Madárvártán is megkezdtük a helyi fészkelő madarak jelölését, melynek során minden év április 15. és július 15. között minden 10 napos időszakban egy félnapot gyűrűzünk madarakat. Egy évben, a tavaszi, költési és őszi időszakban összesen több mint 100 napon végzünk madárgyűrűzést a madárvártán. A három gyűrűzési időszakban összesen 135 madárfaj 124005 példányát gyűrűztük meg 1998 és 2017 között.

A madárgyűrűzési adatok feldolgozása, elemzése alapján sok új ismerettel gazdagodtunk ritka madárfajok elterjedéséről, gyakori madárfajok állományának változásáról, vonulásuk időbeli alakulásáról és a vonuló példányok élőhelyválasztásáról is. Eredményeinket számos főiskolai/egyetemi diplomamunkában, tudományos diákköri dolgozatban, doktori disszertációban, magyar és angol nyelvű tudományos folyóiratok cikkeiben (Gyurác 2012), önálló tanulmánykötetben (Gyurác és Bánhidi 2008), a „Magyar madárvonulási atlaszban” (Csörgő *et al.* 2009) vagy hazai és külföldi konferenciaelőadásokon tettük közkincsé, mindenki számára elérhetővé. A 20. évforduló alkalmából a „The Ring” nemzetközi tudományos folyóirat közölt egy összefoglaló tanulmányt a Tömördi Madárvárta 1998 és 2016 közötti őszi madárgyűrűzési programjának eredményeiből (Gyurác *et al.* 2017). Ebből és a korábbi tanulmányokból a teljesség igénye nélkül

válogattunk össze néhány, általunk érdekesebbnek vagy jelentősebbnek gondolt kutatási eredményt, megállapítást.

A kékfarkú (*Tarsiger cyanurus*) és a berki nádiposzáta (*Acrocephalus dumetorum*) Tömördön befogott példányai az első bizonyítékai voltak e fajok hazai előfordulásának. A kucsmás poszáta (*Sylvia melanocephala*) tömördi befogása volt a második igazolása a mediterráneumban fészkelő madárfaj magyarországi elterjedésének. Törpekuvikot (*Glaucidium passerinum*) Magyarországon elsőként a Tömördi Madárvártán gyűrtük.

Az évente befogott madarak egyedszáma (éves fogás) alapján (1. ábra) az elmúlt húsz évben igen jelentős állománycsökkenést tapasztaltunk azoknál a fajknál, melyek hosszú távú vonulók, a telet a Szaharától délre töltik, és mezőgazdasági környezetben fészkelnek (2. és 3. ábra). Ilyenek a füsti fecske (*Hirundo rustica*), réti tücsökmadár (*Locustella naevia*), mezei poszáta (*Sylvia communis*), rozsdás csuk (*Saxicola rubetra*), cigánycsuk (*S. torquatus*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*). Ugyancsak jelentős egyedszámcsökkenést mutatott a városi környezetben is fészkelő és Afrikában telelő molnárfecske (*Delichon urbicum*), valamint a nem vonuló mezei veréb (*Passer montanus*) állománya is a vizsgált időszakban. A tömördi befogások alapján a rövid távú vonulók és elsősorban az erdőkben, parkokban fészkelők állománya viszont jelentősen, fokozatosan növekedett 1998 és 2016 között. Ezek a fajok a fekete rigó (*Turdus merula*), énekes rigó (*T. philomelos*), vörösbegy (*Erithacus rubecula*), barátposzáta (*S. atricapilla*), csilpcsalpfüzike (*Phylloscopus collybita*). A barátposzáta esetében egyértelműen sikerült pozitív összefüggést kimutatnunk az áprilisi hőmérséklet és a CES napokon, valamint az augusztus 15-ig, még az őszi vonulás megindulása előtt, a diszperziós időszakban befogott helyi fiatal madarak (a gyűrűzés évében keltek ki a tojásból) egyedszáma között. A vizsgált időszakban az áprilisi hőmérséklet és a fiatal barátposzáták egyedszáma is egyértelműen növekvő tendenciát mutatott. Az énekes rigónál a helyi fészkelők és az átvonuló példányok éves fogása is jelentősen növekedett a vizsgált időszakban. Egy lengyel gyűrűs énekes rigó tömördi befogása alapján feltételezhetjük, hogy e madárfaj hazánk területén átvonuló példányainak egy része a Kárpátoktól északra fészkelő állományokból származik. A trendszerű állományváltozások mögött lokális (pl. bokros területek arányának növekedése a tömördi tó környékén) és globális (pl. klíma felmelegedése) környezeti változások és ezekkel összefüggő természetes kiválasztódási (szelekciós) folyamatok

húzódhatnak meg, melyeknek kifejtése meghaladja ezen összefoglaló kereteit. Az állományváltozások felhívják a figyelmet az agrárterületek madarakat negatívan érintő környezeti állapotára és a szükséges természetvédelmi intézkedések megtételére is.

A guvat (*Rallus aquaticus*), a területen előforduló nádiposzáta (*Acrocephalus spp.*) és tücsökmadár (*Locustella spp.*) fajok, valamint a nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*) éves fogása is nagymértékben függött a tömördi tóban lévő víz mennyiségétől, illetve a mocsári növényzet kiterjedésétől. Mindkét környezeti tényező a vizes élőhelyeket kedvelő madárfajok számára kedvezően alakult a tómeder 2001-ben elvégzett tisztítását követően. 2016-ban a nád (*Phragmites australis*) is megjelent a mocsárban.

Más madárfajok, elsősorban a részleges vonulók éves fogása igen jelentős ingadozást mutatott. Egyes, ún. inváziós években több száz példányt is fogtunk belőlük, míg más években száznál kevesebbet, vagy egyet sem. Ilyenek például a fenyvescinege (*Parus ater*) és kék cinege (*Parus caeruleus*) (1. ábra), melyeknek elsősorban a fiatal példányai pihennek meg a tömördi bokrosokban az inváziós évek szeptemberében, illetve októberében. A visszafogott madarak számából és tartózkodási idejéből azt is tudjuk, hogy az ekkor érkező cinegék többsége egy-két napos megállás után tovább is vonul a nyugat-dunántúli területekről. Külföldi gyűrűs madarak tömördi és a Tömördön gyűrűzött madaraink külföldi megkerülései azt mutatják, hogy a vizsgálati területen átvonuló kék cinegék egy része Csehországból érkezik, illetve a helyi fészkelők és az átvonulók egy része Horvátországban vagy Olaszországban telel.

A befogott madarak egyedszáma alapján a vörösbegy a leggyakoribb énekesmadár Tömördön az őszi vonulási időszakban. A napi fogások és visszafogások alapján négy rövidebb időszakot, ún. vonulási hullámot különíthettünk el a nyári-őszi perióduson belül. Az első, július végétől szeptember közepéig tartó fogási időszakban befogott vörösbegyek szárnyhossz, testtömeg és becsült zsír (vonulási zsírtartalék) értékének átlaga minden évben lényegesen kisebb volt, mint a szeptember második felében, illetve október-novemberben befogott madaraké. Az első időszakban befogott madarak még nem érkezhettek nagyobb távolságból, a hazai fészkelő populációkhoz tartoznak. A visszafogott madarak tartózkodási idejéből tudjuk, hogy hazai fészkelők egy része még itt van, amikor a második és harmadik vonulási hullámban, szeptember második felében és

októberben megérkeznek a hosszabb szárnyú, nagyobb testtömegű vörösbegyek. A tömördi és északabbi költőpopulációk madarainak megkerülési és biometriai (pl. szárnyhossz) adatait összehasonlítva arra következtetünk, hogy az őszi vonulásuk során, szeptember-októberben Tömördön megpihenő vörösbegyek többsége Csehország, Szlovákia és Lengyelország területén fészkelő állományokból származik. Az október végén, november elején befogott madarak szárnyhossz, testtömeg és zsír átlaga a legnagyobb a négy időszakban befogott madarak biometriai értékei közül. A legnagyobb testméretű és legnagyobb vonulási zsírtartalékkal rendelkező vörösbegyekről azt feltételezzük, hogy a legtávolabbi, legészakabbi költőterületekről, Skandináviából és Északnyugat-Oroszországból származnak. Amikorra ezek a vörösbegyek a tömördi területre érkeznek, addigra a hazai fészkelők többsége már elhagyja a területet. Erre utal az, hogy a júliustól szeptember közepéig meggyűrűzött madarak közül eddig egyet sem fogtunk vissza Tömördön október közepe után. A külföldi vonatkozású megkerülések alapján, a Tömördön gyűrűzött madarak jelentős része dél-délkeleti irányba folytatja őszi vonulását és Olaszországban telelhet. A vörösbegy vonulásával kapcsolatos vizsgálatink arra is felhívják a természetvédelemmel foglalkozók figyelmét, hogy egy adott terület (pl. a tömördi erdők és bokros élőhelyek) különböző, jól körülhatárolható földrajzi területeken fészkelő madarak számára lehet fontos pihenő- és táplálkozóhely a vonulási időszakban. A fészkelő állomány sorsa pedig attól is függ, hogy a vonulást és a telelést hány egyed tudja sikeresen túlélni.

A befogott madarak térbeli eloszlásával kapcsolatos kutatásaink azonban azt is feltárta, hogy egy adott élőhely különböző adottságú részei nem egyforma jelentőségűek egy madárfaj egyedei számára. A biztonságosabb búvóhelyet, jobb táplálékforrást biztosító élőhelyrészek korlátozottan állnak rendelkezésre a madarak számára, ezért ezekért verseny (kompetíció) folyik a madarak között. A fekete rigónál megállapítottuk, hogy az őszi vonulási időszakban a fekete rigó szempontjából a ragadozók (pl. karvaly) ellen hatékonyabb védelmet, valamint jobb táplálkozási feltételeket (pl. több vadkörte termés) biztosító erdei és bokros élőhelyrészeket elsősorban a nagyobb testméretű, jobb kondícióban lévő domináns hímek foglalják el a madarak korától függetlenül, ezért a tojók nagy része kiszorul a kevésbé biztonságos, nyíltabb és kevesebb táplálékot biztosító bokros-gyepes élőhely-típusokba (4. ábra). Ez a jelenség azzal a tanulsággal szolgál az élőhelyvédelem számára, hogy egy faj védelme szempontjából figyelembe kell venni a

madarak élőhely-választásának ivarfüggését is, mert a hímek és tojók túlélését egyaránt segíteni kell egy faj hatékony védelméhez.

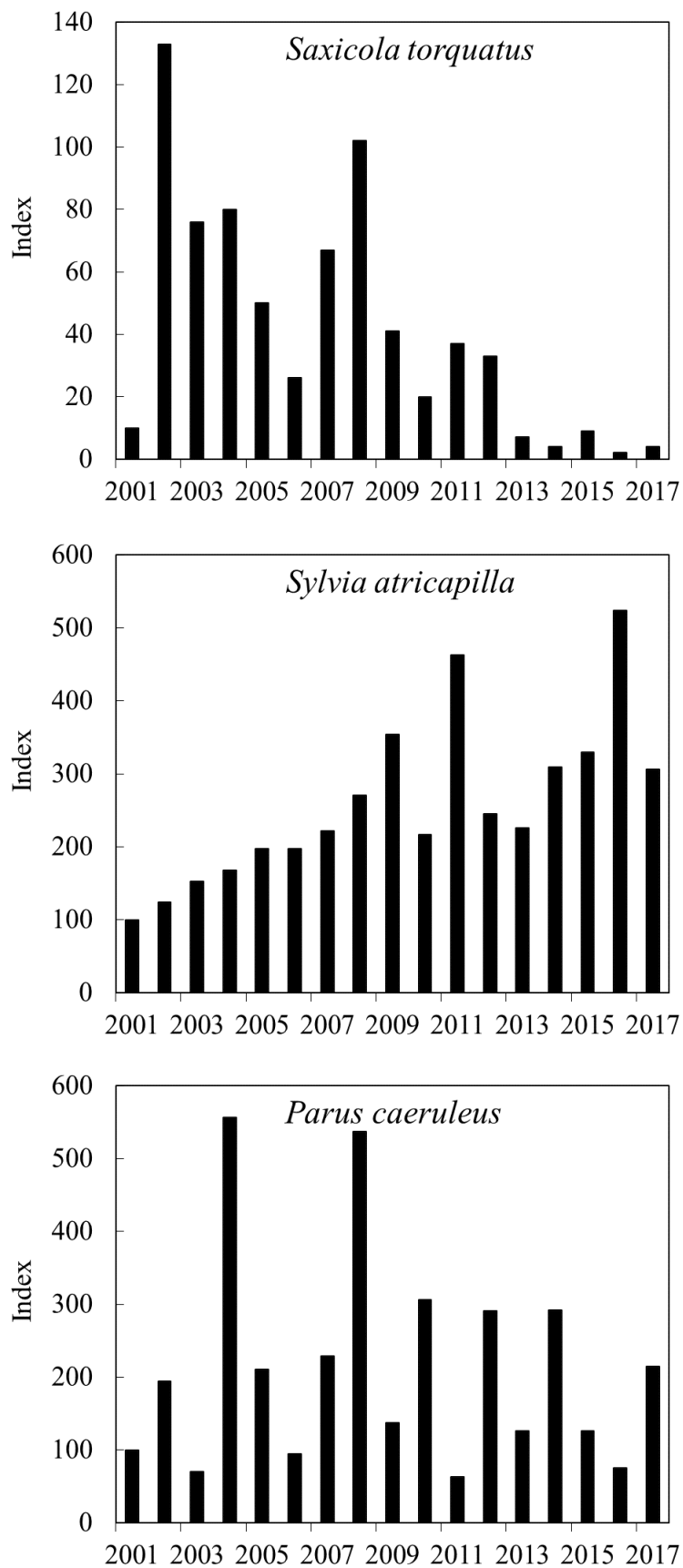
A madarak megfelelő élőhely-választása és az adott élőhelyen eltöltött idő nagymértékben befolyásolja a vonulás sikerességét. Ettől függhet, hogy a vonuló madár milyen gyorsan tudja megtenni a vonulási utat, időben eléri-e a telelőterületét, ahol ugyancsak verseny folyik a legjobb élőhelyekért. A barátságos hím és tojó példányai egyaránt a lehető leggyorsabban megpróbálják elérni a telelőterületüket, ezt bizonyítják a Tömördön ősszel gyűrzött és még ugyanezen őszi periódusban, de nem a gyűrzés napján visszafogott barátságos hímek és tojók példányai. A hímek 3,76 %-át (177 példány), a tojók 6,33 %-át (256 példány) fogtuk vissza. Ezek azok a madarak, amelyek a fogás napján túl még legalább egy napot töltöttek a vizsgálati területen, a többiek valószínűleg egy nap után tovább vonultak. A visszafogott madaraknak lényegesen rövidebb volt a szárnyhossz átlaga, kevesebb volt az első befogáskor becsült vonulási zsírtartaléka, mint a nem visszafogott példányoknak. Ezért is kényszerülhettek hosszabb pihenőidőre, átlagosan 10,73 napot töltöttek a tömördi területen a visszafogott barátságos hímek és tojók példányai. A hosszabb ideig Tömördön tartózkodó madarak nagyobb mértékben raktároztak zsírt, növelték testtömegüket az első befogáshoz képest, mint az egy-két nap után tovább vonuló példányok. Egy fiatal hím példány mutatta a legnagyobb változást, 33 nap alatt 6,4 grammal növelte testtömegét. A visszafogott madarak átlagos testtömeg gyarapodása 1,16 gramm volt. Ezek az eredmények arra is utalnak, hogy egy fajon belül, az egyes egyedek mennyire eltérő módon alkalmazkodhatnak azokhoz a körülményekhez, melyekkel a vonulás során találják szembe magukat.

A génállományukat, szervezeti felépítésüket, élőhely- és táplálékválasztásukat tekintve is nagyon hasonló, egy nembe (genusba) sorolt madárfajok napi fogásainak összehasonlítása alapján tisztán feltárulnak előttünk a fajok, pl a *Phylloscopus* genus egyedei között feltételezhető, nagymértékű kompetíció elkerülését eredményező, természetes kiválasztódáson alapuló vonulásdinamikai (fenológiai) elkülönülés. A sisegő füzike (*Ph. sibilatrix*), a fitiszfüzike (*Ph. trochilus*) és a csilpcsalpfüzike (*Ph. collybita*) Tömördön is jellegzetes madárfajok, de nagy számban nem fordulnak elő ugyanazon időszakban. Az 5. ábrán jól látható, hogy átfedés van a három füzike őszi vonulásában, de a sisegő füzikék többsége szeptember elejéig már elvonul, mire a fitiszfüzikék nagyobb számban megérkeznek a területre. A fitiszfüzikék többsége pedig október elejéig vonul el,

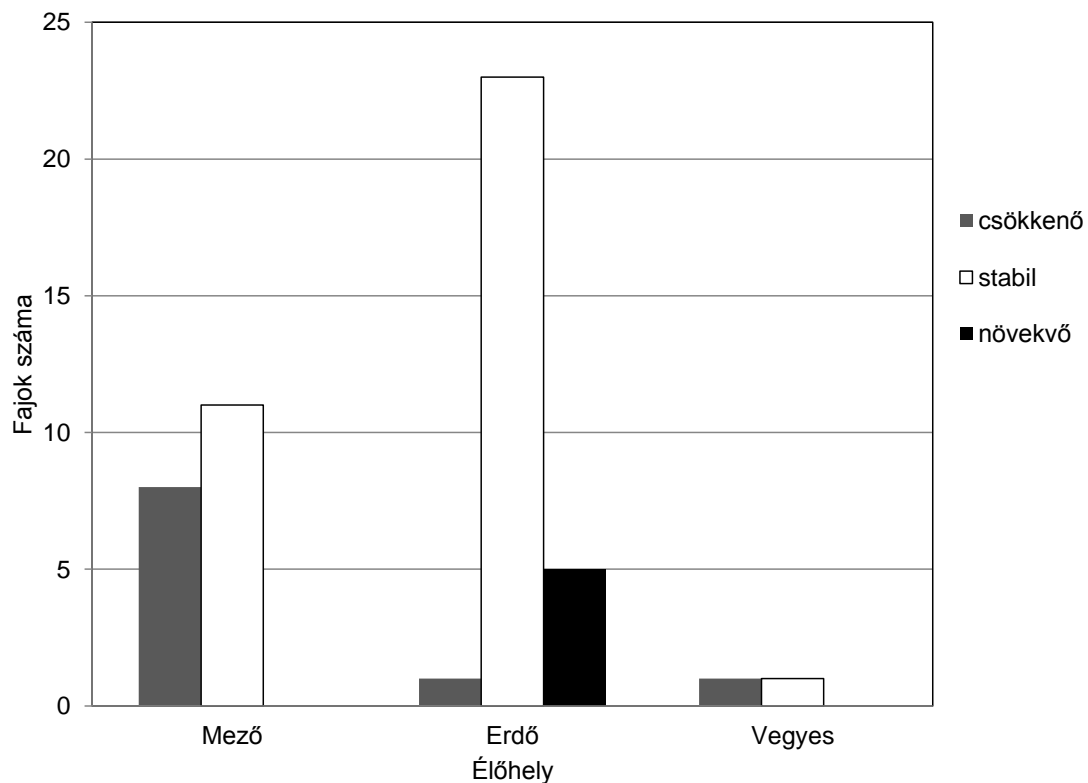
amikor a csilpcsalpfüzikék nagy számban mozognak, táplálkoznak a tömördi területen. A jelenség azt is bizonyítja, hogy egy adott élőhely szezonálisan más-más faj egyedei számára jelent fontos pihenő- és táplálkozóhelyet az őszi vonulás időszakában.

A gyűrűs madarak megkerülése alapján a madarak természetbeni életének hosszára is következtethetünk. Egy 2003-ban a madárvártán gyűrűzött zöld küllőt (*Picus viridis*) 2011-ben találtak meg elpusztultan Tömördön. Ez az eddigi legidősebb ismert korú zöld küllő Magyarországon.

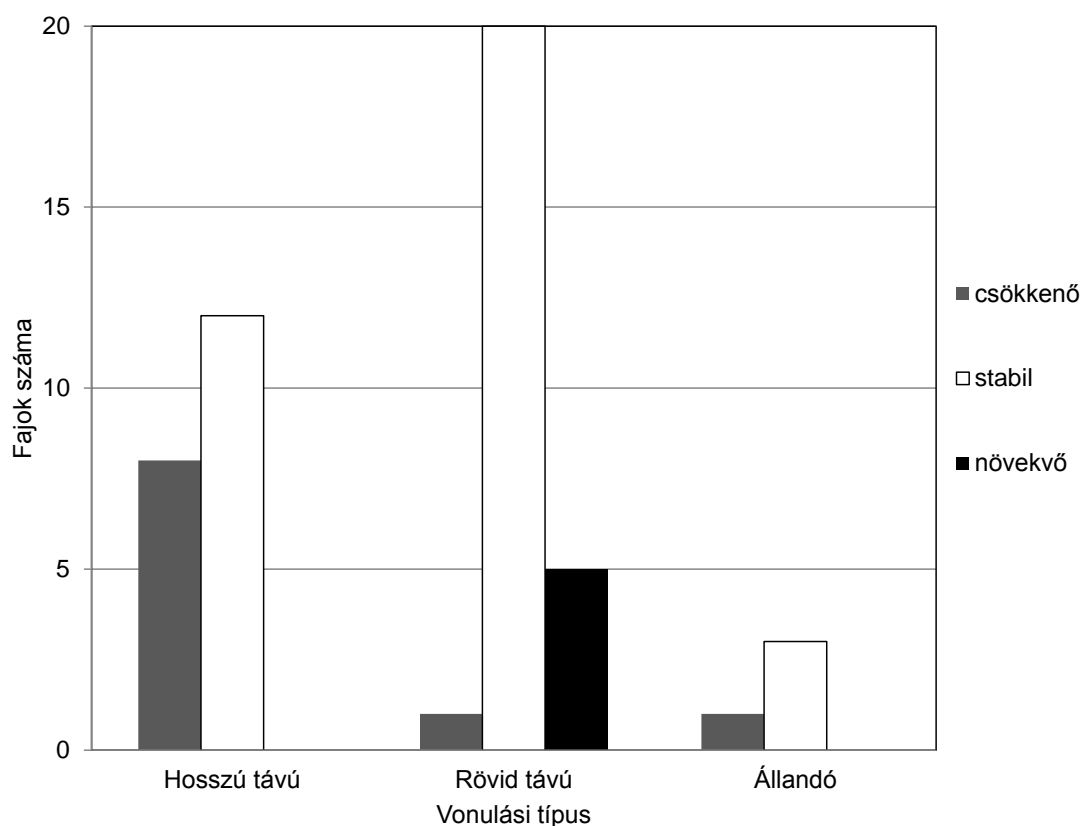
A tudományos adatgyűjtés mellett a Tömördi Madárvártán figyelmet fordítunk a környék természeti értékeinek megőrzésére és az emberek, elsősorban a gyerekek szemléletformálásra is. Az ember és a természet kapcsolatában a madarak kiemelt jelentőségét és pozitív szerepét támasztják alá a madarak társadalmi hatásai. Általában elmondható, hogy lényegesen többet - bár sosem eleget - tudunk a madarak elterjedéséről, viselkedéséről, állományváltozásuk okairól, mint más állatokéről. Ez biztosítja azokat a tudományosan igazolt ismereteket, amik a madarakon keresztül a szélesebb körű természetismeret (viselkedésokológia, közösségökológia, etológia, evolúcióbiológia, konzervációbiológia, biogeográfia) oktatását lehetővé teszi a közoktatásban és a felsőoktatásban egyaránt (Gyurácz 2015). Ezért építettük be a szombathelyi biológianár mesterképzésbe és biológus alapképzésbe a tömördi helyszínt és a madárvárta programjait. A madárgyűrűzési bemutató óvodás korú gyermekek számára is lehetőséget ad a fajismeret bővítésén túl a madárral való „személyes” találkozásra, a meggyűrűzött madár szabadon engedésére, pozitív természeti élmény átélésére. A madárvártán eltöltött néhány nap és azt ott elvégzett fizikai és szellemi munkák azonban a gyerekek önellátásra, csapatmunkára, együttműködésre és felelősségtudatra nevelésében is hatékony eszköznek bizonyultak. Évente több száz óvodás és diák szerez egy életre szóló pozitív élményt a madarokról a madárvártán. A Tömördön folyó madárgyűrűzés, természetvédelem és nevelés csapatmunka, amihez elsősorban a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Vas megyei Csoportjának tagjai nyújtanak pótolhatatlan segítséget, de más helyi csoportok tagjai és magánszemélyek, intézmények is támogatják tevékenységünket. Köszönjük munkájukat!

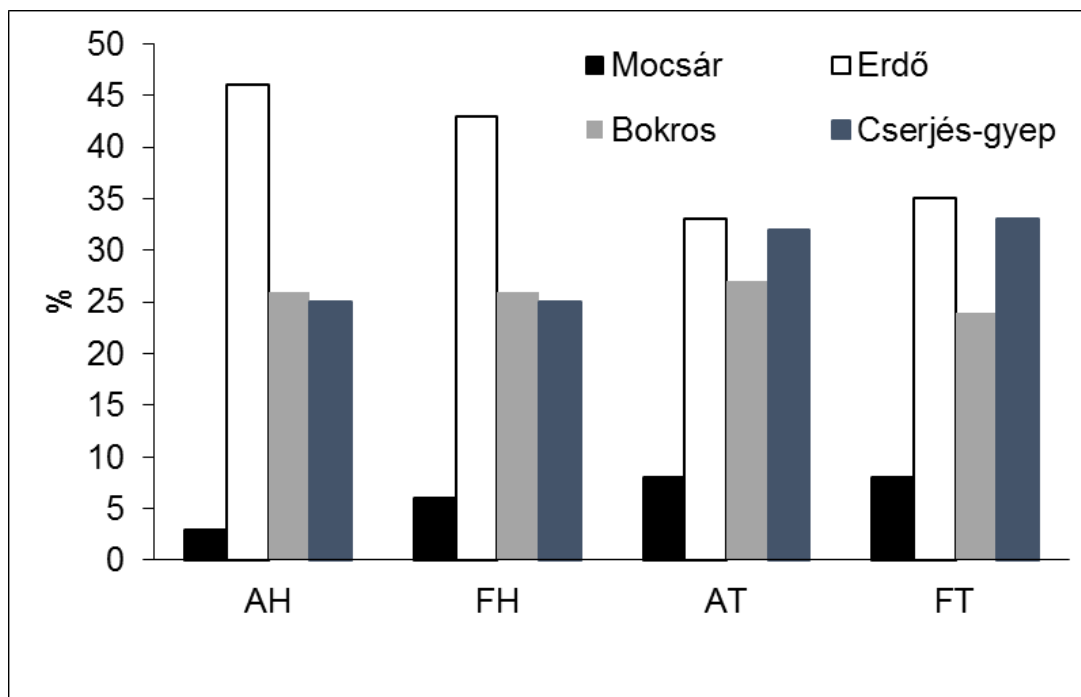
1. ábra. A cigánycsuk (*Saxicola torquatus*), barátposzáta (*Sylvia atricapilla*) és a kék cinege (*Parus caeruleus*) egyedszám (éves fogás) - változási index értékei 2001 és 2017 között Tömördön

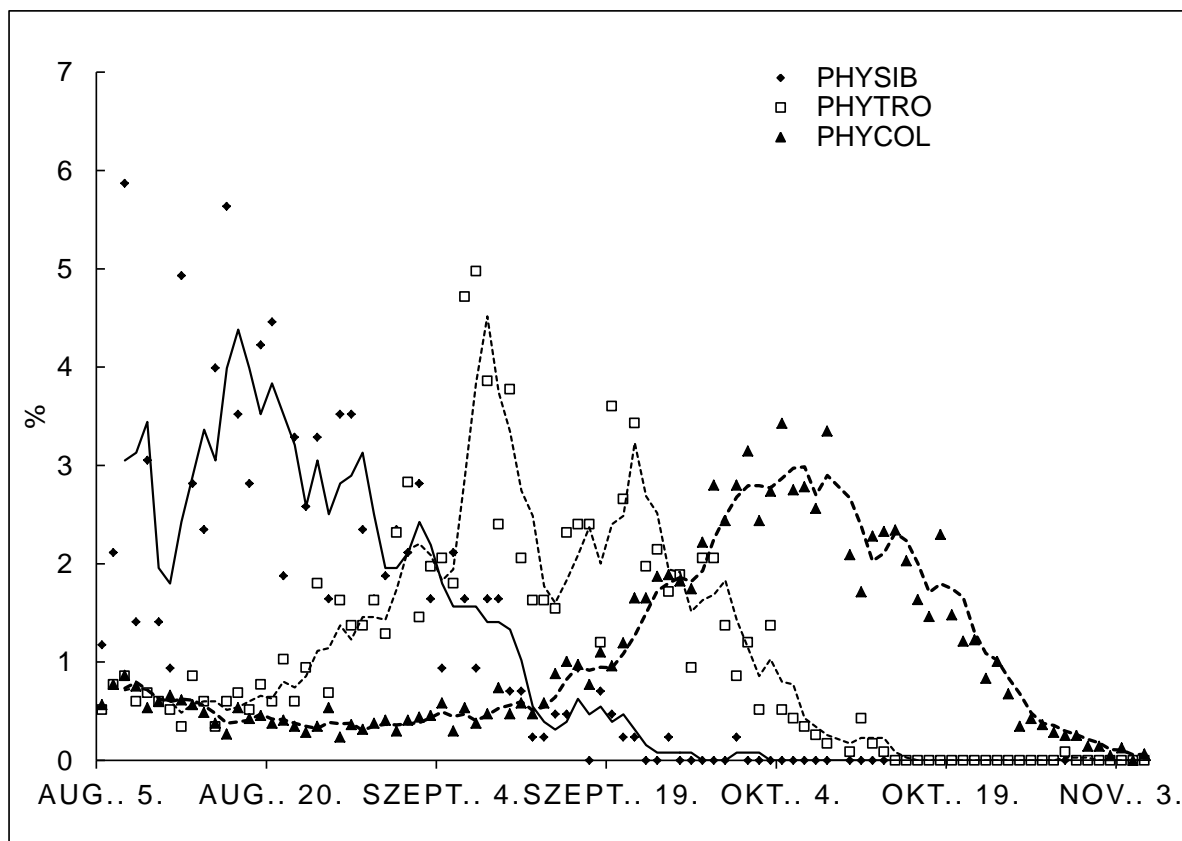
2. ábra. Madárfajok száma élőhely-típusonként és egyedszám (éves fogás) változásuk szerint

3. ábra. Madárfajok száma vonulási típusonként és egyedszám (éves fogás) változásuk szerint

4. ábra. A fekete rigó kor és ivarcsoportjainak összehasonlítása az őszi vonulási időszakban befogott madarak élőhely-típusok szerinti gyakorisága (%) alapján. Jelölések magyarázata: A=adult madár F=fiatal madár, H=hím, T=tojó

5. ábra. A sisegő (PHYSIB), fitisz (PHYTRO) és a csilpcsalpfüzike (PHYCOL) napi fogásai az éves fogások százalékában. Tömörd 2001-2016

Irodalom

- Csörgő T., Karcza Zs., Halmos G., Magyar G., Gyurácz J. Szép T., Schmidt A., Schmidt E. (szerk.) 2009. Magyar madárvonulási atlasz. Kossuth Kiadó. Bp. p672. ISBN 9789630958653.
- Gyurácz J. 2012. A Tömördi Madárvárta madárgyűrűzési programjának bibliográfiája. Cinege 17: 63-68.
- Gyurácz J. 2015. Ökológiai és madárvédelmi módszerek alkalmazása a környezetpedagógiában. In: KispálnéHorváth Mária (szerk.) Módszertani irányok a pedagógusképzés fejlesztésében Nyugat-Dunántúlon: 159-182.
- Gyurácz J, Bánhidi P. 2008. Dynamics and spatial distribution of migratory birds. NymE. Szombathely. p144. ISBN 978-963-9871-17-5
- Gyurácz J., Bánhidi P., Góczán J., Illés P., Kalmár S., Koszorús P., Lukács Z., Németh Cs. and Varga L. 2017. The bird number dynamics during the post-breeding period in Tömörd Bird Ringing Station, Western Hungary. Ring 39. *in press*

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság madártani tevékenységei 2017-ben

Faragó Ádám – Harsányi Krisztián – Kutschi Péter - Szentirmai István

Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
9941 Óriszentpéter, Siskaszer 26/A, e-mail: faragoadi@gmail.com

Á. Faragó, K. Harsányi, P. Kutschi, I. Szentirmai: Bird protection activities by Őrség National Park Directorate in 2017

Őrség National Park Directorate conducted widespread ornithological activities in 2017 as well. We started off the year with the usual eagle survey in which 28 observes participated and 146 UTM quadrants were covered. Cooperation with the bird watchers of the local group of MME BirdLife Hungary developed further this year and several times they informed us about the nesting of rare species or drew our attention to areas of conservation importance. The county-wide survey of rare and colonial nesting birds (RTM), Red-backed Shrike and Barred Warbler was our most important joint action. This year we checked again most of the nest boxes installed in previous years and found that Kestrels occupied four out of the 26 breeding platforms. We continued the survey of Honey Buzzard in the Őrség Special Protection Area and the mapping of nesting sites of Barn Owl and Little Owl in the eastern part of Vas county in cooperation with the Barn Owl Foundation. We also participated in the Bird Atlas Programme, which is primarily carried out by volunteer bird watchers. We received and treated 306 individuals of 58 bird species in our Bird Protection and Rescue Centre in Kőszeg, and released 143 healthy birds.

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai az előző évekhez hasonlóan 2017-ben is számos területen folytattak különféle madártani munkákat. Januárban a már megszokott saszinkronnal indítottunk, az előző évihez igen hasonló nagyságú területet sikerült lefednünk. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület helyi csoportjának civil madarászaival idén is több közös akciónk volt. A legfontosabb ilyen vállalkozás a ritka és telepesen fészkelő madárfajok (RTM) felmérése volt, valamint a két bokorlakó, Natura 2000 jelölő madarunk, a

karvalyposzáta és a tövisszűrő gébics megyei állományának pontosabb megismerése. Az év madarának választott tengeliccel kapcsolatban külön programot nem szerveztünk. Az Őrség különleges madárvédelmi területen az előző évben elkezdett darázsölyv- szinkron idén is megszerveztük, valamint a megye keleti részén szintén tavaly induló gyöngybagoly és kuvik térképezést is folytattuk a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány jelentős közreműködésével. A főleg civil madarászok részvételével zajló Madáratlasz Program (MAP) számára is gyűjtöttünk adatokat. A kőszegi Madárvédelmi Mentőközpontban 58 madárfaj 306 egyedét láttuk el.

Sasszinkron

Az idei sasszinkronra január 13.-15. között került sor. Civilekkel kiegészülve megye szerte összesen 28 megfigyelő vett részt az akcióban. Akárcsak tavaly, 146 db. 2,5x2,5 km-es UTM négyzetet érintettünk. Összesen 8 ragadozó faj 220 egyedét észleltük. Valószínűleg a kedvezőtlen időjárás hatása miatt maradt ez alatta a 2016-os eredményeknek. A leggyakoribb ragadozó az egerészölyv (*Buteo buteo*) volt (170 pd.), majd őt a vörös vércse (*Falco tinnunculus*) követte (26 pd.). Említésre méltó a gatyás ölyv (*Buteo lagopus*), és a kis sólyom (*Falco columbarius*) 1-1 pontban rögzített megkerülése. Rétisason (*Haliaeetus albicilla*) kívül most sem észleltünk egyéb sasokat.

Ritka és telepesen fészkelő madárfajok (RTM)

A ritka és telepesen fészkelő madárfajok felmérése ebben az évben a következő fajokra terjedt ki Vas megyében: **fekete gólya** (*Ciconia nigra*), **rétisás** (*Haliaeetus albicilla*), **hamvas rétihéja** (*Cyrcus pygargus*), **haris** (*Crex crex*), **gólyatöcs** (*Himantopus himantopus*), **gulipán** (*Recurvirostra avosetta*), **küszvágó csér** (*Sterna hirundo*), **uhu** (*Bubo bubo*), **gyurgyalag** (*Merops apiaster*), **partifecske** (*Riparia riparia*), és **vetési varjú** (*Corvus frugilegus*). Újdonságként, a megyében – tudomásunk szerint - első alkalommal idén megtelepedő **cigányréce** (*Aythya nyroca*) és **dankasirály** (*Larus ridibundus*) is bekerült az RTM-fajok beszámolójába. Ezekről, és a Rábapatyhoz tartozó kavicsbányatavakon észlelt egyéb RTM fajokról (Somogyi 2017), valamint a **fehér gólya** (*Ciconia ciconia*) állományáról bővebben egy-egy önálló cikkben (Kóta 2017) is olvashatunk ugyan ebben a lapban. A következőekben fajonként mutatjuk be a 2017-es állapotot.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*): A tavaly Sorkifaludnál, és Csepregen előkerült fészkekkel együtt hatra bővült revírszám idén is gyarapodott. 2017-ben

Petőmihályfán bukkantak egy újabbra. Nem volt ismeretlen a fekete gólya jelenléte a környékről, ám a több éve elpusztult régi fészkek után csak most sikerült felfedezni a legfrissebbet. Sajnos költést nem tapasztaltunk itt a későbbiekben, ahogy Nádasdnál, Csepregen, és Szentgotthárdon sem, annak ellenére, hogy az öreg madarak visszaérkeztek tavasszal. Iváncon, Őriszentpéteren, valamint Sorkifaludnál azonban 2-2 fiókát reptettek az öregek. A megghiúsult fészkelések pontos okait egyelőre nem ismerjük.

Cigányréce (*Aythya nyroca*): A rábapatyi kavicsbányatavakon figyelt meg egy fiókáit vezető öreg példányt egyik madarásztársunk.

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*): Összesen öt lakott revírről van tudomásunk Vas megyében. Kötés mindegyik fészeknél volt, azonban biztos kirepülés (1 + 2 fiatal) csak kettőnél volt megállapítható. Egy további helyen a megfigyelők a fióka hangját vélték hallani.

Hamvas rétihéja (*Circus pygargus*): A Marcal-medence vasi oldalán, Kemenesmagasi mellett egy pár fészkelését állapították meg a fajra irányuló, célzott felmérés során. Igazgatóságunk közreműködésével a fészkek aktív védelme biztosítva volt.

Haris (*Crex crex*): A tavalyihoz hasonló szervezett szinkron nem történt idén, de a legtöbb frekvenciált helyet ellenőriztük. Különös tekintettel az Őrségi Nemzeti Parkon belülieket, a Kőszegi-hegység alattiakat, a Marcal-medencét, illetve a Rába- és Csörnök völgy haris számára alkalmasnak látszó gyepeit. Az utóbbi évek leggyengébb szezonján vagyunk túl, mindössze 7 revírt sikerült azonosítani megye szerte.

Gólyatöcs (*Himantopus himantopus*): A megyében tavaly megtelepedő partimadár ebben az évben is sikeresen fészkel a rábapatyi kavicsbányatavakon. A fészkek pontos felderítése és az egyes példányok együttes összeszámolása a terepviszonyok miatt nem egyszerű, de minimum 6 pár költése valószínűsíthető.

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*): A rábapatyi kavicsbányatavakon egy három tojásos fészkelekből kettő fiókát nevelt fel sikeresen egy pár.

Dankasirály (*Larus ridibundus*): Szintén a rábapatyi kavicsbányatavakon bukkantak rá madarásztársaink egy sikeresen költő párra, mely a faj első ismert vas megyei fészkelésének tekinthető.

Küszvágó csér (*Sterna hirundo*): a Püspökmolnárinál található kavicsbányató-komplexumban valószínűleg 3 pár, a rábapatyi, ideiglenesen üzemen kívüli bányatavakon pedig kb. 10 pár fészkelte ebben az évben.

Uhu (*Bubo bubo*): Az eddig ismert négy revírből háromban biztosan jelen voltak a madarak. Kőszegen 2 fióka kelt, a másik kettőnél pedig csak az öregek hangja hallatszott.

Gyurgyalag (*Merops apiaster*) és **partifecske** (*Riparia riparia*): A Rába Szentgotthárd és Csákánydoroszló közötti szakaszáról származó adatokat is beleszámítva összesen 45 pontban talákoztunk fészkelő gyurgyalagokkal és/vagy partifecskékkel. Gyurgyalagból 41 db kisebb-nagyobb telepen összesen körül-belül 150 párt, partifecskéből pedig 12 telepen nagyjából 80 - 90 párt számoltunk. Az előbbi faj legnagyobb telepei Sorokpolánynál voltak, az utóbbi esetében pedig Olaszfa határában. A Püspökmolnárinál elterülő kavicsbánya-komplexum területén idén kevesebb telep alakult ki az előző évihez képest.

Vetési varjú (*Corvus frugilegus*): A szokott módon április vége felé, madarászársaink közreműködésével végigjártuk a megyében ismert telepeket. Az állományok túlnyomó része továbbra is Szombathely környékére koncentrálódik, valamint ezektől elkülönülve Szentgotthárdon találhatóak jelentősebb mennyiségben. Az Őrségi Nemzeti Park határain belül idén sem észleltük megtelepedését. A megyében 13 telepen összesen 1083 fészket számoltunk. A legnagyobb sűrűségben Táplánszentkereszten (158 + 62 fészek), valamint Szombathelyen a Pelikán parkban (277) talákoztunk velük. Utóbbi helyen egy áprilisi viharban néhány platán komolyabban megsérült, ezzel együtt pedig tucatnyi fióka pusztult el.

Darázsölyv-szinkron az Őrségi Nemzeti Parkban

2016-ban kezdtük el a fokozottan védett, és egyben Natura 2000 jelölő darázsölyv (*Pernis apivorus*) Őrségi Nemzeti Parkban lévő állományának felmérését. A folytatás idén következett, melyre június 3-án, illetve 11-én került sor. A megfelelő létszámot sajnos idén sem sikerült elérnünk, az akcióba bevonható madarászok szabadideje ezúttal sem engedte a túlzott részvételt. Ezért egy-egy pontban (összesen tizenkettőben) csak néhány órát töltöttünk, amelyeken a szinkronszámlálás módszerével kerestük a légtérben mozgó madarakat. A tavalyi megfigyelési pontokkal részben átfedve 2017-ben összesen 9 darázsölyvet észleltünk a két alkalom során.

Karvalyposzáta és tövisszúró gébics állományfelmérés

Egyre gyakrabban fordul elő, hogy a különböző utakat, nyomvonalakat kísérő bokorsorokat, cserjefoltokat valamilyen beruházás, a villanyvezetékek akadályoztatása, vagy bármilyen egyéb ok miatt kivágják. Ezzel együtt, akarva-akaratlanul értékes madárfajok fészkelőhelyét is megszüntetik. A hatékonyabb védelmi intézkedések megtervezéséhez szeretnénk minél pontosabb képet kapni a tipikusan út menti bokrosokban megtelepedő karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), illetve tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) megyei szintű elterjedéséről. Ezért elhatároztuk, hogy idén megcélazzuk a két faj alaposabb felmérését. Civil madarászok megfigyeléseivel kiegészítve összesen 16 karvalyposzáta, és 175 tövisszúró gébics adatunk keletkezett pontos koordinátákkal, és példányszámmal.

Madáratlasz Program (MAP)

Az előző két év intenzívebb terepi jelenlétének köszönhetően az Őrségi Nemzeti Park területén 2017-ben kevesebb időt szántunk a MAP felmérésekre. Ennek tükrében idén mindössze 15 db 2,5x2,5 km-es UTM négyzetből, és összesen 112 faj vonatkozásában töltöttünk fel adatokat a program internetes felületére.

Mesterséges odúk ellenőrzése

A 2015-ben és 2016-ban megyeszerte kihelyezett D típusú odúk közül 35 ellenőrzésére került sor, közülük 16 volt foglalt, mindet énekesmadarak (cinegék, mezei verebek, seregélyek) használták. A 2015 és 2016 során négy területre kirakott 26 vércseláda idén már négy pár vörös vércsének szolgált fészkelőhelyül. A 2017 elején kihelyezett hét kuvikhengert az első költési időszakban nem foglalta el a célfaj, háromban énekesmadarak (seregélyek, cinege) költöttek.

Chernel-kerti odútelep

A Chernel-kerti odútelep a 2017-es költési szezont 42, nagyrészt felújított mesterséges fészekodúval kezdte meg (ebből 40 db B, 2 db C típusú volt). A költések ellenőrzését áprilistól augusztusig, havi egy alkalommal végeztük. Kihasználságuk a korábbi évekhez hasonlóan alakult, a költő párok 29 odút foglaltak el (69%). A költő fajok között a széncinege (*Parus major*), a kék cinege (*Parus caeruleus*), a mezei veréb (*Passer montanus*), a seregély (*Sturnus vulgaris*) és a csuszka (*Sitta europea*) szerepeltek. A széncinege 20, a kék cinege 3, a mezei veréb 4, a seregély és a csuszka 1-1 odút foglaltak. Legalább 85 fióka sikeresen kirepült, 55 nem járt sikerrel (ki nem kelt tojás, elpusztult fióka). A korábbi évekhez

viszonyítva jóval több odúban találoztunk nagy pelével (*Glis glis*) az ellenőrzések során. A hét ilyen odúból négyben kölykök is nevelkedtek.

Madármentés

A kőszegi Madárvédelmi Mentőközpontba 2016 szeptemberétől 2017 augusztus végéig 58 madárfaj 306 sérült vagy elárvult egyede került be. A leggyakoribb fajok a sarlósfecske (*Apus apus*) (30), az egerészölyv (*Buteo buteo*) (30), a molnárfecske (*Delichon urbicum*) (27) és a fekete rigó (*Turdus merula*) (24) voltak. A mentőközpontban élő fehér gólyák által rakott, valamint a fészkeikbe adoptált mentett tojásokból 14 fióka jött világra, 9 fel is cseperedett. Az idei szezonban a szabad életre alkalmatlan vörös vércsék (*Falco tinnunculus*) is sikerrel szaporodtak, két fióka kelt ki a tojásokból. A fenti időszakban 143 madár repatriálására került sor, ebből 21 példány fokozottan védett fajhoz tartozott: 18 fehér gólya (*Ciconia ciconia*), 1 gyöngybagoly (*Tyto alba*), 1 kuvik (*Athene noctua*), 1 bölömbika (*Botaurus stellaris*). A repatriált madarak természetvédelmi értéke összesen 6.150.000 Ft. Ez idő alatt hét, a mentőközpontban gondozott és egyedi jelöléssel szabadon eresztett madárról érkezett hír. Egy 2016 tavaszán felnevelt fekete rigó fióka csaknem egy évvel később, 2017 márciusában a Chernel-kerti arborétumban kezdett költésbe. Egy 2015 nyarán fiókaként bekerült és felnevelt fekete rigó több mint 660 nappal az elengedését követően, 2017 júniusában lett macska áldozata a kőszegi Bercsényi utcában. Egy a nyáron felnevelt szajkó (*Garrulus glandarius*) fióka tetemét az elengedése után egy hónappal találták meg szintén Kőszegen. A június közepén a nemeskoltai gólyafészkekből mentett, majd a mentőközpontból kirepült fiatal fehér gólyát augusztus elején Rajkán érte halálos áramütés. Egy Körmenről mentett sorstársát az elengedése után pár nappal a kőszegi tangazdaságnál találták meg elpusztulva. Egy 2017 júliusában fészkekből kiesett fiatal széncinege repatriálásakor kapott fémgyűrűjét augusztus közepén Kőszeg belvárosában olvasták le. Az augusztusban Körmenről bekerült lábsérült fiatal fehér gólyát két nappal a kirepülését követően egy gyöngyösfalui szántón, táplálkozó gólyacsapatban figyelték meg.

MONITORING, FAUNISZTIKA

A fehér gólya (*Ciconia ciconia*) állományfelmérése Vas megyében 2017-ben

Kóta András

9700 Szombathely, 11-es Huszár út 126., e-mail: vasimadarasz@gmail.com

A. Kóta: Results of the White Stork (*Ciconia ciconia*) monitoring project of Vas County in 2017

In 2017, altogether 224 nests of White Stork have been recorded. 160 nests among these have been inhabited but only 126 pairs of these have brooded. In total, 328 offsprings have left their nests successfully. The average number of tended nestlings has been 2.6 of the successful parents.

Az MME és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósága együttműködésének köszönhetően 2017-ban is sikerült a teljes megyében összeírni a fehér gólya költési adatait. Az ŐNP területén kívül eső települések felmérésének zömét 6 személy (az előző években (Kóta 2012, 2013, 2014, 2015, 2016) összeállt „gólyás csapat”!) végezte el (abc-sorrendben):

Gyurácz József (7 település),
Harsányi Krisztián (19 település),
Koszorús Péter (21 település),
Kóta András (71 település),
Somogyi Csaba (18 település) és
Wéber Krisztián (26 település).

Egyes települések felméréséhez több megfigyelő adataira is szükség volt. A koordinálást, az adatok összesítését és online bevitelét (2016-hoz hasonlóan) jómagam végeztem. A Nemzeti Parktól 28 gólyás település adatait kaptam meg. A költési adatokat rövid időn belül (a megye teljes területéről) feltöltöttem az MME gólyás adatbázisába, a www.golya.mme.hu oldalra.

A legnagyobb öröm az idei szezonban, hogy három teljesen új helyen is előkerült egy-egy fészek. Táplánszentkereszten egy kazánkéményre, Nemesrempehollóson és Kistrákoson villanyoszlopra raktak fészket madaraink. Szintén óriási meglepetés volt, hogy Vasegerszegen épült egy olyan tartóra fészek, amely a www.golya.mme.hu adatbázis információi szerint legalább 2003 óta üresen állt. A közelben néhány fát kivágtak, talán ez lehetett az akadály korábban. Alapvetően elmondható, hogy az olyan üres tartó, amin egyetlen ág sincs,

egyáltalán nem vonzó a gólyák számára és legfeljebb átmeneti pihenésre használják.

A fészkek száma a megyében tavalyhoz képest kilenc helyen csökkent, nyolc helyen nőtt. A csökkenés egy helyen (Körmend, Szabadság tér 4.) a fészkelési időszak után történt, egy augusztusi nagy viharban ledőlt a fészkekkel együtt a komplett kémény. Információink szerint sajnálatos módon egy öreg madár ebben a balesetben elpusztult, de akkor már fiatal madarak nem voltak a fészkekben. A fészkelési időszak alatt tehát a fészkek száma változatlan maradt az előző évhez képest, amire nem volt 5 éve példa (amióta elkezdtem foglalkozni a megyei gólyafelméréssel). Eddig még mindig évről évre csökkent a fészkek száma.

Tavaly üres tartóként besorolt, rossz állapotban lévő fészkekmaradványok közül Nemesládonyban, Szentgotthárdon és Rátóton is visszatértek a madarak. Csánigon a régi, veszélyessé vált fészkek levékonyítása után kihelyezett műfészkekre nem jött vissza a gólya idén, Magyarlakon viszont sikeresen költött egy ilyenben egy pár. 2016-ban még lakatlan fészkeknek soroltam be, de idén már le kellett minősíteni hét helyen (Kőszegdoroszló, Szentgotthárd-Rábakethely, Vasvár-Nagymákfa, Rábahídvég, Vasszécseny, Zsenye, Sorokpolány) a fészkeket üres tartónak, mert annyira szétestek az évek során.

Kirepült fiókaként számoltam azokat a fiókákat is, amelyek még kirepülés előtt kiestek a fészkekből, de a Chernel-kertbe kerültek, ahonnan egészségesen távozhattak. Három helyen is (Vaskeresztesen, Jákon és Nemeskoltán) történt olyan eset, amikor a szülőpár egyik tagjának puszulása miatt kellett beavatkozni és kis fiókat, illetve tojást kellett menteni a fészkekből. A mentett tojások jelentős része a Chernel-kertben lakó röpképtelen gólyapárok által kikeltek. A felmérés során kiemelten figyeltünk a gólyafészkek közelében lévő veszélyes oszlopokra, vezetőkékre, illetve a megdőlt fészkekre és jelentettük ezeket az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságának.

Összesen 224 fészket regisztráltak Vas megyében a felmérők, melyek közül 64 db lakatlan volt (28,6%), 160-at pedig elfoglaltak a gólyák (71,4%). A lakott fészkekben 2 helyen csak magányosan, 158 helyen párban voltak a madarak. A gólyapárok 79,7 %-a (126 pár) sikeresen költött, 20,2 %-a (32 pár) sikertelen volt. 2017-ben 328 fióka repült ki a vasi fészkekből, ami az elmúlt 5 év második legjobb eredménye.

A legtöbb gólyapár Körmenten (9 pár) illetve Bajánsenyén (7 pár) fészelt. Bajánsenyén 6 pár költött sikerrel, itt 16 fióka repült ki, Körmenten 8 sikeres költésből 19 fióka repült ki. Utóbbi két településen kívül az egész megyében csupán 6 településen költött 2-nél több pár. 3-3 pár Bükön (3 sikeres költésből 9 fióka), Magyarlakon (2 sikeres költésből 4 fióka), Balogunyomban (3 sikeres pár, 7 fióka) és Szentgotthárdon (2 sikeres költésből 5 fióka), 5 pár Sárváron (4 sikeres pár, 12 fióka) és 6 pár Szombathelyen (5 sikeres költésből 13 fióka).

Az összes költőpár fiókaátlaga 2,08 volt, míg a sikeres párok átlagban 2,6 fiókát repítettek. Két helyen, Perenyében és Sében is volt ötfiókás fészek. A gólyasűrűség 4,73 volt, azaz átlagosan ennyi gólyapár költött 100 km²-ént a megyében. A legtöbb pár egységnyi területen a körmendi járásban (7,0/100km²), a legkevesebb a celldömölkiben volt (2,11/100km²). Az átlagos fiókasűrűség 100km²-enként 9,83 volt.

A legtöbb fehér gólya fióka egységnyi területen a tavalyi évekkel ellentétben most nem a körmendi, hanem a szombathelyi járásban repült ki (13,3/100km²), a legkevesebb a vasváriban (5,34 fióka/100km²).

1. Táblázat. Fehér gólya (*Ciconia ciconia*) fészekadatok Vas megyében 2017-ben

Járás	Fészek- adatok	Üres fészek- tartó	Lakatlan fészek	Lakott fészek	Magá- nyos gólya (HE)	Költőpár kirepülő fiatalok nélkül (HPo)	Sikeres költőpár (HPm)
Celldömölki	37	16	11	10		2	8
Körmendi	89	30	16	43		11	32
Kőszegi	26	10	3	13		2	11
Sárvári	72	31	9	32	1	2	29
Szentgotthárdi	39	21	6	12		4	8
Szombathelyi	84	33	13	38	1	7	30
Vasvári	37	19	6	12		4	8
Összes:	384	160	64	160	2	32	126

Idén is a legalacsonyabb gólyasűrűséget mutató celldömölki járásban volt messze a legmagasabb a fészkenkénti fiókaátlag.

Célunk a jövőben is a szoros együttműködés az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság gólyavédelemben munkálkodó szakembereivel, mert 2018-ban is a megye teljes felmérését szeretnénk elvégezni.

2. Táblázat. Gólyasűrűség és fiókasűrűség Vas megyében 2017-ben

Járások (terület)	Települések száma	Kirepült fiókák száma JZG	Gólyasűrűség StD (gólyapár / 100 km ²)	Fiókasűrűség (kirepült fióka / 100 km ²)
Celldömölki (474,13 km ²)	28	27	2,11	5,69
Körmendi (614,53km ²)	46	76	7,0	12,36
Kőszegi (286,45 km ²)	21	30	4,54	10,47
Sárvári (685,46 km ²)	42	74	4,52	10,79
Szentgotthárdi (255,04 km ²)	16	15	4,7	5,88
Szombathelyi (646,36 km ²)	40	86	5,72	13,3
Vasvári (374,14 km ²)	23	20	3,21	5,34
Össz. v. átlag: (3336,1 km ²)	216	328	4,73	9,83

Köszönet azoknak, akik nagyobb területek felmérését vállalták: Gyurácz József, Harsányi Krisztián, Koszorús Péter, Somogyi Csaba és Wéber Krisztián. Köszönet illeti Faragó Ádámot, aki az Őrségi Nemzeti Park gólyás adatait szolgáltatva ehhez a felméréshez. Egy-egy város vagy csak egy-egy fészek felmérésében segített Illés Péter (Kőszeg) és Rába Veronika (Chernel-kert).

Továbbá köszönet illeti a települések lakosait, akik információkkal segítették az adatgyűjtést.

3. Táblázat. A kirepült fiókák teljes mennyiségének eloszlása fészkenként és a gólyapárok fiókaátlaga 2017-ben

Járások	Fészkenként kirepült fiókák száma					az összes költőpár fióka-átlaga (JZa)	a sikeres költőpárok fióka-átlaga (JZm)
	1	2	3	4	5		
Celldömölki	0	0	5 (62,5%)	3 (37,5%)	0	2,7	3,38
Körmendi	3 (9,4%)	14 (43,7%)	15 (46,9%)	0	0	1,77	2,38
Kőszegi	0	4 (36,4%)	6 (54,5%)	1 (9,1%)	0	2,31	2,73
Sárvári	3 (10,3%)	10 (34,5%)	13 (44,8%)	3 (10,3%)	0	2,39	2,55
Szent-gotthárdi	4 (50%)	1 (12,5%)	3 (37,5%)	0	0	1,25	1,88
Szombat-helyi	2 (6,7%)	11 (36,7%)	8 (26,7%)	7 (23,3%)	2 (6,7%)	2,32	2,87
Vasvári	1 (12,5%)	3 (37,5%)	3 (37,5%)	1 (12,5%)	0	1,67	2,5
Összes v. átlag	13 (10,3%)	43 (34,1%)	53 (42,1%)	15 (11,9%)	2 (1,6%)	2,08	2,60

Irodalom

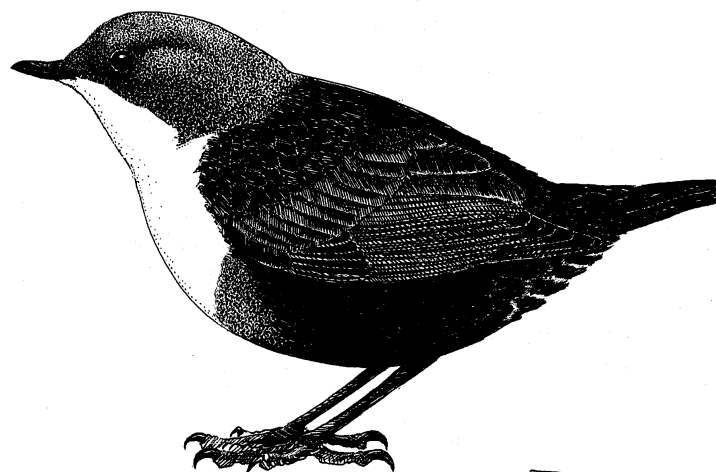
- Kóta A. 2012: Beszámoló a Magyar Madártani Egyesület Vas megyei Csoportjának 2012. évi fehér gólya (*Ciconia ciconia*) fészekfelméréséről. Cinege 17. 10-13.
 Kóta A. 2013: Beszámoló a Magyar Madártani Egyesület Vas megyei Csoportjának 2013. évi fehér gólya (*Ciconia ciconia*) fészekfelméréséről. Cinege 18. 14-18.
 Kóta A. 2014: A fehér gólya (*Ciconia ciconia*) helyzete Vas megyében 2014-ben. Cinege 19. 29-33.

Kóta A. 2015: Fogyatkozó fehér gólyák (*Ciconia ciconia*) Vas megyében. Cinege 20. 13-17.

Kóta A. 2016: A fehér gólya (*Ciconia ciconia*) állományfelmérése Vas megyében 2016-ban. Cinege 21. 13-18.

4. Táblázat. Összehasonlító adatok az elmúlt évek költési sikerességéről
(*2012-ben a megye csak egy részéről van pontos információ)

	2012*	2013	2014	2015	2016	2017
kirepült fiókák száma	(268)	460	279	321	272	328
gólyapárok száma	(106)	182	185	165	157	158
a sikeres párok aránya a gólyapárokon belül	(95,3%)	91,6%	69,9%	84,2%	74,5%	79,7%
az összes pár fiókaátlaga (JZa)	(2,53)	2,57	1,52	1,94	1,73	2,08
a sikeres párok fiókaátlaga (JZm)	(2,65)	2,8	2,18	2,31	2,32	2,60

Vízirigó (*Cinclus cinclus*)

Madárgyűrűzés a Tömördi Madárvártán 2017-ben

Gyurác József¹ – Bánhidi Péter²

1. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Savaria Biológiai Tanszék
9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4., e-mail: gyuracz.jozsef@sek.elte.hu

2. 9745 Meszlen, Béke u. 51., e-mail: drbanhidip@freemail.hu

J. Gyurác, P. Bánhidi: Bird Ringing at the Tömörd Bird Ringing Station in 2017

The Constant Effort Sites (CES) program - which started in 2004 - has continued. We have ringed 193 birds of 27 species during the days of CES. In addition to the CES program, a one week-long spring bird-ringing action was organized. In total, 260 specimens of 26 species were ringed. The autumn action lasted from 30 July until 5 November. In total, 6651 specimens of 73 species were captured with 1925 recaptured individuals of 55 species. The first table shows the species and numbers of ringed birds during the CES, in spring and in autumn. These actions were very popular among laypeople.

Az idei tavasz-nyár melegebb, szárazabb volt a megszokottnál, szeptember csapadékosabb, október pedig szárazabb volt a szokásosnál. A nád (*Phragmites australis*) jelenlétét először tapasztaltuk 2016 decemberében. A tómeder közepén, a bokorfüzesből északra alakult ki egy kb. tíz négyzetméteres nádfolt.

A tavaszi madárgyűrűzés 2017. április 1-től április 9-ig tartott. 23 db 12 méter hosszú függőhálót használtunk. 26 faj 260 példányát gyűrűztük meg és 17 faj 168 visszafogását regisztráltuk.

A következő program a tavaszi vonulási időszak végén és a fészkelési időben történő – CES (Constant Effort Site) néven ismert – vizsgálat volt. 2017. április 15. és július 15. között kilenc alkalommal végeztünk napi 6 órás gyűrűzést 13 db 12 méter hosszú függőhálós hálósával. A CES programban 27 faj 193 példányát gyűrűztük meg és 16 faj 63 visszafogását rögzítettük.

A nyári-őszi madárgyűrűzés 2017. július 30-án kezdődött és folyamatosan tartott november 5-ig, 28 db 12 méter hosszú függőhálót használtunk. Ez volt a huszadik nyári-őszi Actio Hungarica program Tömördön. A "tavi" hálókat idén sem tudtuk a tó közepén felállítani. Helyette a 18-as hálósával együtt a tó északi partján húzódó bokorfüzesrel párhuzamosan, a bokorfüzes tófelőli oldalán álltak. Az őszi programban 73 faj 6651 példányát gyűrűztük meg és 1925 esetben fogtuk vissza 55 faj egyedeit. Egy Svédországban gyűrűzött vörösbegyét (*Erithacus rubecula*) fogtunk vissza a madárvártán 2017. október 17-én és egy Tömördön 2016. szeptember 26-án gyűrűzött énekes rigó (*Turdus philomelos*) elpusztultan (lelőtték) került meg 2017. február 11-én. A három madárgyűrűzési programban gyűrűzött madárfajok egyedszámát a fajok abc sorrendjében az 1. táblázat tartalmazza.

1. Táblázat. A gyűrűzött madarak egyedszáma fajonként

Faj	Tavaszi vonulás 2016. IV.1 – 9.	CES IV.22 – VII.11.	Őszi vonulás 2016. VII. 30 – XI. 5.
1. Barátcinege (<i>P. palustris</i>)	-	5	18
2. Barátposzáta (<i>S. atricapilla</i>)	48	34	975
3. Berki tücsökmadár (<i>L. fluviatilis</i>)	-	1	8
4. Cigánycsuk (<i>S. rubicola/torquatus</i>)	-	-	2
5. Citromsármány (<i>E. citrinella</i>)	5	2	308
6. Cserregő nádiposzáta (<i>A. scirpaceus</i>)	-	-	7
7. Csicsörke (<i>S. serinus</i>)	-	-	7
8. Csilpcsalpfüzike (<i>Ph. collybita</i>)	43	20	369
9. Csíz (<i>C. spinus</i>)	-	-	5
10. Csuszka (<i>S. europaea</i>)	1	2	24
11. Egerészölyv (<i>Buteo buteo</i>)	-	-	2
12. Erdei fülesbagoly (<i>A. otus</i>)	-	-	3
13. Erdei pinty (<i>F. coelebs</i>)	3	-	149
14. Erdei pityer (<i>A. trivialis</i>)	-	-	35
15. Erdei szürkebegy (<i>P. modularis</i>)	4	-	42
16. Énekes nádiposzáta (<i>A. palustris</i>)	-	2	25
17. Énekes rigó (<i>T. philomelos</i>)	8	2	230
18. Fekete harkály (<i>D. martius</i>)	-	-	1
19. Fekete rigó (<i>T. merula</i>)	11	3	804
20. Fenyőpinty (<i>F. montifringilla</i>)	-	-	27
21. Fenyőrigó (<i>T. pilaris</i>)	-	-	4
22. Fenyvescinege (<i>P. ater</i>)	-	-	56
23. Fitiszfüzike (<i>Ph. trochilus</i>)	3	-	61
24. Foltos nádiposzáta (<i>A. schoenobaenus</i>)	-	1	29
25. Fülemlüle (<i>L. megarhynchos</i>)	-	5	21
26. Füstifecske (<i>H. rustica</i>)	-	-	7
27. Fűrj (<i>C. coturnix</i>)	-	-	1
28. Házi rozsdafarkú (<i>Ph. ochruros</i>)	1	-	19
29. Hegyi fakusz (<i>C. familiaris</i>)	-	4	8
30. Karmazsinpirók (<i>C. erythrinus</i>)	-	-	1
31. Karvaly (<i>A. nisus</i>)	-	-	2
32. Karvalyposzáta (<i>S. nisoria</i>)	-	1	12
33. Kenderike (<i>C. cannabina</i>)	-	-	6
34. Kerti geze (<i>H. icterina</i>)	-	-	45
35. Kerti poszáta (<i>S. borin</i>)	-	1	35
36. Kerti rozsdafarkú (<i>Ph. phoenicurus</i>)	2	1	21
37. Kékbegy (<i>L. svecica</i>)	-	-	1
38. Kék cinege (<i>P. caeruleus</i>)	12	5	404
39. Kis fakopáncs (<i>D. minor</i>)	2	-	6
40. Kis légykapó (<i>F. parva</i>)	-	-	1
41. Kis poszáta (<i>S. curruca</i>)	2	9	97
42. Kormos légykapó (<i>F. hypoleuca</i>)	-	8	189
43. Kormosfejű cinege (<i>P. montanus</i>)	-	-	2
44. Közép fakopáncs (<i>D. medius</i>)	-	-	1
45. Meggyvágó (<i>C. coccothraustes</i>)	2	1	71
46. Mezei poszáta (<i>S. communis</i>)	1	15	58
47. Mezei veréb (<i>Pas. montanus</i>)	-	-	139
48. Nádirigó (<i>A. arundinaceus</i>)	-	-	3
49. Nádi sármány (<i>E. schoeniclus</i>)	-	-	66
50. Nagy fakopáncs (<i>D. major</i>)	1	-	19
51. Nagy fülemlüle (<i>L. luscinia</i>)	-	-	6

52. Nagy őrgébics (<i>L. excubitor</i>)	-	-	1
53. Nyaktekerecs (<i>J. torquilla</i>)	-	-	15
54. Ökörszem (<i>T. troglodytes</i>)	1	-	23
55. Örvös légykapó (<i>F. albicollis</i>)	-	1	13
56. Őszapó (<i>Ae. caudatus</i>)	1	1	87
57. Réti tücsökmadár (<i>L. naevia</i>)	-	-	16
58. Rozsdás csuk (<i>S. rubetra</i>)	-	-	5
59. Rövidkarmú fakusz (<i>C. brachydactyla</i>)	2	-	13
60. Sárgafejű királyka (<i>R. regulus</i>)	-	-	55
61. Seregély (<i>S. vulgaris</i>)	1	-	98
62. Sisegő füzike (<i>Ph. sibilatrix</i>)	-	-	22
63. Süvöltő (<i>P. pyrrhula</i>)	-	-	21
64. Szajkó (<i>G. glandarius</i>)	-	-	20
65. Széncinege (<i>P. major</i>)	11	16	327
66. Szőlőrigó (<i>T. iliacus</i>)	-	-	62
67. Szürke légykapó (<i>M. striata</i>)	-	5	70
68. Tengelic (<i>C. carduelis</i>)	7	-	5
69. Tövisszűrő gébics (<i>L. collurio</i>)	-	3	47
70. Tüzesfejű királyka (<i>R. ignicapilla</i>)	-	-	22
71. Vörösbegy (<i>E. rubecula</i>)	86	40	876
72. Zöld küllő (<i>P. viridis</i>)	1	-	5
73. Zöldike (<i>C. chloris</i>)	1	5	416
Összesen	260	193	6651

A madárvártát idén is több száz óvodás, általános és középiskolás diák, valamint egyetemi hallgató kereste fel szervezett keretek között. Az Európai Madármegfigyelő Napok alkalmából is sok látogató érkezett Tömördre, köztük a kőszegi Jurisics Gimnázium Arany János Tehetséggondozó Programban részt vevő diákjai, valamint a csíkszeredai József Attila Általános Iskola tanulói. A Szombathelyi Erdészeti Zrt. közreműködésével a rétek egy részét idén is sikerült szárazúzózni, másik részét kézi és motoros kaszálással, valamint a cserjék kivágásával egyesületi tagok gondozták.

Állandó munkatárs (augusztus-szeptember): Orbán Lili Pécs, biológus (MSc) hallgató PTE, (október-november): Takács Árpád Sopron, természetvédelmi mérnök (MSc) hallgató SE. Gyűrűzők: Bánhidi Péter Meszlen, Faragó Ádám Őriszentpéter, Góczán József Körmend, Gyurácz József Bük, Illés Péter Kőszeg, Kalmár Sándor Sopron, Koszorús Péter Sótorny, Lukács Zoltán Pécs, Németh Csaba Gyöngyösfalu, Varga László Lukácsháza.

Segítők: Baumgartner Tibor Rum, Bognár Balázs Komárom, Bognár András, Bognár Boldizsár, Bognár Dorottya, Bognárné Pomper Mónika Szombathely, Borbás Katalin Szombathely, Cs. Tóth Ágoston Kőszegpaty, Gaszler Bálint Martonfa, Göncz István Nagykanizsa, Horváth Márton Táplánszentkereszt, Illés Dorottya Kőszeg, Fekete Kristóf Pellérd, Keresztes Gréta és Keresztes Regina Csepreg, Kiss Csilla

Sopron, Koszorús Gábor és Koszorús Veronika Sótöny, Kovács Orsolya Szombathely, Kóta Julka Szombathely, Lenczl Mihály Tárnok, Lendvai Imre Szombathely, Lepold Ágnes Kőszeg, Lepold Sámuel és Lepold Zoltán Antal Tököl, Lőrincz Csilla Szombathely, Mészáros Gábor Pázmándfalu, Molnár György és Molnár András Győr, Orbán Erzsébet Kőszeg, Riba Krisztina Sopron, Ruff Andrea Szombathely, Sági Sándor Kemence, Szegvári Krisztián Szombathely, Tatai Sándor Tárnokréti, Teke Nándor Szombathely, Tomor Ádám Győr, Tóth Bence Táplánszentkereszt, Tóth Gyula Szombathely, Tóth Kornél Csénye, Vörös Norbert Szombathely. Köszönjük önzetlen munkáját mindazoknak, akik gyűrűzőként vagy segítőként sokat tettek a madárgyűrűzési programok sikeres lebonyolításáért.

Marcál-medencei madárgyűrűzőtábor 2017-ben

Somogyi Csaba

9500 Celldömölk, Marx u. 74., e-mail: csabis09@gmail.com

Cs. Somogyi: Bird Ringing Camp at the Marcál-valley in 2017

A total of 98 birds of 39 species were captured between 12 and 20 August. The three largest number ringed species were: Barn Swallow, Sedge Warbler and Common Reed Warbler.

Augusztusban kilencedik alkalommal tartottuk meg a Marcál-medencei gyűrűzőtáborunkat. Ezúttal augusztus 12-20. között. A tavalyi év láperdei rossz tapasztalatok után ezúttal egy új helyszínt választottunk a madarak vonulásának kutatásához. A szélezei horgásztavak környékén állítottuk fel rögtönzött táborunkat, mert az előzetes tapasztalataink alapján ez ideális helynek tűnt egy sikeres tábor lebonyolítására. Mind az évek során felgyűlt madártani megfigyeléseink, az élőhelyek változatossága és az Európai Madármegfigyelő Napok során itt szerzett tapasztalataink reményteliek voltak.

Nem állt fent annak a veszélye, hogy a tavalyi évhez hasonlóan elmaradnak a nagy fogások és még abban a tekintetben is szerencsénk volt, hogy a csapadékhiányos év miatt nem tették elviselhetetlenné mindennapjainkat a szúnyoghadak - tavak közelsége ide vagy oda. Jól kalkuláltunk és ezúttal is rengeteg segítséget kaptunk: a terület használatához a Mezőlaki Horgászegyesülettől és Mezőlak község önkormányzatától, az Agroprodukt Kft-től a

vizet, a tábori felszerelésekhez a Bakonyerdő Zrt-től, valamint Külsővat, Nagypirit és Kiscsős községek önkormányzatától.

1. táblázat: A gyűrűzött fajok és példányszámaik

Faj	Fogott példányszám
Barátposzáta (<i>S. atricapilla</i>)	74
Barkóscinege (<i>P. biarmicus</i>)	23
Citromsármány (<i>E. citrinella</i>)	6
Cserregő nádiposzáta (<i>A. scirpaceus</i>)	92
Csilpcsalpfüzike (<i>Ph. collybita</i>)	1
Énekes nádiposzáta (<i>A. palustris</i>)	25
Énekes rigó (<i>T. philomelos</i>)	1
Erdei fülesbagoly (<i>A. otus</i>)	1
Fitiszfüzike (<i>Ph. trochilus</i>)	3
Foltos nádiposzáta (<i>A. schoenobaenus</i>)	122
Függőcinege (<i>R. pendulinus</i>)	8
Fülemüle (<i>L. megarhynchos</i>)	10
Fülemülesitke (<i>A. melanopogon</i>)	5
Füsti fecske (<i>H. rustica</i>)	373
Gyurgyalag (<i>M. apiaster</i>)	3
Jégmadár (<i>A. atthis</i>)	1
Karvalyposzáta (<i>S. nisoria</i>)	3
Kékbegy (<i>L. svecica</i>)	8
Kék cinege (<i>P. caeruleus</i>)	10
Kerti geze (<i>H. icterina</i>)	2
Kerti poszáta (<i>S. borin</i>)	11
Kis poszáta (<i>S. curruca</i>)	25
Kormos légykapó (<i>F. hypoleuca</i>)	1
Mezei poszáta (<i>S. communis</i>)	28
Mezei veréb (<i>Pas. montanus</i>)	3
Nádi sármány (<i>E. schoeniclus</i>)	43
Nádi tücsökmadár (<i>L. luscinioides</i>)	24
Nádirigó (<i>A. arundinaceus</i>)	17
Nyaktekerecs (<i>J. torquilla</i>)	4
Őszapó (<i>A. caudatus</i>)	5
Partifecske (<i>R. riparia</i>)	1
Réti tücsökmadár (<i>L. naevia</i>)	1
Sárga billegető (<i>M. flava</i>)	3
Seregély (<i>S. vulgaris</i>)	23
Sisegő füzike (<i>Ph. sibilatrix</i>)	2
Szécincinege (<i>P. major</i>)	7
Törpegém (<i>I. minutus</i>)	3
Tövisszúró gébics (<i>L. collurio</i>)	10
Zöldike (<i>C. chloris</i>)	3

Hálások vagyunk a sok támogatásért, amelyek nagyban segítik a tábori mindennapokat! Évről évre egyre többen látogatnak el a táborunkba, ez a tendencia most is folytatódott: a táborlakók összlétszáma 30 feletti volt, plusz a rövidebb időre érkező látogatók.

Két különböző élőhelyen állítottuk fel hálóinkat: az egyik sort egy nádasban (9 háló volt összefűzve), a másikat egy bokros területen, tagoltabban lett helyeztük ki (itt 13 hálóval fedtük át az élőhelyet). A nagyobb fogási sikereket a nádas élőhelyen vártuk és ez be is igazolódott. Itt olyan ritkább, ill. számunkra érdekesebb madarak akadtak a hálóba, mint törpegém (*Ixobrychus minutus*), kékbegy (*Luscinia svecica*), fülemülesitke (*Acorcephalus melanopogon*). Fontos kiemelni, hogy fülemülesitkéből fogtunk egy görög gyűrűs példányt is, amelyet tavaly ősszel Halmos Gergő gyűrűzött - alaposan meglepődtünk, amikor a Madárgyűrűzési Központtól megkaptuk az adatot! Örömmel figyeltük meg, hogy nagy fecskecsapatok (*Hirundo rustica*, *Riparia riparia*) jönnek éjszakázni a területre és miután azt tapasztaltuk, hogy a nádas felett húznak át alacsonyan, elkezdtünk rájuk koncentrálni. Ennek eredményeképp fogtunk gyűrűs példányt, illetve el is kellett engednünk utolsó este sok madarat, mert nem volt elég gyűrűnk. A rengeteg fecske jól megemelte a fogási számokat is, de enélkül sincs panaszkodnivalónk, kiváló tábor zárhattunk. 39 faj 985 példánya kapott ornitológiai gyűrűt a 8 nap alatt.

A vízirigó (*Cinclus cinclus*) színes jelölőgyűrűs jelölés első eredménye

Illés Péter

9730. Kőszeg, Károlyi M. u. 1., e-mail: illes.peter.gabor@gmail.com

P. Illés: The first result of the White-throated Dipper (*Cinclus cinclus*) color ringing project

A male specimen was color ringed on 25 February 2017 in Kőszeg. This bird was observed on 13 May 2017 in Lockenhaus (Austria). Its nest also was found.

A vízirigó (*Cinclus cinclus*) hazánk madárvilágának egyik legritkább fészkelője. Ez nem csoda, hiszen magashegyvidéki madárfajról van szó. Régóta ismert a szórványos jelenléte az Alpokalján (Kőszegi-hegység, Soproni-hegység) és Felsőcsatárnál a Pinka-szurdokban. A Kőszegi-hegységben ritka fészkelőként is

előfordul (LEPOLD, 2000.). Egyes egyedek rendszeresen lehúzódnak telelni ezekre a területekre. Ősztől tavaszig figyelhetők meg a Gyöngyös-pataknál és a Pinkán. Tavasszal azonban többnyire eltűnnek ezekről a területekről.

Kíváncsi voltam, hová húzódnak vissza a nálunk telelő példányok, ezért színes jelölőgyűrűt használtam. A vízirigóra kért és regisztrált (<http://www.cr-birding.org/node/3734>) „rigó” típusú gyűrű két betűkóddal ellátott, sötétkék színű, műanyag jelölőgyűrű. Előnye, hogy a madár visszafogása nélkül is leolvasható spektívvel.

A Kőszegnél telelő példányt 2016. december elejétől több alkalommal próbáltam megfogni a Gyöngyös-patak fölé kifeszített 5,5 m hosszú (méretre vágott) hálóval, de ez nem volt egyszerű. A madár vagy visszapattant, kirepült a hálóból, vagy észrevette azt és kikerülte. A sokadik napi próbálkozás után végül 2017. február 25-én sikerült megfognom és megjelölnöm a madarat („AA” jelű gyűrűt kapott). Ezt követően még két hétig tartózkodott itt ez a hím madár, és énekelgetett egy kövön ülve a napsütéses tavaszi időben. Más egyedet rajta kívül nem figyeltem meg. Március 9-e után már nem láttam a madarat. Május 13-án indultam dr. Heincz Miklóssal együtt a Kőszegi-hegység osztrák oldalán megkeresni a madarat. A tervünk az volt, hogy bejárjuk a hegy osztrák részét a patakok mentén, főleg a Bernstein részt, mert itt jeleztek vízirigót. „Tút a szénakazalban...” - gondoltuk, hiszen a hegy túlsó oldala is elég nagy. Ahogy megálltunk Lékán (Lockenhaus), a kis híd alól ellibbent egy madár. Hamar megtaláltuk az idei és a tavalyi fészket is a híd alatt. Sajnos a fiókák már kirepültek. Sikerült lefényképezni egy madarat, amin csillogott egy alugyűrű, de sajnos a műanyag jelölő nem látszott a képen. Május 20-án tudtam végül megfigyelni és lefényképezni az általam február végén gyűrűzött, kék „AA” jelölőgyűrűs madarat. Énekelt is, s párt is talált magának. A patak nyomvonalán mérve 9,5 km-t, légvonalban 8 km-t mozdult el a gyűrűzés helyétől. Valószínű, ha Kőszegnél talál párt, nem hagyja el azt a területet. A Magyar madárvonulási atlasz adatai szerint ez a faj első külföldön megfigyelt gyűrűs adata. Megérte tehát a fáradozás, hiszen a kérdésre, vagyis „hová húzódnak vissza a nálunk telelő példányok”, sikerült választ kapni! Néhány kilométerrel feljebb a Gyöngyös-patakon voltak adottak a „feltételek” a költéshez: pár jelenléte, fészkelésre alkalmas, sziklás partoldal és kövekkel tarkított, sebes folyású „zúgó”, mint táplálkozó terület.

Irodalom

LEPOLD Z. 2000. A vízirigó (*Cinclus cinclus*) költése 2000-ben. Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató 5: 33.

Színes gyűrűs jelölések és megkerülések Vas megyében 2017-ben

Harsányi Krisztián

Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
9730 Kőszeg, Aradi vértanúk parkja, e-mail: harsanyi.krisztian.onpi@gmail.com

K. Harsányi: Colour ringing of birds in Vas County, 2017

The author presents the results of the colour ringing of birds in Vas County. 37 individuals of 5 species were ringed by colour rings from September 2016 to August 2017 in Vas County.

Az alábbi összefoglaló a 2016. szeptember 1. és 2017. augusztus 31. között Vas megyében történt színes gyűrűs jelöléseket és lezárt megkerüléseket veszi számba. Ebben az időszakban 37 madárra került színes gyűrű (20 fehér gólyára *Ciconia ciconia*, 10 bütykös hattyúra - *Cygnus olor*, 5 vörös vércsére - *Falco tinnunculus*, 1 hamvas rétihéjára - *Circus pygargus* és 1 vízirigóra - *Cinclus cinclus*), míg 161 alkalommal sikerült eredményesen leolvasni ilyen típusú jelölést, ebből 140 eset bütykös hattyúhoz, 9 fehér gólyához, 3 dankasirályhoz (*Larus ridibundus*), 3 nagy kócsaghoz (*Egretta alba*), 3 vízirigóhoz, 1 viharsirályhoz (*L. canus*) és 1 sárgalábú sirályhoz (*L. michahellis*) kötődik.

A Chernel-kerti Madárvédelmi Mentőközpontból szabadon engedett madarak közül 20 fehér gólya és 5 vörös vércse kapott színes jelölést is (a repatriált madarak megkerüléseit az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság madártani tevékenységéről szóló írás taglalja). A bütykös hattyúk java a szombathelyi Csónakázó-tónál, kisebb része a kőszegi Abért-tónál kapta a gyűrűjét. A hamvas rétihéja fiókát (hím) a Kemenesmagasi határában fekvő Marcal-menti lápon jelölték a felderített fészkek védelmére emelt kerítés építésekor. A Gyöngyös-patak kőszegi szakaszán színes gyűrűvel jelölt (1+, hím) vízirigó gyűrűzésének és megfigyeléseinek részleteit Illés Péter vonatkozó cikke tartalmazza.

2017. második napján egy Észtországból gyűrűzött viharsirály pihent meg az Abért-tó jegén. A 2012 nyarán a Kakrarahu szigeten (1347 km) jelölt (3+) madarat egyszer már megfigyelték Magyarországon, 2013 szilveszterén a soproni szeméttelen is megfordult. Ugyancsak *januárban* került szem elé Vép közelében

egy Barbacson 2015-ben fiókaként jelölt nagy kócsag, ami aztán az idei nyarat már az Oslí-hanyban töltötte.

Februárban két dankasirályt is sikerült leolvasni a szombathelyi Csónakázótónál. Az egyiket 2013 tavaszán gyűrték (2+) Sopronban. A soproni és a szombathelyi előfordulásai között Fertőújlakon és egy Marseille melletti szeméttelen (La Fare-les-Oliviers) is megfigyelték. A másikat a leolvasás előtt bő egy hónappal a zágrábi szeméttelen jelölték (2+). Ugyancsak februárban azonosítottak egy lengyel gyűrűs bütykös hattyút a kőszegi Abért-tónál. A 42 nappal a megfigyelés előtt Lództól DK-re (Smardzewice) jelölt madár (3+) 521 km-t mozdult el.

Április hónapban a rábapatyi kavicsbánya-tavaknál került szem elé az a bütykös hattyú, amit 2010 nyara óta (2y) kizárólag a Balatonon figyeltek meg. Három hónappal a vasi észlelését követően már a szlovéniai Ptuj mellett létesített víztározónál tűnt fel. Ugyanebben a hónapban a répcelaki Répce Áruházon lévő fészken kezdett (később sikeres) költésbe az a 2013-ban Teskándon fiókaként gyűrt fehér gólya, ami 2016 telét Izrael északi részén töltötte (Ein Hamifrats és Beit Alfa települések közelében látták).

Májusban egy színkombinációs jelöléssel ellátott nagy kócsagot sikerült leolvasni Rábapatyon. A gémet Franciaországban, a Nantes közelében (Lac De Grand-Lieu, 1402 km) elterülő mocsárrendszerben gyűrték fiókaként 2015 tavaszán.

Júniusban egy 2013-ban a német-lengyel határ közelében, az Északi-tenger partjától mintegy 20 km-re (Klein Bünzow) kikelt fehér gólya fészelt Söptén (770 km).

Augusztusban egy 51 nappal korábban a horvátországi Krk sziget mellett (Zecevo szigetecske) fiókaként jelölt sárgalábú sirályt figyeltek meg Rábapatyon. A példány 303 km-es utat tett meg. Ugyancsak júniusban jelölték fiókaként azt a kis kárókatonát Barbacson, ami augusztus közepén Püspökmolnáriban került szem elé. Köszönet illeti Karcza Zsoltot (Madárgyűrzési Központ) a gyűrzési és megkerülési adatok összegyűjtésében nyújtott segítségéért!

Műholdas jeladós vörös kányák (*Milvus milvus*) Vas megyében

Raab, Rainer¹ – Literák, Ivan² – Spakovszky Péter¹ – Matušík, Hynek³ – Steindl, Jochen¹ – Harsányi Krisztián⁴

¹ Technisches Büro für Biologie Mag. Dr. Rainer Raab, Deutsch-Wagram, 2232, Ausztria

² Department of Biology and Wildlife Diseases, Faculty of Veterinary Hygiene and Ecology, University of Veterinary and Pharmaceutical Sciences Brno, Palackého tř. 1, 61242 Brno, Csehország

³ 68713 Březolupy 324, Csehország

⁴ Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Őriszentpéter, Siskaszer 26/A.

R. Raab, I. Literák, P. Spakovszky, H. Matušík, J. Steindl, K. Harsányi: Movemenets of the Red Kites (*Mivus milvus*) with GPS in Vas County

We began a GPS/GSM/(UHF) tracking study in 2014 to reveal the poorly known migration and dispersion behavior of the red kite *Milvus milvus* in central Europe. Since that out of the 120 red kites tagged in Austria, Czech Republic, Slovakia, and Germany, 31 occurred in Vas County, Hungary, where yearly only 4-10 visual observations were recorded, and there was no known breeding place or territory recently. Out of these 31 individuals, 28 were tagged as pulli, 2 as juveniles and 1 as adult. Most of them visited Vas County during the autumn migration period (September-October, see Fig. 1), they usually crossed the study area quickly to southern direction, but a few of them spent even some days here. A few of the tagged birds crossed the area in spring (February-March) to the North as well, and some immature individuals visited Vas County during their summer and winter dispersion. The only adult red kite passed the area in 2 consecutive Februaries on the way to its breeding place. During the staying in Vas County, they often roosted in shelterbelts or in small forests between intensive agriculture fields. The routes of 10 individuals, which spent minimum 40 hours or occurred at least 3 times in Vas County are shown separately in Fig. 2, and are explained in details. The other 21 individuals are shown in Fig. 3.

A vörös kánya (*Milvus milvus*) a Nyugat-Palearktisz endemikus ragadozómadara, csökkenő költőállománya jelenleg 25200 – 33400 párra becsült (BirdLife International 2015). Összetett vonuló, az elterjedési területének északkeleti részén költő madarak többségében Franciaországba és az Ibériai-félszigetre mennek telelni, de az Appennini- és a Balkán-félszigeten, valamint a Földközi-tenger nagyobb szigetein is telelnek kisebb számban (Walz 2005, Aebischer 2009). Az utóbbi években egyre több egyed marad egész évben a költőterületének térségében vagy vonul csak rövidebb távon (Aebischer 2009, 2016). Magyarország a faj elterjedési területének keleti szélén fekszik, 2015-ben ismert költés (4) vagy biztos territórium (7) csak a Dunántúlon volt (Mórocz *et al.* 2017). Egyéb helyeken feltételezhetően inkább vonuló vagy kóborló egyedeket észlelhettek.

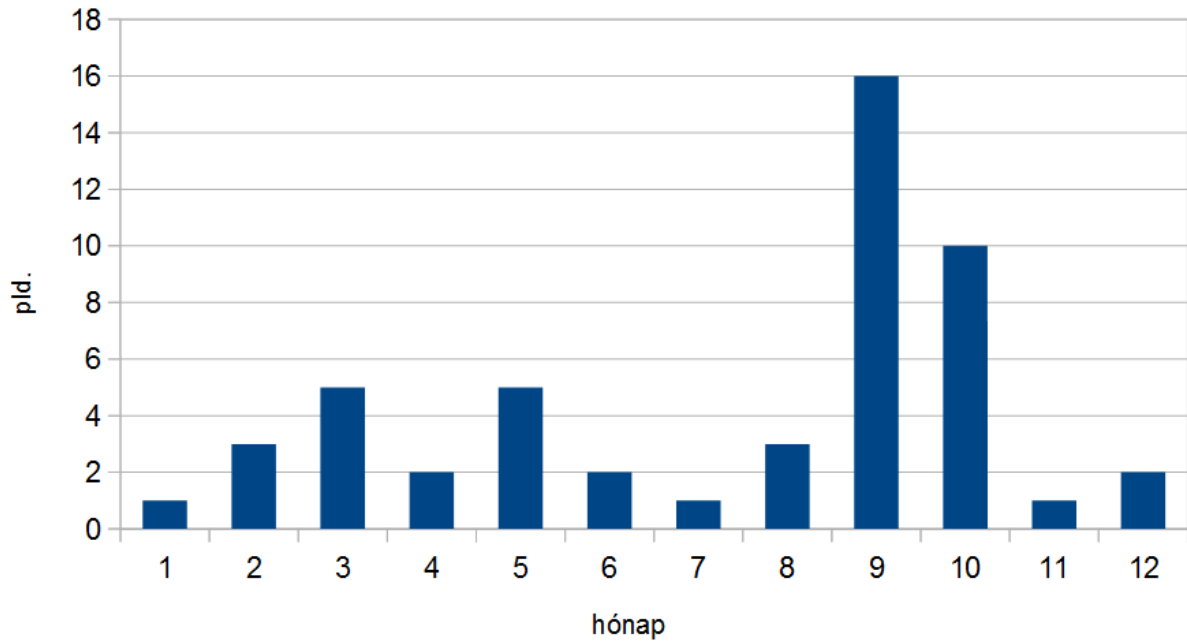
Vas megye madarainak legfrissebb névjegyzéke szerint a faj rendkívül ritka átvonuló (Gyurácz *et al.* 2010). Az észlelések száma növekvő tendenciát mutat, ami

valószínűleg a cseh és az osztrák állományok erősödésének, illetve az egyre aktívabb terepi jelenlétnek is köszönhető. Az elmúlt öt év során évente 4-10 megfigyelési adata volt, zömmel kora tavasszal és ősszel (www.birding.hu). Fészkelő párt nem ismerünk, a Mórocz *et al.* (2017) által említett Rába menti revír létezését nem sikerült megerősíteni.

A térségünkben költő egyedek vonulásáról, az itt kikelt fiatalok diszperziójáról rendkívül kevés ismeretünk van (Walz 2005, Dudás 2016). Egyebek mellett ezért is kezdtünk a faj telemetriás kutatásába 2014-ben, melynek során Ausztriában, Csehországban, Németország keleti részén és Szlovákiában jelöltünk egyedeket Ecotone SKUA (GPS-GSM-UHF rendszerű), illetve Ecotone SAKER (GPS-GSM rendszerű) műholdas jeladóval (Ecotone, Sopot, Poland). A napelemes, 20-26 g tömegű készülékeket teflonszalagból varrt hámmal rögzítettük a madarak hátára. A jeladók, típusuktól és akkumulátoruk töltöttségétől függően, 5 perc – 6 óra időközönként rögzítették a madarak pozícióját.

A 120 megjelölt vörös kányából eddig 31 járt Vas megyében. Ezekből 28-at fióka, kettőt juvenilis, egyet adult korban láttunk el jeladóval. Amíg néhány egyed csak pár percre tartózkodott a légtérben, talán le sem szállt közben, addig más példányok több vonulási időszakban is visszatértek vagy több napig is itt időztek. A legtöbb példány az őszi hónapokban jelent meg Vasban (1. ábra). Az alábbiakban annak a tíz egyednek a mozgását mutatjuk be vázlatosan, valamint térképen ábrázolva (1. kép), amelyek több mint 40 órát töltöttek a megye légtérében vagy legalább három, egymástól jól elkülöníthető alkalommal jártak itt. A többi madár (21 példány) útvonala külön térképen látható (2. kép). A madarak elnevezése – egy kivétellel – a jelölésük helyszínére, az osztrák-cseh-szlovák hármashatár közelében fekvő településekre utal.

Az első vasi adatokat a *Kite_01* elnevezésű hím (jelölve: 2014.07.10., fiókaként fészekben, Vracov/Oskovec, Csehország) szolgáltatta. A fiatal madár 2014. szeptember 10-én késő délután repült be a megyébe Répcelaknál, majd az éjszakát egy Uraiújfalu és Jákfa közötti erdősávban töltötte. Másnap 11 órakor már a sárvári Nádasdy Ferenc-híd környéki szántókon jelent meg és ott vadászgatott 48 órán keresztül. Útját délnyugati irányba folytatta és egy újabb 48 órás megállót tartott Egyházásrádóc közelében. Szeptember 15-én nem sokkal dél előtt Magyarszombatfánál lépett ki a megye területéről. Öt nappal később Szardínia szigetén elpusztult, valószínűleg lelőtték.

1. ábra. A műholdas adóval megjelölt 31 vörös kánya Vas megyei előfordulásának eloszlása a naptári hónapok szerint

A *Goesting_03* névvel illetett (jelölve: 2015.06.14., fiókaként fészekben, Ausztria) tojó 2015. szeptember 10-én késő délelőtt Nagygeresdnél érkezett a megyébe, fél óra múlva egy Balogunyomtól keletre található, szántókkal körülvett fasorban kezdte meg két órás pihenőjét. Ezután délnyugat felé folytatta útját, 15 óra után Kétvölgynél hagyta el Vas megye területét. A második látogatása mindössze negyed óráig tartott, 2016. október 26-án délután Nemeskocstól Nemeskeresztúrig repült. 2017 első napjait egyébként Görögország nyugati részén (Ochthia) töltötte. 2017. április 9-én tért vissza Vasba, de csak nem egészen két órát tartózkodott a megyében, 10 órakor Celldömölkéről, 11 órakor Kenyeriből adott jeleket.

A *Hausbrunn_01* nevű (jelölve: 2015.08.27., juvenil, csapdázva, Ausztria) madár 2015. szeptember 19-én kora délután Csánignál adta az első jeleket. Egy óra elteltével megérkezett a Sárvárt és Vátot összekötő 88-as számú főút vasúti átjáróhoz közeli szántókra és ott töltötte a következő 43 órát. Harmadnap reggel délnyugatnak indult és délben Velemérnél elhagyta a megyét, majd egy óra múlva Felsőszölnököt érintve már észak felé folytatta útját. 2016 áprilisában mérgezés áldozata lett Szlovákiában.

A *Stillfried_03* nevű madár (jelölve: 2015.05.31., fiókaként fészekben, Ausztria) 2015. szeptember 20-án Vasegerszegnél jelent meg kora délután, majd egy órával később a Vasvár és Egyházashollós közti kaszálókhoz érkezett. Innen csak másnap reggel indult tovább és hamarosan Sárfimizdónál repült ki a

megyéből. 2016. május 6-án egy órát vitorlázott a vasi légtérben a Pápoc-Bögöte útvonalon. Egy héttel később Halastónál tért vissza. Egy órát töltött vadászattal egy újperinti szántónál, majd nyugatról megkerülte a megyeszékhelyet és 17 órakor az Alsó-erdő horvátzsidányi részébe szállt be. Az éjszakát is itt töltötte. A következő délelőtt során a falu körüli szántóknál csavargott, majd Peresznyénél elhagyta a megyét. Kilenc nappal később mérgezés áldozata lett Csehországban.

A *Baumgarten_02* nevű tojó (jelölve: 2016.06.12., fiókaként fészekben, Ausztria) 2016. július 27-én reggel a Rába vonalát követve repült be északi irányból, majd Meggyeskovácsinál nyugatra fordulva délben elhagyta az országot Pornóapátinál. Két napos burgenlandi kóborlást követően délelőtt 11-kor Narda felett jelent meg újra, majd egy dozmati szántón vadászgatott estig. Másnap végig a területen maradt, majd harmadnap déltájban délkeletnek indult, aztán a Rába közelébe érve, majd azt követve északkeleti irányba távozott a megyéből. A 2017. első napjaiban rögzített pontok alapján a telet Olaszországban töltötte, ekkor Nápoly és Bari között félúton (Ripacandida) tartózkodott.

A legtöbb alkalommal a *Breclav_02* kóddal illetett tojó (jelölve: 2016.06.13., fiókaként fészekben, Csehország) kereste fel Vas megyét a jeladóval ellátott madarak közül. 2016. augusztus 6-án délelőtt egy rövid kört írt le Peresznyénél, majd másnap hajnalban a meggyespusztai mezőgazdasági telep és a hulladékudvar közötti szántón tűnt fel és ott vadászgatott egész nap. Érdekesség, hogy közvetlenül a szemételep mellett futó fasoron is eltöltött 3 órát és többször adott jelet az udvar területéről is. Az éjszakázást követően másnap 9 órakor lépte át a közeli megyehatárt. Két hónappal később Simaságnál tért vissza, egy óra múlva elérte Szombathelyt, majd délre fordult és 15 órakor megérkezett a Rábahidvégtől nyugatra eső szántókra. Itt töltötte a nap hátralévő részét, majd a mezőgazdasági területek közé ékelődött erdősávban éjszakázott. Másnap reggel átköltözött egy a falutól északra eső erdőfoltba és ott pihent délig. Ezután délnyugatnak indult, végigrepült az Őrségen és Velemérnél hagyta el a megyét kora délután. 2016 utolsó napjaiban, december 29-én tűnt fel újra. Kora délután Kenyerinél lépett be, fél óra elteltével már a sárvári Nádasdy Ferenc-híd környékén tanyázott. Az éjszakát a sitkei erdőben töltötte, másnap délelőtt újra a híd közelében vadászott. A sötétedés már egy mikosszéplaki erdőtömbnél érte. Az év utolsó napján is a környéken tekergett, egy két órás bérbaltavári kitérőt követően a két falu között szilveszterezett. Másnap délben indult útnak, délután két órakor Kenyerinél lépett át

Győr-Moson-Sopron megyébe (egy héttel később az ausztriai Rabensburgnál tartózkodott). Ugyancsak Kenyeri felett jelent meg 2017. február 8-án is a reggeli órákban. A lánkapusztai erdőben (Sárvár) pihent egy órát, majd a Ság hegyet is megnézve Kelédnél hagyta el a megyét. 2017. március 23-án tette eddigi utolsó látogatását, Nagytilajtól Nickig vezető útja egy óra hosszú volt.

A *Zwerndorf_02* nevű hím (jelölve: 2016.06.12., fiókaként fészekben, Ausztria) is rendszeres vendég volt Vasban. 2016. augusztus 15-én délelőtt Pápcónál érkezett a megyébe, majd Gersekarát érintésével Szentpéterfáig repült. A település és az erdő közötti szántókon időzött, az erdőben éjszakázott. Másnap reggel Ausztriába távozott, de végig a határ közelében maradt. Hat órával később Vaskeresztesnél visszatért Magyarországra, majd egy újabb rövid ausztriai kitérő után megérkezett a Szombathely-Sé-Torony-Bucusu települések találkozásánál fekvő, erdősávokkal tarkított, művelt területekhez. Innen csak másnap reggel indult tovább, Sé település fölé is berepülve közelítette meg a Jáktól délre eső szántókat. Egy órás itt tartózkodást követően állt tovább és Szőcénél hagyta el a megye légtérét a délután derekán. Csaknem percre pontosan 24 óra múlva Nemeskeresztúrnál jelent meg újra és egy óra múlva már Pápcónál járt. Hasonlóan rövid látogatást tett szeptember végén is, akkor a Keléd-Répcelak útvonalon repült végig. Érdekesség, hogy a tojó 2017 első hetében a kelési helye közvetlen közeléből, Zwerndorfból adott jeleket. 2017. március 28-án is meglátogatta Vas megyét. 19 órakor Nemesládonyánál tűnt fel és a megyehatáron elterülő erdőben éjszakázott. A reggeli órákat a település utolsó házától mindössze 200 méterre álló fasorban töltötte, majd délnek vette az irányt és a nap közepén Bérbaltavárnál lépett át Zalába.

A *Mikulov_02* elnevezésű tojó (jelölve: 2016.06.05., fiókaként fészekben, Csehország) 2016. szeptember 16-án Szattánál jelent meg, majd 17 órakor Náraihoz érkezett. A falu és a szomszédos Felsőcsatár között elterülő erdőben éjszakázott. A következő napot is itt töltötte, többször járt az itt található hatalmas fenyőfaültetvényénél is. Harmadnap délelőtt kerekedett fel és Peresznyénél hagyta el a légtérét 14 óra után. A madár valószínűleg már nem él, sorsa ismeretlen.

A *Pouzdrany_01* névvel kódolt tojó (jelölve: 2016.07.23., fiatal, mentőközpontból, Csehország) 2016. szeptember 18-án reggel a Kőszegi-hegység osztrák oldala felett átrepülve érkezett hazánkba és másfél órát töltött a Narda és Felsőcsatár közötti út mentén elterülő szántóknál. Kora délután két órát pihent a

pornóapáti Pinka-szakaszt kísérő faszor országhatárhoz közeli részén. Ezt követően hol a határ osztrák, hol a magyar oldalán haladt déli irányba. 17 órától a Pankasztól északra eső mezőgazdasági területeken vadászott, majd itt is éjszakázott. Másnap reggel Szattánál hagyta el a megyét. Ez a példány a telet az olasz csizmán töltötte, január első napjaiban Rómától keletre tartózkodott (Castel di Croce Scuordo). 2017. június 9-én újra felbukkant Kercaszomornál, majd 20 perc múlva már az Őriszentpéter és Kondorfa közötti területen tűnt fel. A mezőgazdasági teleptől délre eső szántóknál vadászott másnap kora délutánig, majd Balogunyom érintésével egy Sorkifalud és Rábahidvég közötti erdőszélen találta meg az éjszakázásra alkalmas helyet. Másnap délelőtt Bögötnél lépett ki a megyéből.

A *Lanzhot_01* elnevezésű hím (jelölve: 2016.06.05., fiókaként fészekben, Csehország) 2016. szeptember 2-én reggel Simaság felől érkezett, majd a Nemesládony és Tompaládony közti szántóknál időzött két órát. Kora délután Vép érintésével elérte Szombathelyet, amit északi irányból került meg, a zanati mezőgazdasági telep és a reptér felett is elhaladva. Narda érintésével Vaskeresztesnél lépett át Ausztriába 15 órakor. Másnap reggel Nemesmedvesnél tért vissza, majd Körmend érintésével alig valamivel délet követően Hegyháthodásznál hagyta el a megyét. Egy hónappal később újra Simaságnál lépett be a légtérbe, egy óra múlva már Gyöngyösfalu felett járt, majd ausztriai kitérőkkel, Szentpéterfa és Szentgotthárd érintésével Szalafőnél érkezett Szlovéniába. Ez az egyed 2017 első napjait a horvát-bosnyák határ közelében töltötte (Sicice). Eddigi utolsó vasi útja a Marcal-medence felett vezetett 2017. március 4-én. Fél óra alatt tette meg a Jánosháza-Szergény távolságot, közben Veszprém megyei területeket is érintve.

A fenti elemzés nem alkalmas arra, hogy messzemenő következtetéseket vonjunk le a vörös kányák Vas megyei vonulásáról, viselkedéséről. A kutatás csak a közelmúltban kezdődött, és mivel általában fiókákat jelöltünk, természetesen elsősorban fiatal egyedek előfordulását tapasztaltuk. Ez a jelenség azzal is magyarázható, hogy a felnőttekkel ellentétben a fiatalok szaporodási időben is kóborolnak (lásd nem költő egyedek előfordulása április-július időszakban), illetve azzal, hogy a fiatalok nagyobb arányban és átlagosan messzebb vonulnak (Aebischer 2009, 2016, Pfeiffer – Meyburg 2009). Sok közülük az ivarérett kor előtt elpusztult, vagy még nem érte el az ivarérettséget, így az idősebb korú egyedek vasi előfordulásáról nincs megfelelő ismeretünk. Az egyetlen felnőtt példány

(*Stillfried_01*) mindkét tavaszi (2016., 2017. február) vonulásánál áthaladt a megyén, útban Korzikáról a Morva melletti költőhelyére.

Az előfordulások havi eloszlásából két csúcs rajzolódik ki: egy kisebb tavaszi (március) és egy jóval nagyobb őszi (szeptember-október). A kimagasló őszi jelenlét a nagyarányú fiókajelölésből és az első éves fiatalok megjelenéséből, a kisebb tavaszi érték azok korai mortalitásából is adódhat. Közre játszhat az is, hogy az őszi vonulás lassabb, kevésbé célirányos, ilyenkor gyakran több napig is elidőznek egy-egy kedvező területen, a tavaszi gyorsabb (Pfeiffer – Meyburg 2009).

A madarak jellemzően észak-déli (dél-északi) irányban használták a megye légterét. Általában jellemző a fajra, hogy nem igénylik a háborítatlan erdőségeket vagy a természetvédelmi szempontból jelentősnek tartott élőhelyeket. Ugyanakkor fontosak számukra az intenzív mezőgazdasági területen lévő erdősávok, fasorok, erdőfoltok. Vonulás, kóborlás közben is gyakran éjszakáznak ezeken az élőhelyeken. Kedvelik a magas fákat, a kiválasztott erdősáv, facsoport jellemzően egyik legnagyobb fáján szoktak megpihenni. A mostani írásunkban vizsgált példányok is gyakran választottak ilyen helyeket vasi tartózkodásuk során.

Köszönetnyilvánítás

A madarak jelölését mindenhol az illetékes hatóságok engedélyével, Ausztriában az érintett vadásztársaságok hozzájárulásával végeztük. Együttműködésükért, jóindulatukért köszönettel tartozunk, különösen Hans Jörg Damm, Christian Kellner, Franz Asperger, Herbert Dörtl, Alfred Ertl, Karl Gaß, Herbert Grois, Karl Kautz, Johann Blattner, Bernhard Schmaus, Josef Schwingenschrot uraknak. A költségek egy részét hét szélerőműpark térítette meg, amiért nagyon hálásak vagyunk. Lekötelezettek vagyunk kollégáinknak és számtalan helyi szakembernek, madarásznak, akik nélkül a madarak jelölését, az adatok értékelését nem tudtuk volna elvégezni. Közülük is főképpen az alábbi személyeknek: Claudia Schütz, Nina Schönemann, Tarjányi G. Szilvia, Christian H. Schulze, Lubomír Peške, Karel Makoň, Jakub Mráz, Boris Maderič, Ján Svetlík, Vladimír Pečeňák, Martin Kolbe, Ubbo Mammen, Thomas Pfeiffer, Winfried Nachtigal, Hans Frey és munkatársaik. Különösen köszönjük Michael Tiefenbachnak a kezdetekkor nyújtott nélkülözhetetlen technikai segítségét, valamint Richard Katzingernek a lenyűgöző fényképet!

Irodalom

- Aebischer, A. 2009. Migration and wintering of Swiss Red Kites assessed by satellite telemetry. In David F. (Ed.). Proceedings of the Red Kite International Symposium, October 17-18, 2009, Montbéliard, France. LP Mission Rapaces and LPO Franche-Comté, Paris, France, 48-51.
- Aebischer, A. 2016. Rotmilan-Schafplatz-Zählung in der Schweiz, 9. & 10. Januar 2016. Kézirat.
- BirdLife International 2015. European Red List of Birds. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities
- Dudás M. 2014. A vörös kánya (*Milvus milvus*) európai elterjedési (fészkelési) viszonyai és a magyarországi állományának fenntartási lehetősége. *Heliaca* 12: 55-65.
- Gyurácz J., Lukács Z., Vörös N. 2010. Vas megye madarainak névjegyzéke. *Cinege* 15: 43-102.
- Mórocz A., Bank L., Kováts L., Orbán A., Váczi M., Haraszthy L. 2017. A vörös kánya (*Milvus milvus*) magyarországi helyzete 2015-ben. The status of the Red Kite (*Milvus milvus*) in Hungary in 2015. *Heliaca* 13: 39.
- Pfeiffer, T., Meyburg, B-U. 2009. Satellitentelemetrische Untersuchungen zum Zug- und Überwinterungsverhalten thüringischer Rotmilane *Milvus milvus*. *Vogelwarte* 47: 171 – 187.
- Walz, J. 2005. Rot- und Schwarzmilan: flexible Jäger mit Hang zur Geselligkeit. AULA-Verlag, Wiebelsheim. 150 pp.
www.birding.hu

Érdekes megfigyelések Vas megyében 2017-ben

Kóta András

9700 Szombathely, 11-es Huszár út 126., e-mail: vasimadarasz@gmail.com

A. Kóta: Avifaunistical data of the rare bird species in Vas County, 2017

The report presents the most interesting data from the season 21 November 2016 and 20 November 2017. Gull-billed Tern was observed for the first time in Vas County, 2017.

A megyében ritkán előforduló madárfajok megfigyelési adatainak rendszerezett gyűjtése az elmúlt években kialakított rendszerben (Kóta 2012, 2013, 2014, 2016) 2017-ben is folytatódott. Alábbi dolgozatomban ismertetem 2016. november 21. és 2017. november 20. között megfigyelt megyei ritkaságokat, mely adatok elsősorban a következő madarászoknak köszönhetőek (abc-sorrendben): Döbrösi Roland, Faragó Ádám, Harsányi Krisztián, Heincz Miklós, Illés Péter, Kis Pál, Kóta András, Kutschi Péter, Rába Veronika, Somogyi Csaba, Tóth Kornél, Vasuta Gábor és Zséder Péter. Az adatokat kiegészítettem a www.birding.hu madártani honlap és adatbázis adataival és egyéb szóbeli közlések nyomán szerzett információkkal.

A legritkább madárfajok esetében a *Cinege* 15. számában megjelent „VAS MEGYE MADARAINAK NÉVJEGYZÉKE” (Gyurácz *et al.* 2010) által rendszerezett adatok alapján adtam meg a megfigyelések számát, figyelembe véve a Névjegyzék lezárása után a megyében előkerült, számomra ismertté vált adatokat is.

A vizsgált időszakban négy leírandó madárfaj került elő a megyében: csüllő, karmazsinpirók, törpekuvík és a kerti sármány. A csüllőt és a törpekuvíkot csupán egy-egy megfigyelő látta, de bizonyító fotók készültek, így (megelőlegezve az adatok MME Nomenclator Bizottság általi hivatalos hitelesítését) szerepeltetem ebben listában. A csüllő áprilisban bukkant fel a rábapatyi kavicsbányatavaknál. Karmazsinpirók a „szokásos” helyen, az Abért-tó környékén idén is tartósan jelen voltak, május végétől kezdve a teljes fészkelési időszakban megfigyelhetőek voltak, ezen kívül augusztus elején Tömördön egy fiatal madár került hálóba. A kerti sármány Kondorfán került elő gyűűzéskor, esti utolsó hálóellenőrzésben, majd a másnap hajnali elengedéskor többen is láthatták és fotózhatták. A törpekuvíkot az osztrák határon az Írott-kő kilátónál fotózta le a megfigyelő.

Egy új fajjal gazdagodott 2017-ben Vas megye madárvilága: a kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*) került elő a nyár folyamán a rábapatyi kavicsbányatavaknál. A 2017-es év számos vasi érdekessége a rábapatyi kavicsbányatavak megdöbbentően fajgazdag (és 2016 óta igen intenzíven vizsgált) madárvilágának tudható be. Részleteiben erre nem kívánok kitérni, mert erről egy külön cikk fog szólni. Ami biztos, hogy nagyon sok madárfaj vált ennek a területnek köszönhetően az elmúlt 1-2 évben rendszeressé, amik korábban szórványosan voltak csak megfigyelhetőek. Ilyenek például a Temminck- és apró partfutó, a kis sirály, a parti lile, a kis póling és a füstös cankó is. A megyében az elmúlt évben megfigyelt ritka fajok több, mint fele Rábapatyon lett megfigyelve!

Érdekes tény, hogy az elmúlt 5-6 évben rendszeressé vált az előfordulása a kis kárókatónának, a bütykös ásólúdnak és a vörös kányának is. Az első két fajnál az előfordulások megszorodása összefüggésbe hozható a kavicskitermelés után megmaradt vizes élőhelyek számának fokozatos gyarapodásával. A vizsgált időszakban 5 helyen (Szeleste, Szombathely, Rábapaty, Tömörd, Karakó) láttunk vörös kányát összesen kilenc alkalommal. Az üstökösgém megfigyeléséről Vas megyében a 2016 előtti több, mint 120 évben csupán kettőről tudunk, majd 2016-ban és 2017-ben összesen nyolcszor látták a vasi madarászok. Parlaji pityerből se volt sose még egy évben annyi megfigyelés, mint 2017-ben. Szintén kiemelkedő a fakó rétihéja megfigyelések száma, 2017-ben három alkalommal is távcső elé került, mindháromszor a rábapatyi kavicsbányák közelében. Kis csért 2005-ben láttak utoljára Vas megyében (Varga László, gyöngyöshermáni kavicsbányatavak, Varga 2005).

Ismereteink szerint eddig legfeljebb 10 alkalommal megfigyelt, kiemelkedő ritkaságok listája a vizsgált időszakból (a latin név után az egyes fajok valaha volt, összesített megfigyeléseinek sorszáma):

- a kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*) 1.;
- a törpekuvík (*Glaucidium passerinum*) 2.;
- a csüllő (*Rissa tridactyla*) 3.;
- a kis csér (*Sternula albifrons*) 4.;
- a hegyi réce (*Aythya marila*) 4-6.;
- a füstös réce (*Melanitta fusca*) 5.;
- a kerti sármány (*Emberiza hortulana*) 5.;
- az üstökösgém (*Ardeola ralloides*) 6-10.;
- a szerecsensirály (*Larus melanocephalus*) 6-8.;
- az énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) kb 7.;
- a kígyászölyv (*Circaetus gallicus*) 7.;
- a parlagi pityer (*Anthus campestris*) 9.-13.;

Részletes lista azokról a madárfajokról, amelyekről legfeljebb 3 megfigyelés gyűlt össze 2016. november 21. és 2017. november 20. között:

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*)

Február 18. Rábapaty, repceföld, 8 pld. (Harangi Sándor Senior, Kertész Ibolya)

Hegyi réce (*Aythya marila*)

2016. november 21-26. Püspökmolnári, Lasselsberger kavicsbánya 2 pld. (egy tojó és egy imm. gácsér (Kóta András), ill. 1 pld. (Rába Veronika és Somogyi Csaba)

2016. november 21. Szombathely, gyöngyöshermáni kavicsbánya 1 imm. pld. (Kóta András)

2016. december 29. Rábapaty, kavicsbányató 1 ad. tojó (Harsányi Krisztián, Tóth Kornél, Zséder Péter)

Füstös réce (*Melanitta fusca*)

2016. december 12-19. Szombathely, gyöngyöshermáni kavicsbányatavak 1 pld. (Kóta András)

Kis bukó (*Mergellus albellus*)

2016. november 26. Ölbő, horgásztavak 1 imm. hím pld. (Tóth Kornél, Zséder Péter)

2016. december 27. Püspökmolnári, Transzkavics bányató 2 hím pld. (Tóth László)

Sarki búvár (*Gavia arctica*)

2016. december 2-3. Csénye, Sárvári horgásztó 1 pld. (Zséder Péter és többen mások)

Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*)

2016. november 27. Szombathely, Csónakázó-tó 1 pld. (Zséder Péter)

Üstökösgém (*Ardeola ralloides*)

Április 30. Csepreg, horgásztó 1 pld. (Döbrösi Roland)

Április 30. Csénye, Sárvári-horgásztó 1 pld (Tóth Kornél)

Május 18. Rábapaty, kavicsbányató 1 pld. (Kóta András)

Május 31. Kőszeg, Abért-tó 1 pld. (Döbrösi Roland)

Augusztus 6. Csepreg, horgásztó 1 pld. (Heincz Miklós)

Kanalasgém (*Platalea leucorodia*)

Április 14. Rábapaty, kavicsbányatavak 1 pld. megfigyelve délelőtt, ill 3 átrepülő pld. délután (Somogyi Csaba és Tóth Kornél, ill. Rába Veronika és Somogyi Csaba)

Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)

Szeptember 1. Vát 1 pld. (Babos Dávid, via Kardos Gábor, via Gyurác József)

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*)

Április 1. Rábapaty, kavicsbányatavak 1 ad. hím pld. (Tóth Kornél)

Április 8. Rábapaty, kavicsbányatavak 1 ad. hím pld. (Tóth Kornél)

Szeptember 1. Rábapaty, kavicsbányatavk 1 imm. hím pld. (ifj. Vasuta Gábor, Tóth Kornél)

Parlagi sas (*Aquila heliaca*)

Január 17. Celldömölk, szántó 1 juv. pld. (Somogyi Csaba)

November 19. Rábapaty, kavicsbányatavak 1 juv pld. (Csemesz Sándor)

Pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*)

Március 30. Kőszeg, belterület, 1 pld.-t találtak egy teraszon elpusztulva (Illés Péter)

Aranylile (*Pluvialis apricaria*)

Március 12. Rábapaty, kavicsbányatavak 39 pld. (Tóth Kornél)

Október 21. Rábapaty, kavicsbányatavak 6 pld. (Tóth Kornél)

Apró partfutó (*Calidris minuta*)

Július 24. Rábapaty, kavicsbánya 3 ad. pld. (Somogyi Csaba és Fellner Zoltán), ill *július 27.* 1 pld. (Kóta András és Tóth Kornél)

Szeptember 9-25. Rábapaty, kavicsbánya 1 pld. (Tóth Kornél, Lakner Adrián, ill Kóta András)

Szeptember 24. Táplánszentkereszt, kavicsbánya 2 juv. pld. (Kóta András)

Sarlós partfutó (*Calidris ferruginea*)

Május 13-16. Rábapaty, kavicsbányatavak, max 2 pld. (Tóth Kornél, ill Kóta András)

Július 23-27. Rábapaty, kavicsbányatavak, max 2 ad. nászruhás pld. (Tóth Kornél, Illés Péter és Heincz Miklós, ill. Tóth Kornél és Kóta András)

Nagy goda (*Limosa limosa*)

Április 3. Rábapaty, kavicsbányatavak 3 ad. pld. (Somogyi Csaba)

Kis póling (*Numenius phaeopus*)

Április 9-29. Rábapaty, kavicsbányatavak, max 3 pld. (Tóth Kornél és többen mások)

Július 23-30. Rábapaty, kavicsbányatavak, 1 pld. (Heincz Miklós, Illés Péter és Tóth Kornél, ill Heincz Miklós és Tóth Kornél)

Tavi cankó (*Tringa stagnatilis*)

Július 8. Rábapaty, kavicsbánya 1 pld. (Tóth Kornél)

Augusztus 5. Rábapaty, kavicsbánya 1 pld. (Tóth Kornél)

Szerecsensirály (*Larus melanocephalus*)

Április 8-9. Rábapaty, kavicsbányatavak, max 2 ad pld. (Tóth Kornél)

Május 13. Rábapaty, kavicsbányatavak, 1 ad. pld. (Tóth Kornél)

Május 16. Rábapaty, kavicsbányatavak, 1 imm. (másodéves) pld. (Kóta András)

Heringsirály (*Larus fuscus*)

Április 8. Rábapaty, kavicsbánya 1 ad. pld. (Kóta András)

Csüllő (*Rissa tridactyla*)

Április 29. Rábapaty, kavicsbányatavak 1 pld. (Tóth Kornél)

Kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*)

Július 23. Rábapaty, kavicsbányatavak 1 ad. pld. (Heincz Miklós, Illés Péter és Tóth Kornél)

Lócsér (*Hydroprogne caspia*)

Április 8. Rábapaty, kavicsbányatavak 1 ad. pld. (Tóth Kornél)

Május 8. Rábapaty, kavicsbányatavak 1 ad. pld. (Kóta András)

Kis csér (*Sternula albifrons*)

Július 26. Rábapaty, kavicsbányatavak 1 ad. pld. (Tóth Kornél)

Fehérszárnyú szerkő (*Chlidonias leucopterus*)

Május 6. Rábapaty, kavicsbánya 3 ad. pld. (Tóth Kornél)

Augusztus 3-5. Rábapaty, kavicsbánya 1 juv. pld. (Somogyi Csaba ill. Tóth Kornél)

Törpekuvík (*Glaucidium passerinum*)

Október 15. Bozsok, Írott-kő kilátó 1 pld. (Rába Veronika)

Parlagi pityer (*Anthus campestris*)

Április 17. Nádasd, kavicsbánya 1 pld. (Kis Pál)

Április 30. Kemenessömjén, külterület 1 éneklő pld. (Faragó Ádám, Patalenszki Adrienn, Altbäcker Vilmos)

Május 14. Püspökmolnári, kavicsbánya melletti parlag 3 pld. (Kis Pál)

Május 14. Rábapaty, mezőgazdasági terület 1 eleséget hordó pld. (Rába Veronika, Somogyi Csaba)

Október 1. Püspökmolnári, kavicsbánya 1 pld. (Kis Pál)

Kis őrgébics (*Lanius minor*)

Augusztus 5. Peresznye, külterület 1 juv. pld. (Heincz Miklós)

Zsezse (*Carduelis flammea*)

Február 5. Tanakajd, temető 6 pld. (Somogyi Csaba, Rába Veronika)

November 16. Karakó, Marcal-mente 1 pld. (Vasuta Gábor)

November 17. Bozzai, Kozár-Borzó mente 1pld. (Tóth Kornél)

Kerti sármány (*Emberiza hortulana*)

Október 15-16. Kondorfa, ill. Őriszentpéter 1 juv. pld. (Faragó Ádám gyűrűző és sokan mások)

Köszönöm mindenkinek, aki bármilyen módon hozzájárult a 2017-es összefoglaló megírásához (Faragó Ádám, Gyurácz József, Harsányi Krisztián, Heincz Miklós, Illés Péter, Kardos Gábor, Kis Pál, Koszorús Péter, Kovács László, Kutschi Péter, Rába Veronika, Somogyi Csaba, Tóth Kornél, Tóth László, Vasuta Gábor, Zséder Péter). Egyes megfigyelők adatai a www.birding.hu madártani honlap adatbázisából származnak, nekik is köszönettel tartozom (Döbrösi Roland, Harangi Sándor senior).

Irodalom

- Gyurácz J., Lukács Z., Vörös N. 2010. VAS MEGYE MADARAINAK NÉVJEGYZÉKE; NOMENCLATOR AVIUM COMITATUS CASTRIFERREI IN HUNGARIA; AN ANNOTATED LIST OF THE BIRDS OF VAS COUNTY IN HUNGARY. Cinege 15: 43-102.
- Kóta A. 2012. Érdekes megfigyelések Vas megyéből 2012-ben. Cinege 17: 10-13.
- Kóta A. 2013. Érdekes madárfaunisztikai megfigyelések Vas megyéből 2013-ban. Cinege 18: 36-40.
- Kóta A. 2014. Érdekes megfigyelések Vas megyében 2014-ben. Cinege 19: 54-58.
- Kóta A. 2015. Érdekes megfigyelések Vas megyében 2015-ben. Cinege 20: 49-54.
- Kóta A. 2016. Érdekes megfigyelések Vas megyében 2016-ban. Cinege 21: 25-31.
- Varga L. 2005. A gyöngyöshermáni kavicsbánya-tavon 2005-ben végzett madármegfigyelések összegzése. Cinege 10: 27-29.

A kuvik (*Athene noctua*) Vas megyei helyzetének megismerésére irányuló felmérések első eredményei

Harsányi Krisztián

Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
9730 Kőszeg, Aradi vértanúk parkja, e-mail: harsanyi.krisztian.onpi@gmail.com

K. Harsányi: The first results of the Little Owl (*Athene noctua*) survey were in Vas County

The study confirmed the occurrence of the Little Owl in 45 places of Vas County. It can already be said that the Little Owl is more common than we thought earlier.

A kuvik nagyon ritka mifelénk, ahhoz, hogy összefussunk vele, különösen szerencsés madarásznapot kell kifogni - tartja az általános vasi terepmadarász vélekedés. A Vas Megye Madarainak Névjegyzéke (Gyurácz et al. 2010) "ritka fészkelő, telelő" kategóriába sorolja. A Nyugat-Magyarország fészkelő madarainak elterjedési atlasza (Faragó 2012) hat vasi UTM négyzetben (10x10km) jelöli előfordulását, ezekből egyben bizonyított költéséről számol be, valamint az állomány csökkenését valószínűsíti. Mégis, mintha egyre gyakrabban bukkanna fel a beszámolók szerint...

Meglehetősen ködös helyzete, valamint a Magyarországi Kuvik Oltalmi Egyesület által tartott előadáson hallottak e fokozottan védett madárfaj felé irányították a figyelmet. A 2014-es fertőújlaki Sóljomcsalगतón bemutatkozó, a Felső-Kiskunságban akkor már több mint tíz éve a bagollyal foglalkozó szervezet tájékoztatója rávilágított arra, hogy a kuvik az egyik legkevésbé kutatott madarunk és az eredményeik alapján úgy becsülik, hogy jóval több élhet belőle, mint azt gondoljuk. Adódott a kérdés: nálunk mi lehet a helyzet?

Elhatároztam, hogy kiemelt figyelemmel kísérem a kuvikkal kapcsolatos híreket és közben utánajárok a már ismert előfordulásoknak. Szerencsémre termékeny két év következett, amely alatt megduplázódott a fajjal kapcsolatba hozható vasi adatok mennyisége. Ekkor, 2015 végén - a helyi madarászok és a kollégáim segítségének köszönhetően - már több mint húsz megfigyelésről volt tudomásom. Három alkalommal – bajba került fiókák mentésekor – a kuvik költését is sikerült bizonyítani. Elérkezettnek látszott az idő az állomány jobb megismerésére irányuló, célzott felméréseket végezni.

2016 tavaszán kétféle, a kuvik előfordulásainak feltárására összpontosító adatgyűjtés kezdődött meg: az akusztikus felmérés és a mezőgazdasági épületek, romok átvizsgálása. Az előbbit jómagam végeztem, alkalmi útitársam volt Bándy Fruzsina, Heincz Miklós, Illés Péter és Otlecz Barnabás. Az utóbbival kapcsolatos terepi feladatok lebonyolításával a Gyöngybagolyvédelmi Alapítványt bízta meg Igazgatóságunk.

A kutatás tervezése során a használandó módszer kiválasztásakor két célt tűztem ki magam elé. Az első, hogy a madarak minél kisebb zavarással jussak hozzá azokhoz az információkhoz, amelyek nélkülözhetetlenek a faj elterjedtségének megismeréséhez és a természetvédelmi beavatkozások szükséges mértékének megállapításához. A második, hogy olyan módszert alkalmazzak, ami alkalmas megbízható adatok beszerzéséhez. E sarokpontok figyelembe vételével a mértékkel végzett hívóhang-használat tűnt a legkézenfekvőbbnek. Úgy ítélt meg, hogy az ígéretesnek látszó élőhelyek közelében végzett passzív hallgatóság nem vezetne megfelelő eredményre. Ezért úgy döntöttem, hogy a figyelmük felkeltésével próbálom meg hangadásra bírni a madarakat. Az idő előrehaladtával, a tapasztalatok bővülésével folyamatosan csiszolódt az akusztikus felmérés módszertana, ami a következőképpen foglalható össze. A hang lejátszásával a kóborló, párt és életteret kereső vetélytárs megjelenését szimulálom. Az erre adott reakció akkor a legvalószínűbb, amikor a madarak már revírt foglaltak és védelmezik azt. Azért, hogy ne veszélyeztessem a fészkelés sikerességét, a felmérést a tojásrakási időszak előtt végzem. A madarak különösen aktívak az alkonyatot követő 2-3 órában, lehetőség szerint ekkor keresem őket. A felkeresett helyszíneket az interneten elérhető műholdképeket vizsgálva választom ki. Elsősorban a működő mezőgazdasági telepek környékét látogat meg, de elhagyott, romos helyeken is megfordulok. Egy helyszínen

legfeljebb kétszer játszom le a többféle kuvikhangból összeállított egyperces felvételt (közte pár perc szünetet tartva). Amennyiben válasz érkezik, a lejátszást azonnal megszakítom és továbbállok.

Az előkészítést követően eljött a nagy nap, az első felméréssel töltött este, ami páratlan sikert hozott. 2016. március 20-án Heincz Miklóssal felkerekedtünk és a kuvikok nyomába eredtünk. Természetesen azokat a helyeket kerestük fel először, ahol leginkább sejteni véltük a kis baglyok tanyáit. Egyetlen este alatt nyolc helyen visított bele a kuvik a vasi éjszakába, ebből hat korábbról teljesen ismeretlen előfordulás volt! Kivételes madarászélményben volt részünk, ami hatalmas lendületet adott a későbbiekre. 2016 és 2017 tavaszán összesen 180 helyszínt mértem fel és 32 alkalommal mutatkoztak a baglyok (3. kép) A megye északi felének jelentős részén – a nyugati határvidék kivételével – sikerült kimutatnom a faj jelenlétét.

Az akusztikus kuvikfelmérés kezdetével egy időben indította meg az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság a szintén ismeretlen Vas megyei gyöngybagolyállomány feltérképezését. A két faj hasonló életmódjának köszönhetően a választott vizsgálati módszer alkalmas a kuvik jelenlétének kimutatására is. A terepi munkával megbízott Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány munkatársai az Igazgatóságunkkal közösen kiválasztott mezőgazdasági telepeket, romokat nézték át a baglyok nyomai után kutatva. 2016-ban tavasszal és nyáron, 2017-ben ősszel folyt a munka Vas megye keleti részén. A bejárt 87 vasi helyszín közül 14 helyen bukkantak a kuvik nyomaira (köpetre és/vagy tollra), egy esetben figyeltek meg úgy madarat, hogy egyéb nyomát nem találták, és négy olyan pont volt, ahol bagollyal és annak nyomával is találkoztak (3. kép). Az eltérő jellegű vizsgálatok azonos helyszíneket is érintettek, ezáltal a különböző módszerek összehasonlítására is lehetőségünk nyílt. A mindkét módon felmért 50 helyszín kétharmadánál azonos, egyharmadánál különböző eredményre jutottunk a faj előfordulását illetően. A részletek kielemezése az előttünk álló közös feladatok egyike.

A kuvik Vas megyei helyzetének jobb megismerésére irányuló kezdeti lépések eredményesnek bizonyultak. A kétféle kutatás összesen 45 helyen igazolta a madár előfordulását. Az már most kijelenthető, hogy a bagolyfaj gyakoribb, mint azt korábban gondoltuk. Feltett szándékom, hogy a célzott vizsgálatok folytatódjanak és néhány éven belül felrajzolhassuk a kuvik naprakész, teljes megyére kiterjedő elterjedési térképét.

Ezúton szeretnék köszönetet mondani Klein Ákosnak (Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány) és Hámori Dánielnek (Magyarországi Kuvik Oltalmi Egyesület) a szakmai tanácsokért, illetve Heincz Miklósnak az akusztikus felmérés elindításában nyújtott segítségéért!

Irodalom

Faragó S. 2012. Nyugat-Magyarország fészkelő madarainak elterjedési atlasza: 125.

Gyurác J., Lukács Z., Vörös N. 2010. Vas megye madarainak névjegyzéke. Cinege 15: 43-102.

Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) fészkelése a kőszegi Abért-tónál

Illés Péter

9730. Kőszeg, Károlyi M. u. 1., e-mail: illes.peter.gabor@gmail.com

P. Illés: The breeding of the Common Rosefinch (*Carpodacus erythrinus*) at the Lake Abért of Kőszeg

One breeding pair and their nest with four eggs were found on 23 June 2017.

A karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) Eurázsiaián Kelet-Európától Kamcsatkáig és Indokínáig széles övezetben elterjedt faj. Az utóbbi száz évben Közép- és Nyugat-Európában terjeszkedését figyelték meg. Ez idáig valamennyi hazánkkal szomszédos országban igazolták már fészkelését (SZINAI 1995). Magyarországon elsőként Horn János észlelte a fajt 1924-ben Bábolnán (Horn 1926). Hazánkban 2004 óta minden évben megfigyelik, az utóbbi években egyre nagyobb rendszerességgel. A megfigyelések nagy része Dunántúlról származik. 2006. május 26-tól július 8-ig folyamatosan megfigyeltek egy párt a felsőmarácsi Hímfai-tónál (<http://birding.hu/megfigyeles/adatlap/50181>).

A kőszegi Alsó-réten majd az Abért-tónál 2013. május 25-én észleltem először a fajt (Illés 2013). Ezt követően egy vagy néhány pár minden esztendőben megfigyelhető volt a területen költési időben (Illés 2015). Dr. Heincz Miklóssal 2014-ben hosszú időt töltöttünk a fészkek megkeresésével, de ez akkor sajnos nem járt eredménnyel. A fészkelését indirekt módon, azaz a szülővel együtt mozgó kirepült fiatal madarak jelenlétét azonban sikerült igazolni (HEINCZ-ILLÉS 2014).

2017-ben május 20-án érkezett meg a madár (éneklő hím) a területre. Ezt követően legalább három pár jelenléte volt megfigyelhető (3 „piros” hím, 1 immatur tollazatú hím, 2 tojó). Egy pár rendszeresen a Gyöngyös-patak jobb partján lévő

bokorfüzesben tartózkodott. Egy adult hím itt folyamatosan énekelt, s egy tojó is rendszeresen feltűnt. Június 23-án reggel is itt kerestem a fészket, de nem találtam. A patakon való átkeléskor a patak fölötti fűzfán két hím intenzíven énekelt. A part menti örökzöldet megpillantva arra gondoltam, hogy a szakirodalom gyakran örökzöldön való fészkelését említi. Egy terülő tuja és egy hamisciprust átnézve egy tojó „vágódott ki” a növényzetből és a közelben maradva, ide-oda röpködve „méltatlankodva” hallatta hívó hangját. Ekkor gondoltam, hogy közel van a fészkek. A madarat nem akartam sokáig zavarni a fészkek keresésével, ezért tovább indultam. Félúton észrevettem, hogy a spekívem szemlencséjének gumiját elhagytam, s visszaindultam megkeresni. Ekkor találtam meg a fészket. A fészkek a Gyöngyös-patak bal parti ligeterdejének sűrű csalános és japánkeserűfű borította peremén, egy hamisciprus délkeletre eső, lehajló ágaira és részben a vadkomló szárára volt szőve egy méter magasságban. Az örökzöld ágai részben takarták a fészket, aminek csészéje kívül vastagabb, belül finomabb fűszálakból készült. Külső átmérője 11, belső 7 cm volt. Három darab zöldeskék alapon gyéren sötétbarnán pettyezett tojás volt benne. Másnap Haraszthy László is megnézte a fészket, ekkor is kotlott a tojó. Most is három tojás volt a fészkekben, egy negyediket a földön találtunk meg, amit visszatettünk. A zavarás elkerülése végett csak július 3-án ellenőriztem a fészket, fiókák nem voltak a fészkekben, csak egy – kihűlt – tojás. Nem tartom valószínűnek, hogy ilyen gyorsan kirepültek volna a fiókák, inkább valami kisragadozó vagy szajkó ehette meg a tojásokat vagy a fiókákat.

A karmazsinpirók az elmúlt öt évben stabilan jelen van a területen – most már „igazolt” fészkelőként is. Nem lenne meglepetés, ha az ország más területéről is érkezne híradás a költéséről!

Irodalom

- HEINCZ M., ILLÉS P. 2014. Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) fészkelése a kőszegfalvi Abért-tónál. Cinege 19: 58-62.
<http://chernelmte.extra.hu/cinege19-13.html>
- HORN J. 1926. *Carpodacus erythrinus* (Pall.) előfordulása a Dunántúlon. Aquila 32-33: 250.
- ILLÉS P. 2015. A karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) újabb előfordulása fészkelési időben a kőszegi Abért-tónál: Cinege 20: 56-57.
- ILLÉS P. 2013. Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) előfordulása költési időben a kőszegi Alsó-réten. Cinege18: 47-48.
- SZINAI P. 1995.. A karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) jelenlegi státusza a Kárpát-medencében. Aquila 102: 77-83.

További adatok a rábapatyi kavicsbánya madárfaunájához

Somogyi Csaba

9500 Celldömölk, Marx u. 74., e-mail: csabis09@gmail.com

Cs. Somogyi: New data on avifauna of gravel pit of Rábapaty

The authors list some new avifaunistical and nesting data about interesting bird species, for example the breeding of the Red-crested Pochard, the Ferruginous Duck and the Common Black-headed Gull.

A *Cinege* előző számában megjelent cikkünk (Tóth és Somogyi 2016: Adatok a rábapatyi kavicsbánya madárfaunájához. *Cinege* 21: 34-38) folytatásának szántam ezt a mostanit, hiszen a tavalyi „felfedezések” után, törvényszerű volt, hogy ebben az évben is sok időt fogunk eltölteni ezen a helyen.

Ahogy madarász körökben egyre többen figyeltek fel az itteni adatokra akár a birding.hu-ról, akár a *Cinegés* cikkből, akár csak hallomásból, értelemszerűen úgy nőtt mind a megfigyelők száma, mind pedig a megfigyelt madárfajok száma. A MAP adatbázis alapján tudjuk, hogy amióta vannak adatok a területről, a megyében első és eddigi egyetlen UTM négyzetként itt léptük át a 200 fajos „álmohatárt”, természetesen ebben benne vannak mind a fészkelő, mind az átvonuló fajok.

A terület idén is „elkényeztetett” minket madárbőségével, noha jelentősebb változásokon is átesett tavalyhoz képest. A kiugróan csapadékhiányos tavasz és nyár nagyon megérződött, az északi tavak vízfelülete jelentős mértékben visszaesett, volt olyan tóegység, mely ki is száradt. A déli tavakon a vízfelület szerencsére kisebb mértékben csökkent csak, viszont a vízmennyiség itt sem volt pótolva, így több helyen alakultak ki kis szigetek, félszigetek, valamint tocsogósok. A legdélebbi tóegységen is ez volt a helyzet. Tudomásunk szerint ezeknek a tavaknak természetes vízutánpótlása csak a talajvíz és az eső, semmilyen földalatti vízfolyás vagy kút nem tölti őket.

A tavalyi évben megjelent fészkelő madarak közül örömmel láttuk, hogy idén is mindegyik faj sikeresen nevelt új fészkelőjét. Sőt, ezúttal fészkeltek bütykös hattyú, üstökös réce, cigányréce és dankasirály is! A dankasirálynak és a cigányrécének ezek voltak az első igazolt Vas megyei költései. További érdekesség, hogy a tavalyi évben az északi tavakon kialakuló kűszvágó csér telep, most a délre „költözött át”, az északon ebben az évben egy tojást találtunk csak, a gulipánok is a déli tavakat választották és a gólyatöcsök java is inkább ott talált

megfelelő fészkelő helyet. Akárcsak a három új fészkelőként megjelent faj. Hogy ez a változás a vízviszonyoknak köszönhető-e, esetleg a tavasszal az északi tavakon végrehajtott rekultivációnak vagy a szintén ott megjelenő egyre nagyobb létszámú, nagy fészekfosztogató háréban álló dolmányos varjaknak, azt nem tudjuk. A tény az, hogy a legtöbb madár költése áthelyeződött a déli tóegységekre. Itt viszont a tavalyi cikkben említett emberi zavarás (horgászat, fürdés, kutyafürdetés) továbbra is fent állt, ami láthatóan teljesen hidegen hagyta a madarakat és nagy sikerrel nevelték fel utódaikat.

Az adatok felsorolása előtt szeretném külön köszönetemet kifejezni Tóth Kornélnak, aki sokszor hívta fel figyelmemet a területen történő folyamatos változásokra vagy épp jobb fajok érkezésére, így ha szerzőként ezúttal nem is működött közre, de nagyban motivált ezen cikk megírásában!

Bizonyított – megyei szinten érdekes- fészkelő fajok a kavicsbányák területén:

Bütykös hattyú (*Cygnus olor*): 1 pár (5 fiókával)

Cigányréce (*Aythya nyroca*): 1 pár (8 tojásos fészkalj 2017.05.14. Fehér I., 3 fióka 2017.07.14. Kóta A.)

Kontyos réce (*Aythya fuligula*): 2 pár

Üstökös réce (*Netta rufina*): 1 pár (6 fiókával)

Gólyatöcs (*Himantopus himantopus*): kb. 6 pár

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*): 1 pár (2 kirepült fiókával)

Kis lile (*Charadrius dubius*): kb. 6 pár

Dankasirály (*Larus ridibundus*): 1 pár (2 tojásos fészkalj 2017.06.28. Fehér I., 1 fiókával 2017.06.30. Heincz M. és Tóth K.)

Küszvágó csér (*Sterna hirundo*): kb. 10 pár

Partifecske (*Riparia riparia*): kb. 30 pár (3 helyen)

Gyurgyalag (*Merops apiaster*): 1 pár

Egyéb költő fajok: vízityúk (*Gallinula chloropus*), szárcsa (*Fulica atra*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*), bíbic (*Vanellus vanellus*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*).

Érdekes megfigyelések a területről:

Bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*): 2017.05.03-án 1, 2017.05.04-én 1, majd 2017.07.28-án 3 példány.

- Nílusi lúd (*Alopochen aegyptiaca*): 2017.04.01. és 2017.04.15. között öt alkalommal megfigyelve egy példány.
- Kerceréce (*Bucephala clangula*): 2016.11.26. és 2017.04.30. 1-1 példány.
- Cigányréce (*Aythya nyroca*): Legnagyobb példányszámmal 2017.10.07-én (Tóth K. 12 példány). Tavasszal és nyáron több alkalommal is megfigyelve (pl.: 2017.04.15. 2 példány, 2017.08.21. 3 példány).
- Üstökösréce (*Netta rufina*): Egy pár nevelt 6 fiókát sikerrel a déli tavakon.
- Hegyi réce (*Aythya marila*): 2016.12.29. 1 tojó példány (Harsányi K., Zséder P., Tóth K.)
- Mandarinréce (*Aix galericulata*): 2016.12.03. 1 hím példány (Tóth K.)
- Nagy bukó (*Mergus merganser*): 2017.04.04. 2 példány (Bognár B.), 2017.04.14. 2 példány (Tóth K., Somogyi Cs.)
- Sarki búvár (*Gavia arctica*): 2016.11.13. 1 példány (Csempesz S., Tóth K.)
- Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*): 2017.04.14. és 2017.10.04. között 7 alkalommal megfigyelve. Legnagyobb példányszám: 2017.09.25. 3 példány (Kóta A.)
- Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*): 2017.07.30 egy öreg és egy fiatal példány (Heincz M., Tóth K.)
- Bölömbika (*Botaurus stellaris*): 2017.03.19., 04.03.,04.23. majd 10.14. 1 példány megfigyelve (Csempesz S., Somogyi Cs., Tóth K.)
- Üstökösgém (*Ardeola ralloides*): 2017.05.18. 1 pld. (Kóta A.)
- Vörös gém (*Ardea purpurea*): 2017 májusában és augusztusában több alkalommal megfigyelve. Például: 2017.08.13. 3 példány (Tóth K., Zséder P.)
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*): Minimum hat adat a fajról idén. Legnagyobb példányszám: 5, 2017.08.05. (Tóth K.)
- Kanalasgém (*Platalea leucorodia*): Egy napon, két megfigyelés a fajról. 2017.04.14-én 1 példány magasan a reggeli órákban tartott északi irányba a déli tavak felett (Somogyi Cs., Tóth K.), majd a délutáni órákban 3 példány tartott magasan déli irányba az északi tavak felett (Rába V., Somogyi Cs.).
- Halászsas (*Pandion haliaetus*): 8 adat a fajról 2017.04.14. és 2017.09.30. között. A legtöbb példány egyszerre kettő volt, 2017.09.30-án (Borbás K., Tóth K.)
- Vörös kánya (*Milvus milvus*): 2017.03.26., 05.15., 10.04., majd 10.07-én 1 példány. Megfigyelők: Kóta A., Kóta M., Somogyi Cs., Tóth K.

- Barna kánya (*Milvus migrans*): 2017.07.09. 1 példány (Kis Pál), 2017.07.31. 1 példány (dr. Kóta A.)
- Hamvas rétihéja (*Circus pygargus*): Vonulásban feltűnt Tavasszal és Ősszel is néhány példány.
- Fakó rétihéja (*Circus cyaneus*): 2017.04.01. és 2017.04.08. 1 ad. hím példány megfigyelve (Tóth K.), 2017.09.01. egy immatur hím pld. megfigyelve (ifj. Vasuta G., Tóth K.)
- Kék vércse (*Falco vespertinus*): 2017.05.04. 1 tojó példány (Somogyi Cs.)
- Kis sólyom (*Falco columbarius*): 2017.04.21. 1 imm. hím (Faragó Á.), 2017.10.21. 1 juv. példány (Tóth K.)
- Vándorsólyom (*Falco peregrinus*): Hét alkalommal megfigyelve 2017.04.12. és 2017.09.25. között.
- Daru (*Grus grus*): 2017.02.23. 1 példány (Faragó Á.), 2017.02.25. 3 példány (Tóth K.)
- Parti lile (*Charadrius hiaticula*): 2017.05.13., 05.15., 08.26., majd 09.09. 1 példány (Kóta A., Somogyi Cs., Tóth K.)
- Aranylile (*Pluvialis apricaria*): 2017.03.12-én 6 példány (Tóth K.), 2017.10.21. 39 példány (Tóth K.)
- Sarlós partfutó (*Calidris ferruginea*): 2017.05.13. 1 pld. (Tóth K.), 2017.07.23. 2 pld. (Illés P., Heincz M., Tóth K.), 2017.07.24. 2 pld. (Fellner Z., Somogyi Cs.)
- Tavi cankó (*Tringa stagnatilis*): 2017.07.08. 1 példány (Somogyi Cs., Tóth K.), 2017.08.05. 1 példány (Tóth K.)
- Füstös cankó (*Tringa erythropus*): 2017.03.25. 2 pld. (Tóth K.), 2017.09.29. 2 pld. (Csemesz S., Tóth K.)
- Nagy goda (*Limosa limosa*): 2017.04.03. 3 pld. (Somogyi Cs.)
- Nagy póling (*Numenius arquata*): 2017.03.12. és 2017.09.29. között 5 alkalommal megfigyelve, maximális példányszám 2.
- Kis póling (*Numenius phaeopus*): 2017.04.09 és 2017.07.30. között 6 alkalommal megfigyelve. Maximális példányszám 3.
- Szerecsensirály (*Larus melanocephalus*): 2017.04.08. 2 pld. (Tóth K.), 2017.05.13. 1 pld. (Tóth K.), 2017.05.16. 1 pld. (Kóta A.)
- Heringsirály (*Larus fuscus*): 2017.04.08. 1 pld. (Kóta A.)
- Kis sirály (*Hydrocoloeus minutus*): Többször is megfigyelve 2017.04.23-án 79 pld. (Tóth K.)

- Csüllő (*Rissa tridactyla*): 2017.04.29. 1 pld. (Tóth K.)
- Kis csér (*Sternula albifrons*): 2017.07.26. 1 pld. (Tóth K.)
- Kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*): 2017.07.23. 1 pld. (Illés P., Heincz M., Tóth K.)
- Lócsér (*Hydroprogne caspia*): 2017.04.08. 1 pld. (Tóth K.), 2017.05.08. 1 pld. (Kóta A.)
- Fehérszárnyú szerkő (*Chlidonias leucopterus*): 2017.05.06. 3 pld. (Tóth K.), 2017.08.03. 1 pld. (Somogyi Cs.), 2017.08.05. 1 pld. (Tóth K.)
- Fattyúszerkő (*Chlidonias hybrida*): 2017.05.01. 1 pld. (Tóth K.), 2017.05.14. 5 pld. (Tóth K.), 2017.08.13. 1 pld. (Zséder P., Tóth K.)
- Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*): 2017.08.26. 1 pld. (Tóth K.)
- Parlagi pityer (*Anthus campestris*): 2017.05.14. 1 pld. (Rába V., Somogyi Cs.)
- Rozsdástorkú pityer (*Anthus cervinus*): 2017.04.29. és 2017.09.25. között 5 alkalommal megfigyelve. (Kóta A., Rába V., Somogyi Cs., Tóth K.)
- Kucsmás billegető (*Motacilla flava feldegg*): 2017.04.15. 1 pld. (Rába V., Somogyi Cs.)
- Fenyvescinege (*Periparus ater*): 2017.09.18. 3 pld. (Kóta A.), 2017.09.30. 10 pld. (Tóth K.)

Adatok a tömördi Nagy-tó környékének nagylepkefaunájához (*Lepidoptera: Macrolepidoptera*)

Mészáros Ádám¹ – Vörös Norbert²

1. Pécsi Tudományegyetem, Biológiai Intézet, Hidrobiológiai Tanszék
7624 Pécs, Ifjúság útja 6., e-mail: meszike@gamma.ttk.pte.hu
2. 9700 Szombathely, Bem J. u. 19.f., e-mail: vorosnorbert@t-online.hu

Á. Mészáros, N. Vörös: Data about the macrolepidopteran (*Lepidoptera: Macrolepidoptera*) Fauna at the Great Lake of Tömörd and its neighborhood

153 Macrolepidoptera species were collected during the fourteen survey days at the study area. Most of the collected species are common throughout the country. *Dysgonia algira* (Linnaeus, 1767) is new to Vas County. We found some rare species near the lake, for example *Pelosiá obtusa* (Herrich-Schäffer, 1852), *Thumatha senex* (Hübner, 1808), and *Simyra albovenosa* (Goeze, 1781).

BEVEZETÉS

Vas megye nagylepkefaunája országos viszonylatban jól feltártnak számít. A megye nagylepkéiről NAGY FERENC (2014) írt összefoglaló munkát, könyvében 1007 fajról számol be, ám Kőszeghegyalja kistáj középső és keleti részéről egyáltalán nem

közöl adatokat. Tömördről, valamint a szomszédos falvak közeléből más, általunk vizsgált faunisztikai témájú publikációban sem találtunk korábbi lepkeadatokat, így minden, a jelen cikkben leírt fajt területre új, eddig innen nem ismert fajnak tekinthetünk.

ANYAG ÉS MÓDSZER

Mintavételeinket a Vas megyei Tömörd község határában, elsősorban a Nagy-tó mellett végeztük. 2016-ban 3 alkalommal, 2017-ben 10 alkalommal gyűjtöttünk, valamint egy szórványadatunk állt rendelkezésre 2014-ből, így összesen 14 terepnap adatait öleli fel munkánk. A nappali lepkéket lepkehálóval, a hernyókat egyeléssel, az éjjeli lepkéket pedig napközben egyeléssel, este és éjszaka pedig fénycsapdával gyűjtöttük. A fénycsapdás gyűjtés élvezhető lepedős módszerrel történt: aggregátorról üzemeltettük a fényforrást, amely egy 125 W-os HGLI izzó volt, ezzel világítottuk meg a felállványozott 2 X 2 méteres főlepedőt, amelyhez egy szintén 2 X 2 méteres aljlepedő is tartozott. Az aljlepedőn tojástartókat és egyéb kemény papírból készült, nagy felületű tárgyakat helyeztünk el, melyekben az állatok ideiglenesen elrejtőzhetnek.

Mind a nappali, mind az éjjeli gyűjtések során megfigyelt lepkepéldányokat lefényképeztük, majd a készült fotókat feltöltöttük a www.izeltlabuak.hu weblapra, és minden találatot egyedi leírással láttunk el, rögzítve a gyűjtés idejét, pontos helyét, a gyűjtőmódszert, az egyedszámot, a gyűjtők személyét, valamint az egyéb gyűjtési körülményeket. A feltöltött lepkéket a szerzők mellett a weblapon határozói joggal rendelkező felhasználók (BATHÓ IMRÉNÉ, KÁRPÁTI MARCELL és TÓTH BALÁZS) határozták meg. A faji azonosítást követően KÁROLYI BALÁZS, a www.izeltlabuak.hu honlap üzemeltetője és adminisztrátora segítségével hoztuk létre a végső fajlistát. A fényképek elkészítésekor a lepkéknek nem esett bántódásuk, minden megfigyelt példányt elengedtünk a fotózást követően.

A névjegyzék, valamint a védett fajok jelölése és pénzben kifejezett természetvédelmi értékük a Magyarország lepkéinek névjegyzékében (Pastoralis, Buschmann & Ronkay 2016) feltüntetettekét követi.

EREDMÉNYEK

Pieridae – Fehérlepkefélék

Pieris rapae - répa-fehérlepke - 2017.09.09, hálózás, 1 imágó.

Pontia daplidice edusa - rezedalepke - 2017.09.09, hálózás, 1 imágó.

Nymphalidae – Tarkalepkefélék

2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Notodontidae – Púposzövők

Drymonia ruficornis - cserfa-púposzövő - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó.

Notodonta dromedarius - tevehátú púposzövő - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Notodonta ziczac - zegzugos púposzövő - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Peridea anceps - füstös púposzövő - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Pheosia tremula - nyárfa-púposzövő - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Pterostoma palpina - csőrös púposzövő - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Ptilodon cucullina - csuklyás púposzövő - 2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó.

Spatalia argentina - ezüstfoltos púposzövő - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Stauropus fagi - bükkfa-púposzövő - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó.

Drepanidae – Sarlószövők

Drepana falcataria - nyárfa-sarlószövő - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.

Watsonalla binaria - tölgyfa-sarlószövő - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Sphingidae – Szenderek

Acherontia atropos - halálfejes szender - 2014.06.28, egyelés, 1 hernyó. – V (10.000 Ft)

Deilephila elpenor - szőlőszender - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Deilephila porcellus - piros szender - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Nolidae – Pamacsos-bagolylepkék

Nola aerugula - barnacsíkos pamacsosbagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Nycteola asiatica - déli trapézbagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Pseudoips prasinana - bükkfa-zöldbagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.

Noctuidae – Bagolylepkek

Abrostola asclepiadis - vadpaprika-bagoly - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Abrostola triplasia - közönséges csalánbagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Acontia trabealis - zebrabagoly - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Acronicta euphorbiae - kutyatej-szigonyosbagoly - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó.

Acronicta rumicis - sóska-szigonyosbagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 2 imágó.

Agrochola circumscripta - okkersárga őszibagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 2 imágó.

Agrotis segetum - vetési földibagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Anarta trifolii - lóherebagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.

Autographa gamma - gammabagoly - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26,
fénycsapda, 1 imágó.

Axyليا putris - vonalkás földibagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Colocasia coryli - mogyoróbagoly - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19,
fénycsapda, 1 imágó.

Craniophora ligustri - fagyalbagoly - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19,
fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Cryphia algae - sárgászöld zuzmóbagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Deltote bankiana - ezüstös apróbagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.

Denticucullus pygmina - apró sásbagoly - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Diachrysis stenochrysis - sárgafényű aranybagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Elaphria venustula - cifra lápibagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Eugnorisma depuncta - barna földibagoly - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Euplexia lucipara - szederbagoly - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19,
fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Gortyna flavago - kénsárga bojtortjánbagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó.

Helicoverpa armigera - gyapottok-bagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó;
2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

- Helotropha leucostigma* - mocsári nőszirombagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.
- Hoplodrina ambigua* - közönséges selymesbagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.
- Hydraecia micacea* - barna lápibagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.
- Lacanobia oleracea* - salátabagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Mamestra brassicae* - káposztabagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.
- Mesapamea secalella/secalis* - 2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Moma alpium* - tarka zöldbogoly - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.
- Mythimna albipuncta* - fehérpettyes rétibagoly - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó.
- Mythimna ferrago* - rozsdaszínű rétibagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 3 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Mythimna pallens* - sápadt rétibagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.
- Mythimna turca* - félholdas rétibagoly - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 3 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Mythimna vitellina* - sárga rétibagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.
- Noctua fimbriata* - szélessávú sárgafűbagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 3 imágó.
- Noctua janthe/janthina* - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.
- Noctua orbona* - foltos sárgafűbagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.
- Noctua pronuba* - nagy sárgafűbagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Ochropleura plecta* - fehérszegélyű fűbagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Orthosia gothica* - foltos fésűsbagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.
- Pseudeustrotia candidula* - fehéres apróbogoly - 2017.08.24, fénycsapda, 4 imágó.
- Simyra albovenosa* - mocsári lándzsásbagoly - 2016.09.13, egyelés, 1 hernyó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.
- Thalpophila matura* - fakó sárgabagoly - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Trachea atriplicis* - nyári zöldbogoly - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Tyta luctuosa - fekete nappalibagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Xestia baja - változékony fűbagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 3 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Xestia c-nigrum - c-betűs fűbagoly - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Xestia stigmatica - rombuszos fűbagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Xestia xanthographa - tarka fűbagoly - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Erebidae – Kvadrifid bagolylepkék

Amata phegea - fehérpettyes álcsüngőlepke - 2017.06.22, hálózás, 6 imágó.

Arctia caja - közönséges medvelepke - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.

Arctia villica - fekete medvelepke - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Arctornis l-nigrum - L-betűs szövő - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Calliteara pudibunda - hamvas szövő - 2017.05.19, fénycsapda, 3 imágó.

Catocala fraxini - kék övesbagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó. – V (5.000 Ft)

Dysgonia algira - ibolyásbarna vándorbagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.

Eilema complana - közönséges zuzmószövő - 2017.08.24, fénycsapda, 3 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 2 imágó.

Eilema depressa - lapos zuzmószövő - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Eilema sororcula - sárga zuzmószövő - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Euplagia quadripunctaria - csíkos medvelepke - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó. – V (5.000 Ft)

Euproctis similis - sárgafarú kisszövő - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Herminia grisealis - ligeti karcsúbagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.

Herminia tarsicrinalis - szőröslábú karcsúbagoly - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Hypena proboscidalis - ormányos karcsúbagoly - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26,

fénycsapda, 1 imágó.

Laspeyria flexula - csipkés zuzmóbagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Lithosia quadra - négy pettyes zuzmószövény - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Miltochrista miniata - piros medvelepke - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 3 imágó; 2017.08.26,
fénycsapda, 2 imágó.

Minucia lunaris - nagy foltosbagoly - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Paracolax tristalis - sárgás karcsúbagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Pelosia muscerda - hamvas zuzmószövény - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.25, fénycsapda, 3 imágó.

Pelosia obtusa - lápi algaszövény - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25,
fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 5 imágó.

Penthopthera morio - réti gyapjaslepke - 2017.05.20, hálózás, 1 imágó.

Phragmatobia fuliginosa - füstös medvelepke - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Spilarctia lutea - sárgás medvelepke - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Thumatha senex - mocsári medvelepke - 2017.08.24, fénycsapda, 5 imágó;
2017.08.25, fénycsapda, 3 imágó.

Trisateles emortualis - fehérszalagos karcsúbagoly - 2017.08.24, fénycsapda, 1
imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Geometridae – Araszolólepkék

Ascotis selenaria - holdas faaraszoló - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26,
fénycsapda, 1 imágó.

Asthenes albulata - gyertyán-fehéraraszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 3 imágó.

Cabera exanthemata - pettyes fűzfaaraszoló - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Campaea margaritaria - gyöngyházfényű zöldaraszoló - 2016.06.03, fénycsapda, 1
imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Camptogramma bilineata - kétvonalas sávösaraszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 1
imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

- Chloroclysta siterata* - változékony zöldaraszoló - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Colostygia pectinataria* - zöld levélaraszoló - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Cosmorhoe ocellata* - szemes galajaraszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.
- Crocallis elinguaris* - sárga sávossaraszoló - 2017.08.25, fénycsapda, 3 imágó.
- Cyclophora annularia* - gyűrűs pettyesaraszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.
- Cyclophora porata* - körös pettyesaraszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Cyclophora ruficiliaria* - vörösrójtú pettyesaraszoló - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Dysstroma truncata* - változékony hegyiaraszoló - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.
- Ecliptopera silaceata* - barna tarkaaraszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Epirrhoe alternata* - galaj-tarkaaraszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Euphyia biangulata* - szegletes tarkaaraszoló - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Eupithecia selinata* - lápi törpearaszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.
- Hemithea aestivaria* - nyírfa-zöldaraszoló - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó.
- Hylaea fasciaria* - erdeifenyő-sávossaraszoló - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó.
- Hypomecis punctinalis* - pettyes faaraszoló - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó.
- Hypomecis roboraria* - nagy tölgyfaaraszoló - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.
- Idaea aversata* - nagy sávossaraszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.
- Idaea degeneraria* - barnás sávossaraszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Idaea dimidiata* - gyakori apróaraszoló - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Idaea straminata* - szalmasárga sávossaraszoló - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.
- Jodis lactearia* - fehérészöldaraszoló - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.
- Lomographa bimaculata* - kétpontos fehéraraszoló - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó; 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Lomographa temerata - foltos fehéraraszoló - 2016.06.03, fénycsapda, 1 imágó;
2017.05.19, fénycsapda, 2 imágó.

Lythria purpuraria - bíborsávós araszoló - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Macaria alternata - közönséges szürkearaszoló - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.24, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Melanthia procellata - hullámos tarkaaraszoló - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Mesoleuca albicillata - tarka fűzfaaraszoló - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Opisthograptis luteolata - citromsárga araszoló - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó.

Peribatodes rhomboidaria - ékköves faaraszoló - 2017.05.19, fénycsapda, 1 imágó;
2017.08.24, fénycsapda, 4 imágó; 2017.08.25, fénycsapda, 2 imágó; 2017.08.26,
fénycsapda, 1 imágó.

Scopula immorata - réti sávósaraszoló - 2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó.

Scopula nigropunctata - feketepettyes araszoló - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Selenia dentaria - kétfoltos holdasaraszoló - 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

Selenia tetralunaria - négyfoltos holdasaraszoló - 2017.08.25, fénycsapda, 2
imágó.

Timandra comae - piroscsíkos csipkésaraszoló - 2017.08.24, fénycsapda, 2 imágó;
2017.08.25, fénycsapda, 1 imágó; 2017.08.26, fénycsapda, 1 imágó.

ÉRTÉKELÉS

A terepi gyűjtőnapokon összesen 410 nagylepkepéldányt gyűjtöttünk, melyből 405 imágó és 5 hernyó. 386 példányt sikerült faji szintig, további 4 példányt pedig fajpár szintig azonosítani, ugyanis a bagolylepkek családjába tartozó *Mesapamea secalella/secalis* és a *Noctua janthe/janthina* fajpárok egymástól csak nagyon nehezen vagy inkább egyáltalán nem különíthetők el ivarszervi vizsgálatok nélkül. Így végül 151 nagylepkefajt és 2 fajpárt sikerült kimutatnunk a tömördi Nagy-tó környékéről.

Az összes fényképes adat nyilvánosan elérhető az alábbi honlapokon:

<https://www.izeltlabuak.hu/talalat/csoport/gammarusfossarum/tomord-minden>

<https://www.izeltlabuak.hu/talalat/csoport/norbert84/tomordi-lepkeszes>

A gyűjtött taxonok nagy része országszerte gyakorinak vagy közönségesnek számít. Néhány ritka fajt is sikerült megfigyelni, melyek közül figyelmet érdemlőek a vizes élőhelyekhez, mocsaras területekhez kötődő fajok, mint a *Pelosia obtusa* (Herrich-Schäffer 1852), a *Thumatha senex* (Hübner 1808), és a *Simyra albovenosa* (Goeze 1781).

A területen 8 védett lepkefaj egyedeit sikerült gyűjteni, közülük egyértelműen az *Apatura iris* (Linnaeus, 1758) – nagy színjátszólepke a legértékesebb. A faj Európában az elmúlt évtizedekben nagyon megritkult, hazánkban is veszélyeztetett. Korábban hegy- és dombvidékeinken elterjedt volt, ma már csak az Északi-Középhegységben és az Alpokalján találkozhatunk vele (Gergely *et al.* 2017). Vas megyéből számos, főképp régebbi adata van a Kőszegi-hegységből, valamint az Őrségből és a Vendvidékről (Nagy 2014). Jelen munkánk során egyetlen példányát sikerült megfigyelni 2017.06. 22-én, a Nagy-tótól kissé távolabb, az Ablánc-patak mellett lévő kis erdei úton. A pontos GPS koordinátát tartalmazó fényképes adat az alábbi linken érhető el nyilvánosan: <https://www.izeltlabuak.hu/talalat/9064> Védett, természetvédelmi értéke 50.000 Ft.

A megfigyelt védett fajok közül említésre érdemes továbbá az *Acherontia atropos* (Linnaeus, 1758) – halálfejes szender is. Hazánk legnagyobb szenderfaja, vándorlepke. Országszerte bárhol felbukkanhat, de mindenütt – így Vas megyében is – szórványosan, leginkább egyesével figyelhető meg. Egyetlen tömördi adata egy hernyó, melyet 2014.06.28-án fényképezett GYURÁCZ JÓZSEF a madárvárta épületével szemben. Védett, természetvédelmi értéke 10.000 Ft.

Vas megyéből először került elő a *Dysgonia algira* (Linnaeus, 1767) - ibolyásbarna vándorbagoly. Szubmediterrán faj, Észak-Afrikában, Kis-Ázsiában, Belső-Ázsiában, Dél- és Délkelet-Európában messze elterjedt. Hasonlóan a halálfejes szenderhez, szintén vándor faj. Melegkedvelő. Hazánkban az 1990-es évek közepéig csak a déli országrészben volt honos, máshová csak vándorlásai során jutott fel, azóta viszont erőteljes terjedésnek indult északi és keleti irányba. Magyarországi tenyészése napjainkra bizonyított, számos helyen állandó populációi élnek. Évente két vagy akár három nemzedéke is kifejlődhet. (Kelemen *et al.* 2012). A fajnak 2017.08.24-én 1 példánya érkezett a tömördi kis réten felállított fénycsapda-lepedőre. A faj nem szerepel sem NAGY FERENC (2014) munkájában, és más publikációkban sem találtuk Vas megyei adatát. A faj előkerülésével a Vas megyében megfigyelt és publikált nagylepkék száma 1008 fajra nőtt. A pontos GPS koordinátát tartalmazó fényképes adat az alábbi linken érhető el nyilvánosan: <s://www.izeltlabuak.hu/talalat/17818>

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton kell, hogy köszönetet mondjunk mindenkinek, aki a cikk megszületésében bármilyen módon segédkezett. A terepi munkában köszönet illeti Bognár Boldizsárt,

Komlós Mariannt, és Karancsi Balázst, akik segítettek a lepkefotók elkészítésében, és a fényképeket rendelkezésünkre bocsátották. Köszönet illeti a lepkék határozásáért Bathó Imrénét és Kárpáti Marcellt, de főképp Tóth Balázst (Magyar Természettudományi Múzeum), aki a legtöbb példányt határozta, és a teljes fajlista minden adatát ellenőrizte. Köszönjük Károlyi Balázsnak a weboldallal kapcsolatos minden technikai segítséget. Köszönjük Dr. Ambrus Andrásnak, hogy értékes szakmai tanácsokkal látta el a készülő munkát. Végül, de nem utolsó sorban köszönettel tartozunk Dr. Gyurácz Józsefnek és a Tömördi Madárvárta önkénteseinek a területtel, illetve a gyűjtéshez szükséges eszközökkel kapcsolatos sok segítségért.

IRODALOM

- Gergely P., Górh. Á., Hudák T., Ilonczai Z., Szombathelyi E. 2017. Nappali lepkéink – Határozó terepre és természetfotókhoz / A Field Guide to the Butterflies of Hungary. Kitaibel Kiadó, 1-264. pp.
- Kelemen I., Majláth G., Lévai Sz., Majláth I. 2011. Nagylepkéfaunisztikai kutatások Kisújszálláson és környékén II. – New results of the Macrolepidoptera survey in Kisújszállás II. (Hungary) and its surrounding areas (Lepidoptera: Macrolepidoptera). e-Acta Naturalia Pannonica 3: 59–106.
- Nagy F. 2014: Vas megye nagylepkéi (Macrolepidoptera). Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum, Szombathely, 376 pp.
- Pastoralis G., Buschmann F., & Ronkay L. 2016. Magyarország lepkéinek névjegyzéke. Checklist of the Hungarian Lepidoptera. e-Acta Naturalia Pannonica 11: 1-258.

Adatok a hód (*Castor sp.*) elterjedéséhez és biológiájához Kőszeg környékén

Illés Péter

9730 Kőszeg, Károlyi M. u. 1., e-mail: illes.peter.gabor@gmail.com

P Illés: Data on distribution and biology of beaver (*Castor sp.*) around Kőszeg

The beaver has been permanently present for seven years around Kőszeg on the Gyöngyös stream. Trees chewed by the beavers are often willows and alders.

Hazai elterjedés

Az eurázsiai hód (*Castor fiber*) a hazánkból való kipusztulását követően az 1970-es évektől elkezdődő európai, majd 1996-tól zajló hazai visszatelepítésnek, a természetes visszatelepülésnek, valamint a természetvédelmi intézkedéseknek köszönhetően ismét stabil tagja a hazai emlősfaunának.

Vas megyei előfordulás

Vas megyében a hódok megjelenésére utaló első jelek az 1990-es évek eleje óta ismertek a Rábáról. Az elmúlt másfél évtized alatt nemcsak a Rábát és a bele torkolló vízfolyásfolyásokat hódította meg, hanem egyes duzzasztott állóvizünk (pl. csepregi Boldogasszony-tó) mentén is tartósan jelen van (Gyurác 2000, Németh *et al.* 2004, Baumgartner 2007, 2015).

Elterjedése Kőszeg környékén

Kőszeg alatt először az Abért-tó megépítését követően, 2011 márciusában, a tározótól nyugatra, a Gyöngyös-patakon figyeltem meg megtelepedését. A patak jobb partján lévő nyárfák nagy részét körberágta, kidöntötte. Lukácsháza irányába akkor itt két kotorékát találtam meg. Rágásnyomai a patak menti fűzeken egészen Kőszegig követhetőek.

Életmód, táplálkozás

Kőszeg fölött először 2011. július 1-jén mutatkoztak az első rágásnyomok és lábnyomok az iszapban. Ettől kezdődően jelenlétét az egyre szaporodó rágások, kisebb fák kidöntése, csúszdák és kotorékok jelezték. Azt, hogy párról vagy magányos állatról van szó sajnos nem tudtam megállapítani. Megpillantanom mindössze két alkalommal sikerült. Egyszer egy kora reggeli madarászás alkalmával az Abért-tónál, amint az állat a szigetről a vízbe lógó fűzhajtásokkal táplálkozott. Egyszer pedig a nemezgyár zsilipje fölött, amint „vészelzést leadva” a vízre csapott a farkával, így adva hírt a közeledéséről. A kőszegi nemezgyár fölött a zsiliptől kezdődően az osztrák határig terjedő másfél kilométeres patakszakasz jelenti az ottani hód (hódpár?) birodalmát. A legnagyobb gyakorisággal a térképen is feltüntetett kb. 400 méteres szakaszon a legaktívabbak, itt fordul elő a legtöbb rágás. Ezen a szakaszon összesen 29 db „csúszdát” számoltam. A csúszdákat a hódok mélyítik, járják ki a part talajába, ahogy a víz és a szárazföld között közlekednek. Járatokat, kotorékokat, is készítenek. Alacsony vízállás esetén jól megfigyelhető a kotorékok bejárata. Az üregek bejárata víz alá esik. Némelyik bejárat magas vízállásnál, másik pedig kisebb vízállásnál biztosítja a kotorékhoz való bejutást. Az említett szakaszon a jobb parton 5, a bal parton 6 ép és 1-1 beszakadt járatot találtam. A jobb parton (az Andalgó felőli éger-ligeterdőben) kettő „várszerűen” készült: bejárata ezeknek is a vízbe nyílik, a tetején levegőztető nyílás

található, ami sűrűn tele volt hordva lerágott ágakkal, s kb. fél méterrel emelkedett a talajszint fölé.

A megrágott fák átmérője az ujjnyitól a derék vastagságúig terjed. A legtávolabbi rágást a parttól 17 méterre találtam. Ezekre a helyekre kitaposott ösvények vezetnek. „Étlapján” főként fűz (*Salix sp.*) fajok, éger (*Alnus glutinosa*) szerepel, de előfordult rágás bodzán (*Sambucus nigra*), kőrisen (*Fraxinus sp.*), veresgyűrű somon (*Cornus sanguinea*), almafán (*Malus sp.*) is. Egy alkalommal akáccon (*Robinia pseudoacacia*), illetve lucfenyőn (*Picea abies*) is találtam nyomot, de valószínű ezek „nem ízlettek” a hódnak, mert csak egy-egy rágás volt rajtuk. Kar- és combvastagságú fákat is körbe rágott. A vízbe dőlt fák torlaszt képezve összegyűjtik a japánkeserűfű (*Fallopia sp.*) száraz kóróit, itt-ott jelentős torlaszokat képeznek, amik a meder vonalát kissé alakítják.

Összefoglalás

A hód (a faj kilétét genetikai vizsgálattal lehetne eldönteni, de nagy valószínűséggel az eurázsiai hód már hét éve tartósan jelen van Kőszeg környékén a Gyöngyös-patakon. A nemezgyár fölötti területen több partoldalban lévő, valamint ritkán a mederbe épített üreget („várat”) is épített. Lábnyomok, az állandó, friss rágásnyomok és „csúszdák” jelzik a jelenlétét. A Gyöngyös-patak jobb partja természetvédelmi terület. Véleményem szerint rágásával jelentős erdészeti kárt nem okoz a területen. A bedőlt fák nyomán keletkező torlaszok inkább a rajta fennakadó uszadékból keletkeznek, ami a meder vonalát kissé alakítja.

Irodalom

- GYURÁ CZ J. 2000. A hód (*Castor sp.*) gátat épített a Metőc-patakon, Simaság határában a hód által kivágott fűzfa a Metőc-patak partján. Cinege 5: 52.
- BAUMGARTNER T. 2015. Eurázsia hód (*Castor fiber*) és vidra (*Lutra lutra*) megfigyelések a Rábán. Cinege 18: 50.
- NÉMETH CS., HORVÁTH J., MESTERHÁZY A. 2004. A Rába folyó Csörötnek és Rábagyarmat közti szakaszán megvalósítandó ártéri élőhely-rekonstrukció tervezési munkálatai. Cinege 9: 18.

KRÓNIKA

Beszámoló az Európai Ornitológiai Unió 11. Konferenciájáról

Lovász Lilla

Bázeli Egyetem, Zoológiai Intézet, 4051 Basel, Vesalgasse 1
e-mail: lilla.lovasz@unibas.ch

L. Lovász: Report on the 11th Conference of the European Ornithologists' Union

Turku, Finland gave place to this year's EOU conference, where ten Hungarian delegates also presented their work. The best poster prize too was given to a poster made on a Hungarian-Swiss joint project about the predictors of adult sex ratios in birds. The topics of the conference covered such fascinating subjects as e.g. the ecophysiological adaptations of migrants and residents; orientation and navigation; agriculture, forest management and conservation; evolutionary consequences of social information use, etc.

Az eddigi találkozók közül talán az egyik legtöbb magyar szakember részvételével zajlott az Európai Ornitológiai Unió (EOU) 11. konferenciája, amelyet a finnországi Turkuban rendeztek meg, 2017. augusztus 18-tól 22-éig.

A 36 országból érkező 406 delegált 7 plenáris előadást, illetve 10 szimpózium és 20 szóbeli szekció 170 prezentációját kísérhette figyelemmel. A poszter-szekcióban pedig további 153 kutató mutathatta be eredményeit.

A népes magyarajkú csapat a szervezők között is képviseltette magát Barta Zoltán személyében, aki az idei konferencia tudományos programjéért felelős bizottságának elnöke volt. Az előadók és a poszter szekcióban részt vevők között a Debreceni Egyetemet Fülöp Attila, Tóth Zsófia és Vágási Csongor, az ELTÉ-t Herényi Márton, Rosivall Balázs, Szöllösi Eszter, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületet Kiss Orsolya, a Bázeli Egyetemet Lovász Lilla, a kolozsvári Babes Bolyai Egyetemet pedig a plenáris előadást is tartó Pap Péter László képviselte.

A Bázeli Egyetem, az ELTE Savaria Egyetemi Központ Savaria Biológiai Tanszéke és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület közös projektének posztere elnyerte a konferencia legjobb poszterének díját. A szerzők (Lovász Lilla, Tobias Roth, Karcza Zsolt, Lukács Katalin Odett, Gyurác József és Valentin Amrhein) az énekesmadarak felnőttkori ivararányainak lehetséges prediktorai közül a túlélési esélyt mutatták ki a régóta kutatott hím túlsúly okának elsődleges felelőseként. A kutatás alapjául a teljes magyarországi CES-adatbázis felhasználásával válogatott tizenegy madárfaj mintegy 24521 gyűrűzési adata szolgált.

A résztvevők között az EOU-n most először afrikai szakemberek is voltak, ami elsősorban – de nem kizárólag – a madárvonulást tanulmányozó kutatók számára nyújtott egyedülálló tapasztalatcserére lehetőséget.

A konferencia szimpóziumai fontos és aktuális témák köré csoportosultak: a madarak orientációja és navigációja, a szociális információk használatának evolúciós következményei, az erdőgazdálkodás és konzerváció, a vonuló és rezidens állományok ökofiziológiai adaptációja, a madarak genomjának feltárása, a migráció hormonális szabályzása, a születési diszperziós, a madarak maláriás fertőzése és mögöttes tényezői, a fészekformák funkciója, valamint a tollazat színei és a viselkedés közti összefüggések. A szóbeli prezentációk a populációökológia, a fiziológia, a vonulás, az életmenet stratégiák, a konzerváció, a reproduktív viselkedés, a mezőgazdaság és a madárvilág kapcsolata, a fészkelés, a paraziták és az immunitás, a predáció, a madárközösségek funkciója, az információ és élőhely hasznosítás, az evolúció, illetve a szociális viselkedés legfrissebb kutatási eredményeiről számoltak be.

Az úgynevezett „Fledgling meeting”-en – az egyetemisták és a pályakezdő kutatók számára rendezett találkozón – mérföldkövet jelentő változtatásokat szorgalmaztak: például a magas impakt faktorú folyóiratok helyett a „kisebb népszerűségű”, ám gyakran körültekintőbb elbírálási folyamattal rendelkező folyóiratokban való publikálást tanácsolva a fiataloknak. Szó esett továbbá a család és a tudományos élet összehangolási problémáiról, és az akadémiai pálya szűkös munkahelyi lehetőségeiről is.

A szervezők a tömény tudományos program mellett frissítő kirándulási lehetőséget is kínáltak a környező Balti-tengeri szigetvilágra és más közeli természetvédelmi területekre, ahol ugyan az évszaknak megfelelően csekély számú madárfajjal, ám annál változatosabb geológiai formákkal, flórával, illetve néhány fókával is találkozhattak a résztvevők.

A szerző konferencián való részvételét a Swiss National Science Foundation támogatta.

A *Cinege* Vasi Madártani Tájékoztató iránti érdeklődés 2016-ban

Gyurácz József

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Savaria Biológiai Tanszék
9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4., e-mail: gyuracz.jozsef@sek.elte.hu

J. Gyurácz: Interest in the *Cinege* Ornithological Newsletter of Vas County in 2016

In 2016, online volumes of *Cinege* were viewed by 4935 unique visitor 6667 times.

Lepold Zoltán közreműködésének köszönhetően a *Cinege* összes száma olvasható a világhálón is. Így sokkal több érdeklődőhöz jutnak el a kiadványban publikált információk, mint csak a korlátozott számban nyomtatásban megjelenő formában. A 2016-os évben az internetes köteteket 4935 egyedi látogató 6667 alkalommal tekintette meg. A látogatások havi eloszlását az alábbi táblázat tartalmazza az oldalak, találatok és az adatmennyiségek értékeivel együtt:

Hónap	Egyedi látogató	Látogatások száma	Oldalak	Találatok	Adatmennyiség
Jan 2016	436	569	3,083	7,819	1.46 GB
Feb 2016	417	538	1,955	6,006	697.15 MB
Már 2016	409	541	2,196	6,260	538.28 MB
Ápr 2016	407	558	2,767	7,700	568.05 MB
Máj 2016	443	584	2,801	7,686	524.85 MB
Jún 2016	325	470	2,425	4,964	509.69 MB
Júl 2016	286	417	3,537	5,881	560.56 MB
Aug 2016	424	520	1,437	3,471	271.85 MB
Szept 2016	370	481	1,396	4,514	326.89 MB
Okt 2016	473	619	2,084	6,676	583.33 MB
Nov 2016	512	743	2,638	7,560	931.69 MB
Dec 2016	433	627	1,640	4,932	10.02 GB
Összesen	4,935	6,667	27,959	73,469	16.86 GB

A virtuális megjelenés mellett azonban sokan ragaszkodnak továbbra is a nyomtatott kiadvány nyújtotta élményhez, továbbá a magángyűjtők és a könyvtárak (Országos Széchenyi Könyvtár - Budapest, Berzsényi Dániel Megyei és Városi Könyvtár - Szombathely, Keve András Madártani és Természetvédelmi Szakkönyvtár - Budapest) ugyancsak igénylik a papíralapú információ tárolását. Ezért a lehetőségektől függően célszerűnek tartom a jövőben is a *Cinege* kis példányszámú, nyomtatott formában történő megjelentetését.

Részletek a Tömördi Madárvárta vendégekönyvéből

Details from the guestbook of Tömörd Bird Ringing Station

„Nagyon sok szép madarat láttunk.

Ez volt a legboldogabb napunk.”

/2.b, 2.c/

„Ennyi madár!

Ennyi béka!

Ennyi szépség összehordva!

Bár az eső csepereg,

Kedvünk annál fényesebb.”

/Brenner János Ált. Isk. Szombathely/

„Király a királyka,

Hát még a nádiposzáta!

Fekete rigó minden, ami jó.

Barátságos barátka,

nagyon jó a madárvárta!

Fitisz és csilpcsalpfüzike,

gyertek ide ízibe!

Vörösbegy és énekes rigó,

a kedvünk mosolygó!

Rozsdafarkú vidám népség,

visszajövünk ide mi még!”

/Izidor/

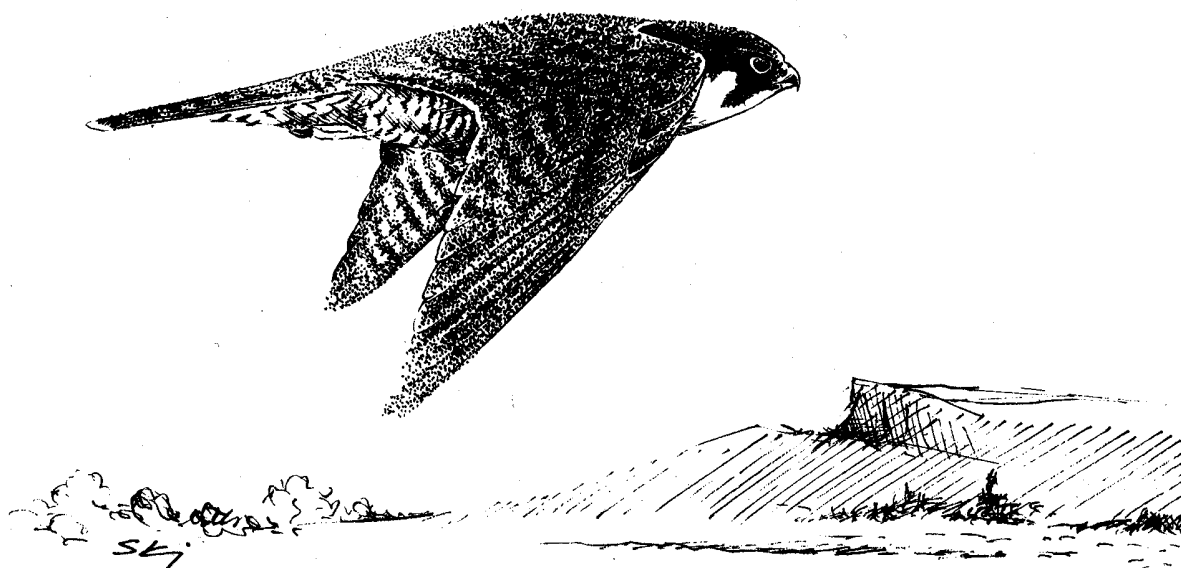
**A Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület
munkájának támogatói 2017-ben**

- Adójuk 1%-át felajánló személyek
- ELTE Savaria Egyetemi Központ, Savaria Biológiai Tanszék
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
- Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság

KÖSZÖNJÜK!

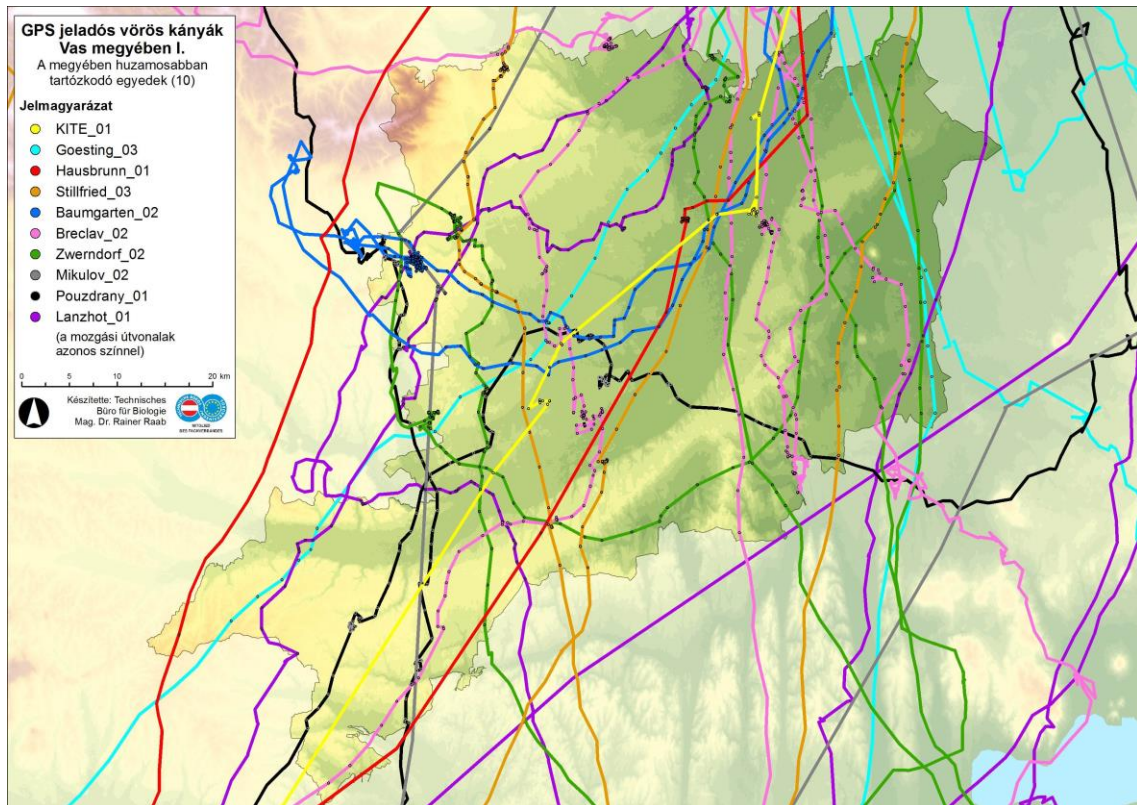
**Kérjük, támogassa Vas megye természetvédelmét
adója 1%-ával!
Adószám: 18884351-1-18**

**2017. ÉV A VÁNDORSÓLYOM (*FALCO PEREGRINUS*)
VÉDELMÉNEK ÉVE**

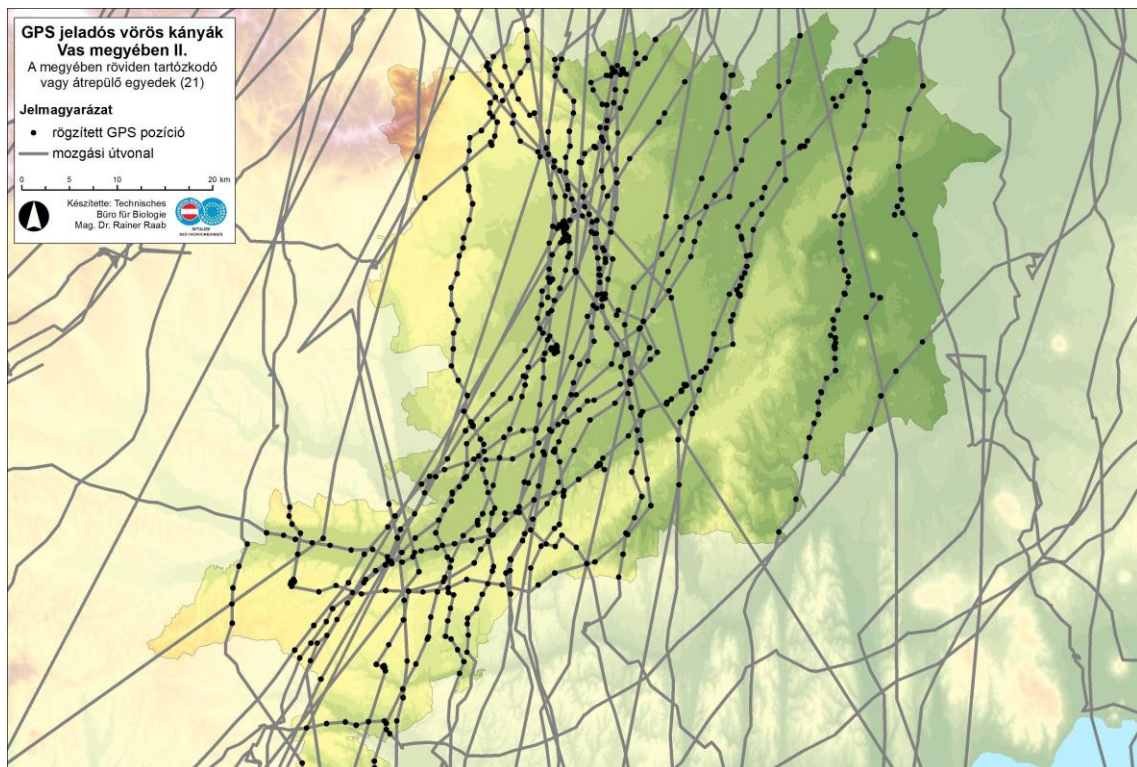

A rajzok BirdLife grafikák

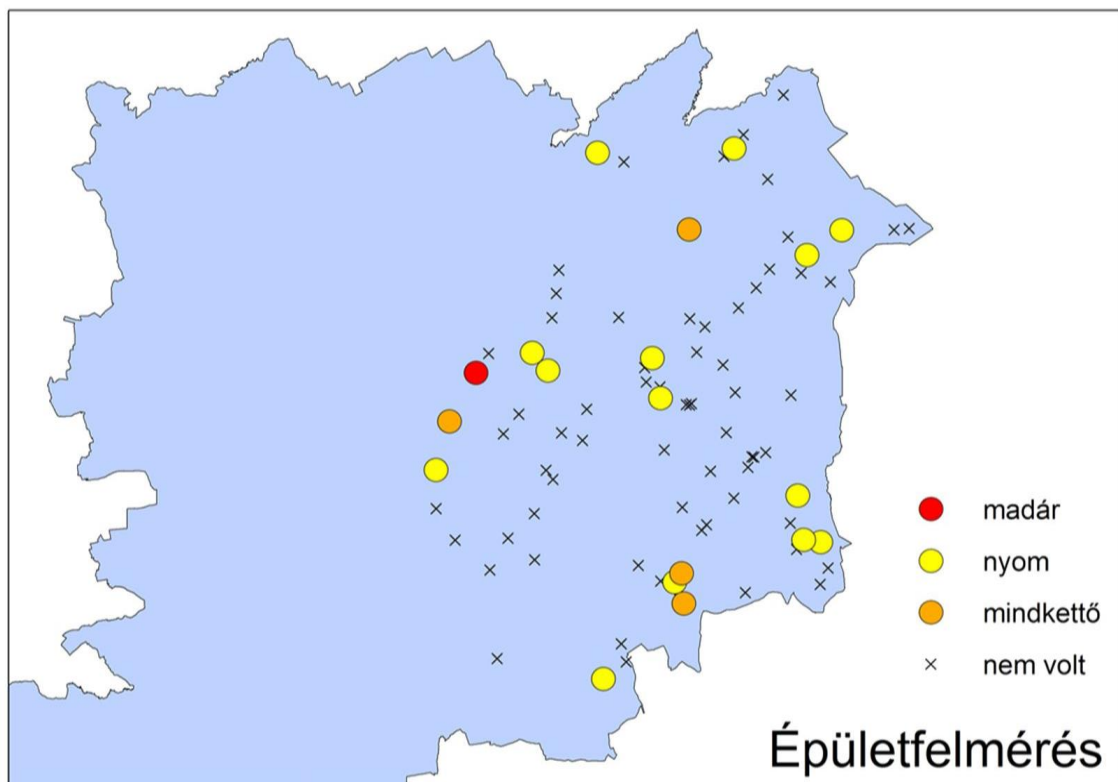
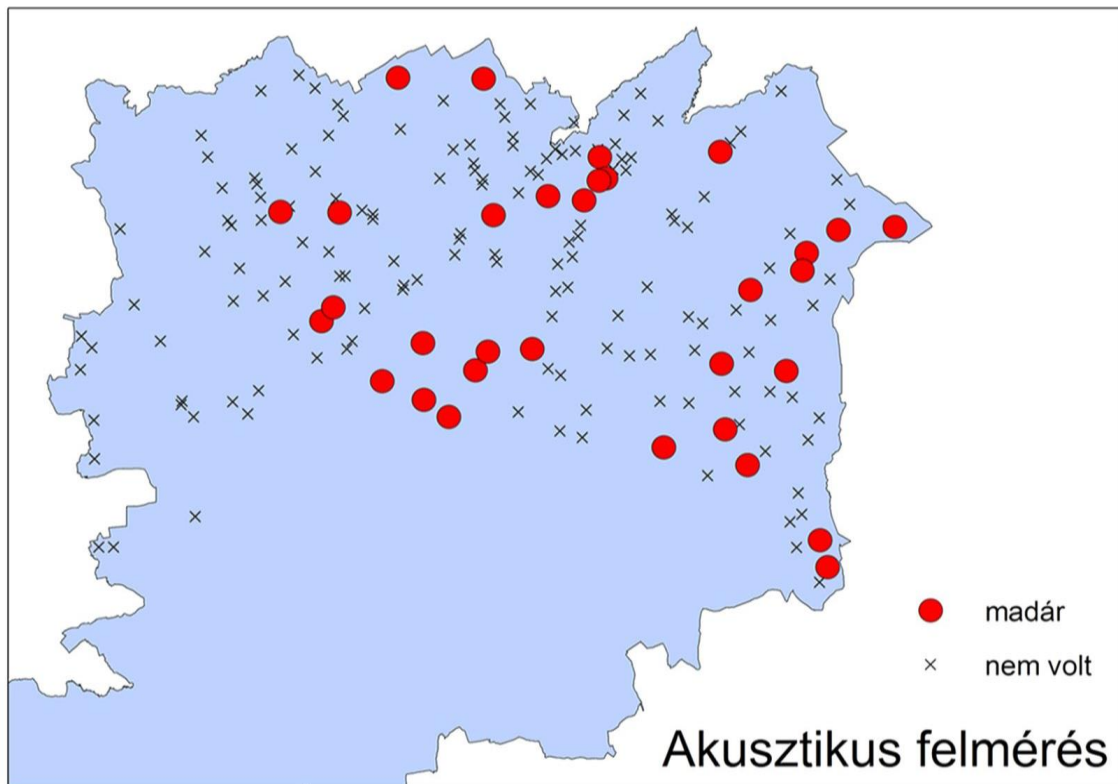
Készült a Balogh és Társa Kft. nyomdájában, Szombathely

1. kép. GPS jeladás, több mint 40 órát vagy legalább három alkalommal Vas megyében tartózkodó vörös kányák (*Milvus milvus*) útvonalai. (Fotó: Harsányi K.)

2. kép. GPS jeladás, rövidebb ideig Vas megyében tartózkodó vörös kányák (*Milvus milvus*) útvonalai. (Fotó: Harsányi K.)

3. ábra. A kuvik (*Athene noctua*) felmérés helyei és eredményei Vas megyében 2016, 2017. (Fotó: Harsányi K.)

4. kép. Szongáriai cselőpók (*Lycosa singoriensis*).
Rábapaty, kavicsbányató 2017. október 20. (Fotó: Bognár Sz.)

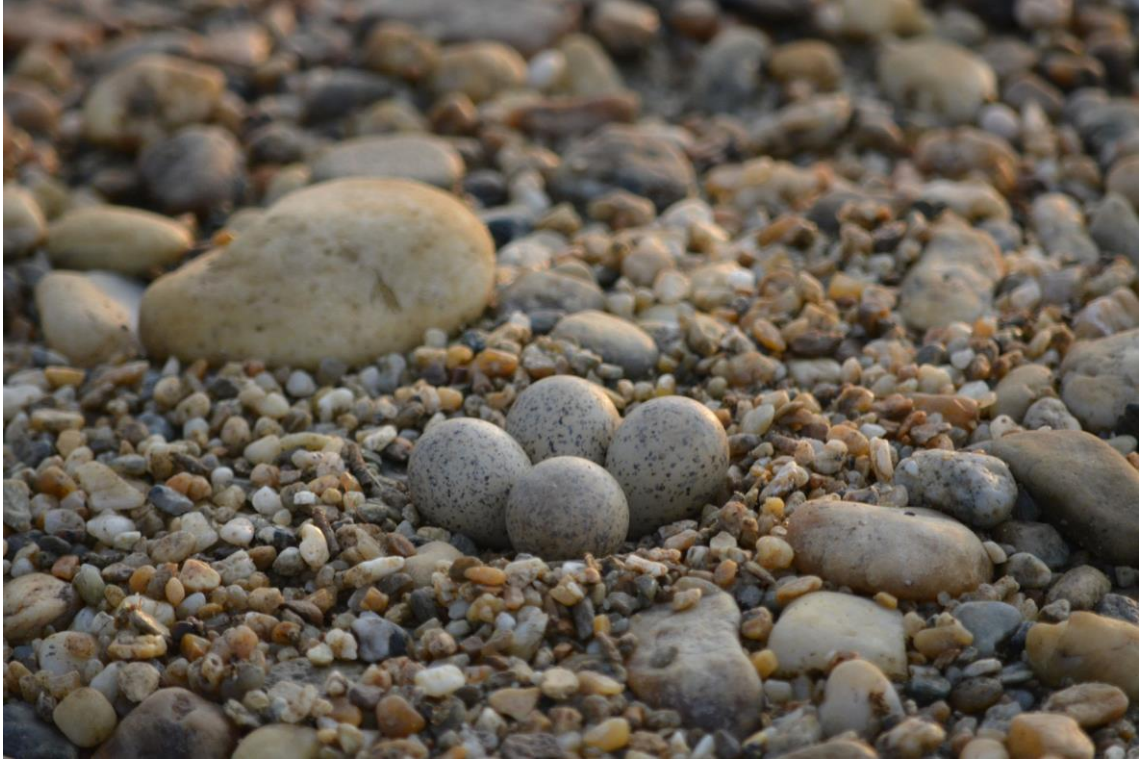
5. kép. Ezüstfoltos púposszövő (*Spatalia argentina*).
Tömörd 2017. augusztus 24. (Fotó: Bognár B.)

6. kép. Cigányréce (*Aythya nyroca*) fészke. Rábapaty, kavicsbányató
2017. május 14. Első bizonyított fészkelés Vas megyében. (Fotó: Fehér I.)

7. Dankasirály (*Larus ridibundus*) fészke. Rábapaty, kavicsbányató
2017. június 28. Első bizonyított fészkelés Vas megyében. (Fotó: Fehér I.)

8. kép. Kis lile (*Charadrius dubius*) fészke. Rábapaty, kavicsbányató
2017. július 28. (Fotó: Tóth K.)

9. kép. Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) fészke.
Kőszeg, Abért-tó 2017. június 21. (Fotó: Illés P.)

10. kép. Fekete gólya (*Ciconia nigra*). Rum, Rumi erdő, kavicsbánya
2017. június 25. (Fotó: Baumgartner T.)

11. kép. Darvak (*Grus grus*).
Mesteri 2016. november 24. (Fotó: Somogyi Cs.)

12. Kacagó csér (*Gelochelidon nilotica*) első megfigyelt példánya Vas megyében. Rábapaty, kavicsbányató 2017. július 23. (Fotó: Tóth K.)

13. kép. Mandarinréce (*Aix galericulata*). Szombathely, Csónakázó-tó 2017. október 29. (Fotó: Kovács L.)

14. Nagy póling (*Numenius arquata*). Rábapaty, kavicsbányató
2017. szeptember 9. (Fotó: Tóth K.)

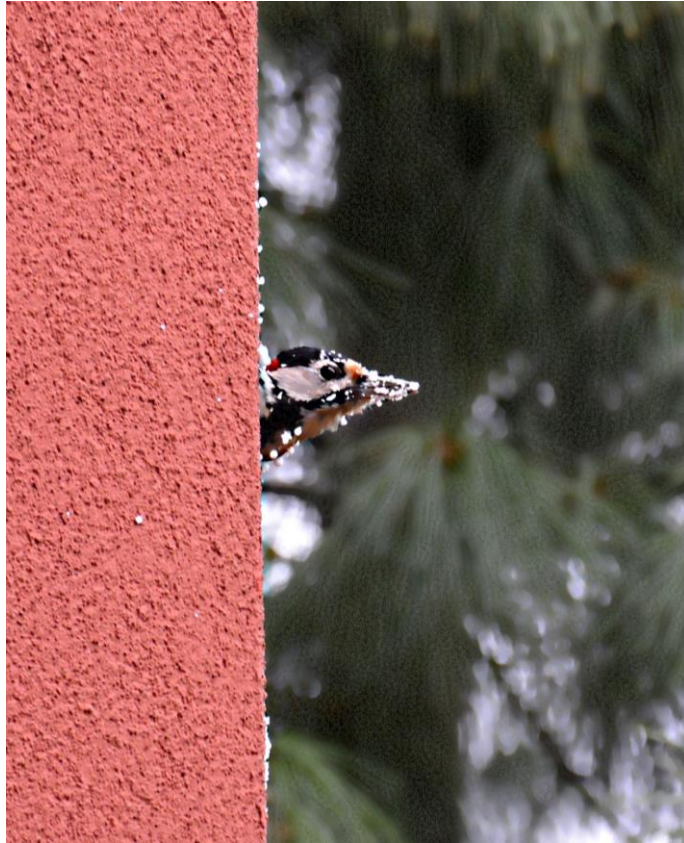
15. kép. Kígyászölv (*Circaetus gallicus*).
Vát 2017. szeptember 2. (Fotó: Babos D.)

16. kép. Vörös vércse (*Falco tinnunculus*) hím példánya.
Búcsú 2017. május 10. (Fotó: Bognár B.)

17. kép. Uhu (*Bubo bubo*). Rába mente, 2017. májusban (Fotó: Baumgartner T.)

18. kép. Nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*) hím példánya a SEK C épület szigetelő anyagába készített odújában. Szombathely 2017. szeptember 12.
(Fotó: Szinetár Cs.)

19. kép. Műholdas nyomkövetővel felszerelt vörös kánya (*Milvus milvus*).
(Fotó: R. Katzinger)

20. kép. Vízirigó (*Cinclus cinclus*) színesgyűrűvel.
Kőszeg, Gyöngyös menté 2017. február 25. (Fotó: Illés P.)

21. kép. Nagy fülemüle (*Luscinia luscinia*) gyűrűzött példánya a Tömördi Madárvártán. Tömörd 2017. augusztus 21. (Fotó: Gyurác J.)

22. kép. Svédországban gyűrűzött és a Tömördi Madárvártán visszafogott vörösbegy (*Erithacus rubecula*). Tömörd 2017. október 17.
(Gyűrűző: Lukács Z., Fotó: Takács Á.)

23. kép. „Hódcúsúszda” a Gyöngyös-patakon. Kőszeg 2017. március 7.
(Fotó: Illés P.)

24. kép. A tömördi rétek természetvédelmi célú kezelése szárazúzóval.
Tömörd 2017. október 2. (Fotó: Gyurácz J.)

25. kép. Kelemen Tibor és Varga László madárgyűrűzési bemutatót tart az
Európai Madármegfigyelő Napok résztvevőinek a Tömördi Madárvártán.
Tömörd 2017. szeptember 30. (Fotó: Gyurácz J.)

26. kép. Somogyi Csaba madártani előadása a Kemenes Vulkan Parkban. Celldömölk 2017. szeptember 15. (Fotó: KVP)

27. kép. Lovász Lilla átveszi a konferencia legjobb posztere díjat. Turku, 11. EOU konferencia 2017. augusztus 22. (Fotó: EOU)